

ÖN SÖZ

Özellikle son yıllarda Türkiye’de ve Avrupa’da oluşan Alevi örgütlenmeleri ve Alevi hareketleri, araştırmanın önemini ve çıkış noktasını oluşturmuştur. 1980 öncesi Alevilerle ilgili en değerli ve kutsal sayılan kitap Buyruk’tu. Fakat Buyruk satışa sunulmadan ortadan kalkmıştır. 1980 sonrası (12 Eylül sonrası) dönemlerde Alevilik çalışmaları ve tartışmaları artmaya başlaşa da bu yöndeki çalışmalar ve araştırmalar yetersiz ve az sayıdadır. Bu araştırmanın yapılmasındaki en büyük nedenlerden biri de Alevi kimliği ve Alevi örgütleri hakkında daha fazla bilgi sunmaktır. Öncelikle Alevi kimliğini tanımlamak ve Alevi örgütlerinin nedenleri, amaçları ve özellikleri hakkında daha ayrıntılı açıklamalarda bulunmak amaçlanmıştır. Alevi örgütlerini açıklamak, *Alevilik, Kimlik, Örgüt ve 1980 öncesi dönemin özelliklerinden* de bahsetmeyi gerektirmiştir. Bu nedenle bu konular hakkında kısa bilgilere de yer verilmiştir.

Yapılan araştırmanın, Sosyal Bilimler alanında buna benzer çalışma ve araştırma yapacak olanlara kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Öncelikle bu tezi yazmamdaki gayret ve çabalarımı pekiştiren ve yardımlarını esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Kayhan Delibaş’a teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmaların sırasında benden maddi ve manevi desteğini esirgemeyen sevgili aileme, dönem arkadaşım Hasan Güven’e ve alan çalışması konusunda bana yardımcı olan tüm dernek ve kuruluşların yönetim kurulu ve üyelerine de desteklerinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	<i>Sayfa No</i>
ÖZET	i
ABSTRACT	i
ÖN SÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolarIN LİSTESİ	v
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	
I.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE	
I.1.1 ALEVİLİK	4
I.1.2 KİMLİK	8
I.1.2.1 Kimliğin Oluşumu	11
I.1.2.2. Sosyal Kimlik Kuramı	12
I.1.2.3. Kimlik Türleri	14
I.1.2.3.1. Kollektif Kimlik	14
I.1.2.3.2. Etnik Kimlik	16
I.1.2.3.3. Bireysel Kimlik	17
I.1.2.3.4. Azınlık Kimliği	18
I.1.2.3.5. Kültürel Kimlik	19
I.1.3 ALEVİ KİMLİĞİ	23
I.1.4 ÖRGÜT	24
I.1.3.1. Örgütsel Amaçlar	27
I.1.3.2. Örgüt Kültürü	28
I.1.5 ALEVİ ÖRGÜTLERİ	30
I.1.4.1 Hacı Bektaş Veli Kültür ve Tanıtma Derneği	34
I.1.4.2. Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma Derneği	35
I.1.4.3. Cem Vakfı	36
I.1.4.4. Cemevleri	37
II. BÖLÜM	
II.1 ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	
II.1.1 ARAŞTIRMA PROBLEMLERİ VE VARSAYIMLAR	39

II.I.2 ARAŞTIRMA TEKNİĞİ VE ARAÇLAR	39
II.I.3 ÖRNEKLEM	41
II.I.4 UYGULAMA	41
II.I.5 SINIRLILIKLAR	42
III. BÖLÜM	
ARAŞTIRMA BULGULARI	
III.I.1 ARAŞTIRMA VERİLERİNİN YÜZDELİK TABLOLARI	43
III.I.2 ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ÇAPRAZ TABLOLARI	64
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	72
KAYNAKÇA	75
ÖZGEÇMİŐ	79
EK: 1 Hacı Bektaş Veli Derneği Tüzüğü	
EK: 2 Pir Sultan Abdal Derneği Tüzüğü	
EK: 3 İzmir'deki Dernekler	
EK: 4 Anket Formu	

TABLOLARIN LİSTESİ

	<i>Sayfa No</i>
Tablo-III.I.1.1 Yaş Dağılımı	43
Tablo-III.I.1.2 Ailenin Aylık Toplam Gelir Dağılımı	45
Tablo-III.I.1.3 Herhangi Bir Alevi Dernek veya Kuruluşuna Üyelik Durumu	46
Tablo-III.I.1.4 Herhangi Bir Alevi Dernek veya Kuruluşuna Ne Sıklıkla Gittikleri	46
Tablo-III.I.1.5 Bu Tür Dernek Ve Kuruluşların Kendilerine ve Ailelerine Yararı Olup Olmadığı	47
Tablo-III.I.1.6 Çocuklarının ya da Ailelerinden Birilerinin Bu Dernek ve Kuruluşlara Ne Sıklıkla Gittikleri	47
Tablo-III.I.1.7 Alevi Örgütlerinin Artma Nedenleri	48
Tablo-III.I.1.8 Alevi Dernek Ve Kuruluşları Hakkındaki Görüşleri	49
Tablo-III.I.1.9 Alevi Derneklerinin İşlevlerini Ne Derece Yerine Getirdiği	50
Tablo-III.I.1.10 Alevi Derneklerinin Alevi Kimliği Açısından Önemi	51
Tablo-III.I.1.11 Bu Tür Derneklerin Alevi Kimliğinin Oluşması, Güçlenmesi ve Zayıflamasındaki Etkisi	52
Tablo-III.I.1.12 Derneğin İşleyişine Engel Olan Nedenler	53
Tablo-III.I.1.13 Alevi Kültürünü Öğrendikleri Yer	54
Tablo-III.I.1.14 KONDA Araştırmasına Katılanların Etnik Kimliklere Göre Eş, Gelin Ve Damat Seçimleri	55
Tablo-III.I.1.15 Size Göre Alevilik Nedir	56
Tablo-III.I.1.16 Size Göre Alevi Nasıl Olunur	57
Tablo-III.I.1.17 KONDA Araştırmasında Katılanların Kimliklerini İlk Olarak Neye Göre Tanımladıkları	58
Tablo-III.I.1.18 Alevilik Geleneklerinin Günümüze Uygun Olmadığı Görüşüne Katılıp Katılmadıkları	60
Tablo-III.I.1.19 Alevi Kimliğinin En Çok Nerede Belirgin Olduğu	62
Tablo-III.I.1.20 Geçmiş Beş Yılda Alevi Kimliklerindeki Değişiklik	62
Tablo-III.I.1.21 Alevi Kimliğinin Geleceği Konusundaki Düşünceler	63

Tablo-III.I.2.1 Cinsiyet ile Herhangi Bir Alevi Dernek veya Kuruluşuna Üyelik Durumu	64
Tablo-III.I.2.2 Derneğe Üyelerle Üye Olmayanların Derneğe Gitme Sıklıkları	64
Tablo-III.I.2.3 Kendileriyle Ailelerin Üye Olma Durumları	65
Tablo-III.I.2.4 Çocuklarının Derneklere Gitmesinin Önemi İle Alevi Olarak Büyümelerini İstemeleri	66
Tablo-III.I.2.5 Derneklerin Alevi kimliği açısından önemi ile derneğe ne sıklıkla gidildiği	66
Tablo-III.I.2.6 Alevi Derneklerinin Kimliklerinin Devamı Açısından Önemi İle Kimliklerinin Güçlenmesi Ve Zayıflamasındaki Etkisi	67
Tablo-III.I.2.7 Aleviliğin Ne Olduğu İle Hangi Kimlikle Tanımlanmalarının Uygunluğu	68
Tablo-III.I.2.8 Diyanet İşlerinin Alevilerle İlgilenmeleri İle Dedelere Maaş Bağlanması Uygunluğu	68
Tablo-III.I.2.9 Dedelik Olgusunun Günümüze Uygunluğu İle Alevi Geleneklerinin Günümüze Uygunluğu	69
Tablo-III.I.2.10 Çocuklarının Ve Yakınlarının Derneklere Gitmelerinin Önemi İle Çocukların Alevi Olarak Büyümesini İstemeleri	69
Tablo-III.I.2.11 Geçmiş Beş Yılda Alevi Kimliklerinde Nasıl Bir Değişme Olduğu İle Gelecekte Nasıl Olacağı	70

GİRİŞ

Araştırmanın konusu, 1980 sonrası İzmir’de yer alan Alevi örgütlenmelerinin artışı ve bu örgütlerin Alevi kimliğinin korunması ve yeniden üretilmesi süreçlerindeki işlevleridir. Bu konuyu araştırmak amacıyla İzmir’de kurulmuş olan belli başlı Alevi dernek ve kuruluşları ele alınmıştır.

Araştırmamızın genel amacı son yirmi yılda ortaya çıkan çeşitli Alevi örgütlenmelerinin, Alevi kimliği üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır. Bu amaçla İzmir ili içinde bulunan bazı Alevi örgütlerinin işlevleri, amaçları, özellikleri ve tüzükleri araştırılmıştır. Bu örgütlerin oluşma nedenleri ve Aleviler açısından önemi araştırılarak, bunların Alevi toplumunu ne yönde etkilediği belirlenmeye çalışılacaktır. Alevilerin kendi kimliklerini tanımlama, yaşama ve yaşatmada bu derneklerin ne tür işlevler üstlendikleri ve derneklerin bu konuda ne gibi faaliyetlerde buldukları yapılan katılımlı gözlem ve uygulanacak anketlerle saptanmaya çalışılacaktır. Ayrıca Alevilerin bu dernekleri nasıl algıladıkları, dernekler arasındaki benzerlik ve farklılıklar ile bu derneklerden beklentilerinin neler olduğu ortaya konulacaktır.

Alevilerin, Aleviliği ve Alevi kimliğini nasıl tanımladıkları, sahip oldukları gelenek ve görenekleri nereden öğrendikleri ve Alevi gelenek-görenek ve inançlarının nasıl değerlendirildiği ile bunların günümüze uygunluğu konusundaki düşünceleri araştırılacaktır.

Diğer bir amaç ise, kente göçle birlikte Sünnileşme sürecine giren Alevilerin bu süreçten nasıl etkilendikleri ve nasıl bir tepki verdiklerini ortaya koymaktır. Kentleşmeyle birlikte Alevi kimliğinin karşılaşmış olduğu sorunlar ve Alevilerin bu sorun etrafında geliştirdikleri çözüm yolları araştırılacaktır. Bu bağlamda, son yıllarda Alevilerin kimliklerinde ne gibi değişimler olduğu ile gelecekte kimliklerinde meydana gelecek değişimler konusundaki görüşleri belirlenmeye çalışılacaktır.

Bu nedenle İzmir’de yer alan, Pir Sultan Abdal Kùltür ve Tanıtma Derneği, Hacı Bektaş-ı Veli Kùltür ve Tanıtma Derneği ile Cem evlerinde yapılacak katılımlı gözlemler ve anket çalışması ile bu örgütlerin betimsel analizleri sunulacaktır. Bu örgütlerin “kimlik temelli örgütler” olup olmadığı belirlenmeye çalışılacaktır.

Yapılan araştırma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kavramsal çerçeve, ikinci bölüm araştırma yöntemi, üçüncü bölüm ise araştırma bulgularıdır.

Araştırmanın birinci bölümünü araştırma sorununda yer alan kavramlar oluşturmaktadır. Kavramsal çerçeve çeşitli literatürlerden ve daha önce kimlik, örgüt ve Alevilik üzerine yapılmış çalışmalarla makalelerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu bölümde ilk olarak Alevilik konusu tartışılmıştır. Aleviliğin tanımı, kısa bir tarihçesi, gelenek-görenekleri ve inançları anlatılmaya çalışılmıştır. İkinci olarak ise, kimlik kavramına yer verilmiştir. Kimliğin çeşitli yazarlara göre tanımı, oluşumu ve kimlik türleri açıklanmıştır. Bunun ardından üçüncü olarak da, Alevi kimliğine yer verilmiştir. Alevi kimliğinin kültürel bir kimlik olduğu tezi savunulmuştur. Birinci bölümde dördüncü başlık ise örgüttür. Örgütün tanımı ve özellikleri, örgütsel amaçlar ve örgüt kültürü gibi kavramlar açıklanmaya çalışılmıştır. Beşinci olarak, Alevi örgütlerine değinilmiştir. Araştırma örneklemine dahil edilen Alevi örgütleri tanıtılmış ve kısaca bu örgütlerin amaçları, işlevleri ve tüzükleri verilmiştir. Alevi dernek ve kuruluşlarının Alevi kimliği üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Ayrıca örgütlerin son yıllarda yaygınlık kazanmasındaki nedenler üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde ise, araştırma yöntemi açıklanmıştır. Bu bölümde araştırma problemleri ve varsayımlar oluşturulduktan sonra, 1980 sonrası Alevi örgütlenmelerinin, Alevi kimliğinin yapılandırılması, sürdürölüp yaşatılması açasından oynamış oldukları roller ve bunları yerine getirebilmek amacıyla yürüttükleri faaliyetleri, özellikleri ve yapıları ele alınarak incelenmiştir.

Son olarak araştırmanın üçüncü bölümünde ise, İzmir’de yer alan Alevi dernek ve kuruluşlarındaki 200 kişiye uygulanan anket sonuçlarına yer verilmiştir. Araştırma verileri değerlendirilerek elde edilen bulgular sistematik bir biçimde değerlendirilmiştir. Yorumlanan bazı bulgular tablolar halinde verilirken, diğerlerine ait tablolar ekte sunulmuştur. Ayrıca araştırmada kullanılan anket de ekte verilmiştir.

Yapılan çalışmada, özellikle son yıllarda hızlı bir şekilde artan Alevi dernek ve kuruluşlarının amaçları ve Aleviler üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Alevi kimliğinin ve Alevi hareketlerinin son günlerde sık sık tartışılan bir gündem yaratması nedeniyle Alevi örgütlenmeleri ve Alevilik sosyolojik incelemeye değer bir konu olarak görülmektedir.

I. BÖLÜM

I.I KAVRAMSAL ÇERÇEVE

I.I.1 ALEVİLİK

Alevilik, en kısa ve yalın anlamıyla, Hz. Ali'nin yolundan giden, Ali'ye bağlanan şekilde tanımlanmaktadır. Daha sonralarda ise, bir inanç akımı niteliği kazanır. Belli bir topluluğun görüşlerini dile getiren özel bir kavram olarak anlaşılır. Günümüzde ise Alevilik denilince anlaşılması gereken, inançtan çok bir yaşama kuralı, yaşayış biçimidir. Bağımsız düşünceye, özgür davranışa, çağın gidişi ile uygarlık buluşları arasında yaklaşımcı bir yoruma elverişlidir (Bozkurt, 1990:1-2).

Aleviliğin kökeni genel olarak Hz. Muhammed'in vefatı sonrasında yaşanan gelişmelere dayanmakla birlikte Aleviliğin diğer boyutları da unutulmamalıdır. Anadolu Aleviliği ele alınırken İslam öncesi ve sonrası birçok farklı dinsel ve kültürel unsuru da gözden kaçırmamak gerekmektedir. Bazı yazarlar Anadolu Aleviliği'nin, Türklerin Orta Asya Şaman kültüründen önemli ölçüde etkilendiğini belirtmektedir. Şamanizm inancındaki 'Şaman' ile Alevilik inancındaki 'Dedelik Kurumu' nun birçok benzer yönü vardır.

Aleviliğin üç temel boyutu vardır. Birincisi, geniş bir alana yayılmış olması, ikincisi uzun bir tarihsel süreç boyunca oluşması, üçüncüsü ise yayıldığı bölgelerde yaşayan toplumların kültürlerinden bazı öğeler almasıdır. Alevilik Arap Yarımadası'na, Kuzey Afrika'ya, Yemen'e, Kızıldeniz kıyılarına, İran ve Irak'a, Suriye'ye, Türk bölgelerinde ise, Deylem, Horasan, Türkistan, Harzem ve Maverünnehir başta olmak üzere Orta Asya Türk topluluklarının yaşadığı tüm Asya'ya, Anadolu, Balkanlar ve Doğu Avrupa'ya yayılmıştır. Fakat Alevilik, Arap Yarımadası'nda Hz. Ali ve Ehlibeyt bağlılığına dayanan inanç olarak çıkmasına karşılık, şimdiki biçimine dönüşmesi Orta Asya'daki Türk kültürü -şamanizm- etkisiyle olmuştur(Öz, 2002:73). Alevilik, böyle geniş bir coğrafyaya yayılmış olmasından dolayı

farklı kültürlerle etkileşim içerisine girmiş ve böylece Alevilik inanç ve kültürünün farklılaşması, zenginleşmesi ve biçimlenmesi sağlanmıştır.

Yeryüzünde katıksız bir kültür yoktur; çünkü dünyada etrafından yalıtılmış bir toplum bulunmaz. Birbiriyle az ya da çok dolaylı ya da dolaysız ilişki kuran her toplum, bir diğerinden kendi bünyesine bir takım kültürel öğeleri mutlaka alır (Okan, 2004:34). Alevilik de çeşitli ve farklı kültürlerden, dinlerden, inançlardan aldığı öğeleri sentezleyerek orjinal bir öğreti yaratmıştır. Alevilikte Hıristiyanlık'tan, İslamiyet'ten, Budizm'den, Mani inancından, Şamanizm'den, Anadolu'nun yerli inançlarından vb. unsurlar görülür.

Aleviliğin en önemli özelliği, sözlü bir kültürel yapı arz etmesidir. Bugün Alevi dedelerin kullandığı yazılı tek metin olan 'Buyruk' dışında Alevilikte yazılı bir eser bulunmamaktadır (Okan, 2004:65). Sözlü kültür geleneğine sahip Alevilik, dedeler aracılığıyla günümüze taşınmıştır.

Alevi bireyler Aleviliği, "*Eline, diline, beline sahip ol!*" deyişiyle özetlemektedirler. Bu deyişle ilgili açıklamalar farklı olsa da en yaygın olanı şudur; "Sana ait olmayan şeyleri alma, yalan söyleme ve zina yapma!". Bu söz tasavvufta yaygın olarak kullanılır ve buna *edep* denir. Alevilerin farkı ise, bu sözü dini inançlarının merkezine yerleştirmeleridir (Shankland, 2003: 27). Alevi inancında önemli bir yere sahip olan Hacı Bektaş Veli tarafından söylenen bu deyiş, Aleviler için kutsal bir değere sahiptir. Özellikle Alevi ibadeti olan Cem'lerde ve çeşitli sosyal-kültürel etkinliklerde, Aleviler bu sözün yazılı olduğu bandanalar takarlar.

İdeal olarak Alevi geleneği, kutsal kabul edilen normlarla bezelidir ve bunun paralelinde de geleneği taşıyanların saygıyla bağlı buldukları törenleri kapsamaktadır. Hemen her dinsel ritüelin ortaya çıktığı topluluktaki birlik, dayanışma ve sürekliliği sağlamaya yönelik işlevlere sahip olduğu bilinmektedir. Alevilikte ise ibadet ve törenler, dinsel işlevlerini ve topluluğun düzenini, devamlılığını sağlama görevini üstlenmekle kalmamış, hukuki ve ahlaki özellikleriyle de topluluğun iç bağını oluşturur hale gelmişlerdir (Okan, 2004: 68). Cem törenlerinde Alevi Dedeleri, cem ibadetinin yanı sıra Hacı

Bektaş Veli, Pir Sultan Abdal gibi Alevi ulularının insanlık hakkında söylediği öğütlere değinip, insanların ahlaki ve toplumsal değerler içerisinde yaşamalarının önemini vurgulamaktadırlar.

Bahsettiğimiz dinsel ibadetlerden Aleviler için en önemli olanı erkeklerle kadınların birlikte ibadet ettikleri *cem ayinidir*. Cem ayininin tek işlevi ibadet değildir: Cem ayininin ana ritüeli Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit düşmesini simgeler, ancak edep felsefesi gibi, Alevi doktrininin kilit temaları üzerinde yapılan sohbetler ve müzik de törende yer alır. Cemlerdeki dualar büyük ölçüde Türkçe'dir (Shankland 2003:27). Ancak "yol bir sürekinbir" sözünden de anlaşılacağı üzere Anadolu'nun değişik bölgelerinde yaşayan Aleviler arasında bu dinsel ibadetlerin uygulanmasında farklılıklar bulunmaktadır.

Alevi dinsel töreninin birçok işlevi vardır. Bu tören toplum düzeninin işlendiği, yorumlandığı bir okuldur. Toplumunu barış ve birlik içinde tutan dayanışma kurumudur. Ancak böylesine çok amaca yönelik olan bu dinsel tören, karmaşık ve anlatılması güç bir yapıya sahiptir. Tüm Alevi köylerinde, ocaklarında bile tam bir birlik göstermez. Özü aynı kalmak koşuluyla değişik uygulamalar söz konusudur (Bozkurt, 2004: 99).

Alevilikte dedelik kurumu Şamanlığın özgün bir uzantısıdır denilebilir. Dedelerin yaşam biçimleri ve işlevleri ile Şamanlar arasında büyük koşutluk vardır (Bozkurt, 2003:105). Dedeler, Alevi toplumunun odağı, öğretmeni, dünyevi yargıçları ve cemaatin dini mirasıyla bağlantılarıdır (Shankland, 2003:27). Dedelik yakın döneme dek bu özelliklerini giderek azalarak da olsa sürdürmüştür. Bilindiği gibi dedeliğin işlevini yitirmesi 60-70'li yıllardır. Dedelik, kendini yenileyip çağın koşullarına ayak uyduramadığından, kentleşmeye başlayan yeni kuşağın gereksinimlerine karşılık veremez. Eski söylence ve öyküler gençler arasında ilgi uyandırmaz; boş inanç, uydurma şeyler olarak karşılanır. Dedelik olgusunun zayıflaması böyle bir ortamda gerçekleşir. Yaşlı dedeler birer birer ölürken, yerlerine yenileri yetişmez. Dede ocağından gelen gençler, dedeliğe ilgi duymamaya başlarlar (Bozkurt, 2003:105).

Aleviler, Allah'a ulaşmanın dört yolu olduğunu kabul ederler: *Şeriat, Tarikat, Marifet ve Hakikat*. Bir insan, Allah'a kendi kişisel çabasıyla yaklaşarak bir aşamadan bir sonraki aşamaya geçebilir. Yani Şeriat'tan Tarikat aşamasına (birçok Alevinin bunu gerçekleştirdiği söylenmektedir), oradan Marifet aşamasına ve son olarak da insanın Allah'la bir olduğu Hakikat aşamasına geçebilir. Bu son aşamada dünyanın fiziksel özellikleri artık bir engel olmaktan çıkar. Dede soylarının ideal olarak, bu son aşamada olduğu kabul edilir (Shankland, 2003:28). Bahsi geçen bu dört kapının *kırk makamı* olduğuna inanılır. Her kapıya onar makam ayrılmıştır.

Alevilikte önemli olan, insanın eğitilmesi, arınmasıdır. Bunun başarılması da belli aşamalardan geçmeye bağlıdır. Yukarıda anlatılan aşamalar, tarikat düzeninde bu amaçla kurulmuştur. Dört kapı inancı da kökende Şamanlığa dayanır. Şamanlıkta dörtlü inanç kurumu egemendir. Dörtlü inanç, doğu-batı-kuzey-güney gibi dört ayrı yönden kaynaklanır. Bu renklerin ayrı bir renkle gösterilmesi de bir Şaman geleneğidir. Doğu/gök, batı/ak, güney/kızıl, kuzey/kara olarak nitelenir. Şamanlıkta dört yöne bağlı dört tanrı kavramı vardır. Tanrılar *Gökhan, Akhan, Kızılhan, Karahan* adlarını taşırlar. Ayrıca, akıl, ölçü (izan), doğruluk ve erk (güç)'in yeryüzünü yöneten dört erdem olduğuna inanılır. Yeryüzünü oluşturan nesnelere arasında bulunan ateş, yer, yel ve su dörtlüsü kutsal sayılır (Bozkurt, 2004: 118).

Aleviliğin kökenlerinin, Orta Asya'dan geldiği düşünülen eski Türk kültüründen ve eski dini inanışı olan Şamanizm'den etkiler/izler taşıdığı, özellikle dedelik kurumunun Anadolu ve İslam kültürüyle sentezinin bir ürünü olduğu kadar, Hz. Muhammed'in ölümünden sonra ortaya çıkan halifelik tartışmalarından da kaynaklandığı bilinir. Yapısında farklı inançları, düşünce ve kültürleri barındıran Alevilik tarihinden bahsettikten sonra, Alevi kimliğini açıklamaya çalışacağız. Bunun için de öncelikle kimlik kavramına değinmek gerekmektedir.

I.1.2 KİMLİK

Sözlük anlamı ile kimlik, “bir kişinin, bir grubun bireyselliğini, ayırt edici özelliğini oluşturan, onun başkalarından ayırt edilmesini ve kendini kendi olarak bilmesini sağlayan sürekli ve temel özelliğidir”. Tanımdan da anlaşılacağı gibi kimliğin en temel işlevi bireyi ya da grubu diğer birey veya gruplardan ayırt etmeye yaramasıdır. Bu bakımdan kimlik kavramı, “ben/biz” ve “ötekiler” olmak üzere iki farklı kavramı kapsamaktadır. Bu iki kavram kimlik açısından birbirini tamamlayıcı kavramlar olup kimlik kavramının oluşturucu iki temel unsurudur (Şen, 2004:4). Kısaca, kimlik bilincinin oluşmaması kimliğin oluşmasını engelleyecektir.

Kimlik (identity), insanın kendini tanımlama ve konumlamasının ifadesidir. Daha açık bir deyişle kimlik, insanın kendisini sosyal dünyasında nasıl tanımladığı ve nasıl konumlandığını yansıtır. Bir anlamda onun kim olduğu ve nerede durduğuna ilişkin bir cevaptır. Bu noktadan hareketle, kimlik, bir birey veya grubun kendini diğer birey veya gruplardan ayırt edici özelliklerinin bütünü olarak tanımlanabilir. Bu açıdan baktığımızda kimliğin tanımı, daima bir diğerine göre yapılır (bilgilik.com, 2006).

Kimlik kişinin içinde yaşadığı çeşitli gruplarla olan ilişkilerini ve bu gruplara olan ödev, hak, ve bağlılık derecelerini tayin etmektedir. Bu hak ve bağlılıklar, kişinin ve toplulukların varlıklarını savunmalarını ve gelişmelerini sağladığı için her şeyden önce kişiler arasında beraberlik ve özellikle dayanışma yaratmak amacını güderler (Karpat, 1995:23). Dolayısıyla kimlik, bireyi sosyal bir dünyada konumlandırarak bağlaştırıcı bir işlev üstlenir.

Mussen’e göre kimlik, “bireyin kendi kendisini, davranışları, ihtiyaçları, motivasyonları ve ilgileri belirli bir ölçüde tutarlılık gösteren, kendi kendine sadık diğerlerinden ayrı ve farklı bir varlık gibi algılamasını içeren, bilişsel ve duygusal nitelikte bileşik bir zihinsel yapıdır” (akt. Bilgin, 1996:182)

Kimliğin kişisel yönleri, yetenekler, inançlar, duygular ve hedefler gibi sadece bireye ait olan ve kişinin kendini tanımlamasına ilişkin özelliklerin

bileşenidir. Ayrıca kimliğin, kişinin rolüne ve diğerleriyle ilişkilerine yansıtılan sosyal öğeleri de vardır. Bütün bireylerin kimlikleri hem kişisel hem de sosyal öğeler içerse de insanlar bu öğelere atfettikleri önem bakımından farklılıklar gösterirler (Leary, Wheeler ve Jankins, 1986; aktaran Meşe, 1999:14).

Taylor'a göre ise kimlik, "bir insanın kim olduğunu, bir insan olarak kendini tanımlayan temel niteliklerin neler olduğunu anlaması gibi şeyleri gösterir". Aynı zamanda Taylor, kimlik kavramıyla ne denilmek istendiğini şöyle açıklar: "Kimlik kim olduğumuz, nereden geldiğimiz anlamına gelir. Böyle olduğu için de, zevklerimize ve arzularımıza, kanılarımıza ve umutlarımıza anlam kazandıran artalanı sağlar" (Taylor, 1996:49, aktaran Gölbaşı 2000:21).

Diğer yandan sosyolog Z. Bauman kimlik kavramını umutsuz derecede muğlak bir düşünce ve iki tarafı keskin bir kılıca benzetmektedir (Kimliğin daha güçlü birey ya da çoğunluk grup tarafından daha zayıf azınlık gruba karşı kullanılıyor olması onun iki taraflı keskin bir kılıç olduğunu gösteriyor). Kimlik bireyler için bir savaş çılgılığı/savaş çağrısı olabileceği gibi toplulukların öyle tanımlanmayı umdukları hayallerindeki düşünce de olabilir. Bauman kimlik kavramının çok sıcak bir tartışma konusu olduğunu ve bu kavramın duyulduğu her yerde bir savaşın yaşanmakta olduğunu savunmuştur. Ona göre savaş alanı, kimliğin doğal evidir. Bauman kimliğin sadece savaş seslerinin en yüksek olduğu anda yükselip hayat bulduğunu; savaş seslerinin uzaklaştığı anda sessizliğe gömülüp uykuya daldığını söylüyor (Bauman, 2004: 76-77; akt. Delibaş, 2008:133-134). Kimlik bireysel temelde beni/bizi tanımlayan bir olgu olduğu kadar siyasal ve sosyal alanda da karşımıza çıkmaktadır.

Kimlik genel olarak sosyolojik, psikolojik veya biyolojik yaklaşımlarla ele alınabilen bir olgudur. Bu bakımdan mesela, "çocuğun aileden koparak toplum içinde bir yer almasıyla birlikte gelişen benlik (self) duygusudur" şeklinde psikolojik bir tarif; veya "toplumun diğer unsurlarının bize karşı tepkilerinden, tutum ve davranışlarından edinilen izlenimlerdir" şeklinde sosyolojik bir tarif yapmak mümkündür. (Birkök, 1994).

Bireyin sahip olduğu tutumlara karşı, o tutumları gözleyen insanlar, bir bireysel değerlendirme sürecine girerler ve bu değerlendirmeler sonucunda algılayan birey, algıladığı bireyin davranışlarına bir isim verir. Zaman içerisinde aynı tutumu gösteren diğer insanların da fikirleri birleştikçe toplumda o davranışa karşı genel-geçer bir duruş ortaya çıkar. Kimlik; bireyin sergilediği davranışlar karşısında toplumun bu genel-geçer duruşudur. Buna paralel olarak merkezi tutumları benzer insanlar kendisine benzer bir diğer bireyin tutumuna verilmiş sosyal etiketi kabul eder hale gelir bu da o bireyin o kimliğe dahil olması anlamına gelir (Kanık, 2006). Burada açıklamadan anlaşıldığı gibi, kimlik durumsaldır ve sosyal dünyada diğerlerinin düşüncelerine göre benimsediğimiz ya da uyarladığımız bir durum olarak karşımıza çıkar.

Kimlikleri, temel veya tabii kimlikler ve sonradan yaratılmış sosyo-politik kimlikler olarak iki ana dala ayırmak mümkündür. Temel kimlikler arasında aile-aşiret-soy ve din esaslarından kaynaklanan kimlikler başta gelir. Sonradan yaratılmış kimlikler arasında millet, sosyal sınıf, kral ve imparator tebası, vatandaşlık, gibi birçok sosyo-politik kimlikler yer alır. Hemen şu noktayı da ilave etmek gerekir ki, tüm kimlikler yani temel ve sonradan yaratılmış kimlikler durmadan değişmektedir. Ancak aile-aşiret-soy ve dine dayalı temel kimlikler çok yavaş ve yüzlerce yıl süren zaman içinde değiştiği için adeta değişmiyormuş gibi görünürler. Çok nadir de olsa kitle halinde din değiştirme ile ortaya çıkan kimlik değişimi, bazen bir kuşak ve hatta daha kısa zaman içinde meydana gelebilir (Karpat, 1995:23-24). Kısaca, sonradan edinilmiş sosyo-politik kimliklerin temel kimliklere oranla daha hızlı değiştiğini söyleyebiliriz.

Sosyal psikolojide kimlik genellikle, kişiliğe bağlı psikolojik yanlar ile sosyal rol değişkenleri arasında bütünleştirici bir şekilde ele alınmaktadır. Zavalloni (1984) sosyal kimliği bireyin kendisi ve ait olduğu gruplar hakkındaki temsillerinin organizasyonu olarak tanımlar ve birey toplum ilişkisinde yaşanan temsillerin önemini vurgular (Meşe, 1999:14). Sosyal kimlik bireyin yaşamında her an kullandığı bir tür kılavuz görevi görmektedir.

Bilgin'in de (1995:4) belirttiği gibi, bir toplumsal birimin (birey,grup,topluluk,toplum) kimliği, “onun bir başkasından farklı olduğu, diğerlerine indirgenemeyeceği yönündeki bilincidir”. Bu bilinç, grup içinde oluşmaktadır ve bu da bireyin gruba aidiyet duygusuyla bağlanmasını sağlamaktadır. Bunun en önemli nedeni, bireyin kendisini ancak kimliğinin oluşumu sürecine katkıda bulunan güçler arasında güvende hissetmesidir. Çünkü "Sosyal yaşam daima, bireyin diğer insanlara referansını içerir" (Bilgin, 1995: 58-59).

Yirminci yüzyılın sonlarıyla başlayan süreçte kimlik kavramının tekrardan çok güçlü bir olgu olarak ortaya çıktığını görüyoruz. Modern toplumların aşılması ve post modern ilişkilerin hakim olmasıyla birlikte, kimliklerin -özellikle sosyal ve kültürel kimliklerin- tarihte hiç olmadığı kadar önem kazanmasına sebep olmuştur.

1.1.2.1 Kimliğin Oluşumu

Kimliği oluşturan en kesin ve temel olan kategori, cinsiyet kategorisidir. Cinsiyete dair sınıflamalar değişmez olmamakla birlikte evrensel ve bütüne yöneliktir. İkincisi mekân ya da ülke kategorisidir. Yerel ve bölgesel kimlikler sadece modern öncesi dönemde değil, günümüzde de küreselleşmeyle birlikte daha da önemli olmaya başlamıştır. Üçüncüsü ise, kolektif kimlik türü, sosyo-ekonomik toplumsal sınıf kategorisidir (Özgül, 2003:5-6). Kimliği oluşturan bu kategorilerin bazısı doğuştan edinilirken bazısı da sonradan öğrenilerek, deneyimlerle kazanılırlar.

Kimlikler, doğuştan itibaren içinde bulunulan toplumsal çevre tarafından verilen “verili (tabi)” kimlikler (aile, etnik, grup, toplum, ulus vb.) ile insanların sonradan kendi iradeleriyle elde ettikleri “kazanılmış (iradi)” kimlikler (öğrencilik, akademisyenlik gibi) olarak ayrılmaktadır. Verili kimlikler değişebilir ve kazanılmış bir kimliğe dönüşebilir (Şen, 2004).

Bireyin toplum içinde kimlik edinmesinde, iki etken vardır. Bunlardan ilki, sosyal yapı ve onun belirleyiciliği; ikincisi ise, bireysel irade, hürriyet ve

seçimdir. Sosyal yapı faktörleri, toplumun diğer üyeleri, sosyal normlar ve çevre, gerek sosyal gerekse psikolojik olarak belli şekillerde somut tipler empoze etmektedirler. Ayrıca, edebiyat, yazılı basın ve modern iletişim teknolojisi insan bilincinin yeniden şekillenmesinde rol oynayarak kimlik üzerinde etkili olmaktadır (Birkök, 1994). Kimliğin oluşumunda sosyal çevredeki faktörler ve bireysel potansiyel önemli ölçüde söz konusuysa da, siyasi ve ekonomik başka faktörler de belirleyici olmaktadır.

Kimlik kavramı birtakım özellikleri içermektedir; en belirgin özelliği ise, karmaşık (kompleks) bir kavram olmasıdır. Kimlik farklı katmanlardan oluşmaktadır: a) İlk olarak bu katmanlar farklı ve değişken düzeylerde birbiriyle etkileşim içerisinde bulunmaktadır. b) Kimlik çok yönlü bir kavramdır. Cinsiyet, ırk, yaş, etnisite, ulusalcı vb. yönleri bulunmaktadır. c) Kimlik toplumsal bir olgudur. d) Kimlik farklılık ve başkalık olgusuna ihtiyaç duymaktadır. e) Kimlik sürekliliğe sahiptir. Buradaki süreklilik, sabit veya aynı kalma anlamında değil, dinamik ve değişken bir yapıya sahip olması anlamındadır. f) Kimlik tarihsel bir olgudur. Kimliğin değişken ve geçici olması tarihsel özelliğinin, sürekliliği ise toplumsal özelliğinin bir sonucudur. Bu bakımdan kimliğin, tarihsellik ve toplumsallık özellikleri birbirini tamamlayan özelliklerdir (Şen, 2004:5-6).

Belki de kimliğin süreklilik özelliği, onun uzun yıllarca ve kuşaklarca kabul edilip ayakta kalmasını sağlamaktadır. Özellikle daha sonra bahsedeceğimiz Alevilik kimliğini ele aldığımızda, kimliğin süreklilik özelliğinin önemi göreceğiz. Kentleşme ve modernleşmeyle birlikte sahip olunan kimlikler kendini yenilemek ve geliştirmek zorundadır. Yeni gelen kuşakların sosyal-kültürel ihtiyaçlarını karşılayamadığı takdirde varlığını sürdüremez.

I.1.2.2 Sosyal Kimlik Kuramı

Hatırlatacak olursak, araştırma amaçlarımızdan biri de Alevi kimliğini ortaya koymaktır. Alevi kimliğinin sosyal ve kültürel özelliklerinin ağır basması nedeniyle sosyal kimlik kuramı konumuz açısından açıklamaya değer

bir niteliktedir. Çoğunluk bir grubun kimliğinden bahsettiğimizden dolayı, kimliği bireysel boyuttan değil toplumsal boyuttan ele almamız gerekmektedir. Alevi kimliğinin oluşmasında toplumsal değerler, normlar ve karşılıklı etkileşimler önemli rol oynamaktadır.

Kimlik sorununu sosyal psikolojik boyuttan toplumsal boyuta taşıyan olgu, kişinin tanımlanmasında ağırlıklı olarak onun yaş, cinsiyet gibi kişisel özelliklerinin değil, hem öznel hem de nesnel anlamda gruba ilişkin aidiyetlerinin rol oynamaya başlamasıdır. “Bunlar kimler?” ya da “Bunlar kimlerden?” soruları ile herhangi bir tür grubun kolektif kimliğine gönderme yapılmaktadır. Böylece kimliğin toplumsal yönü, onun olmazsa olmaz boyutu olmaktadır (Özgül, 2003).

Psikolog William James (1842-1910) tarafından oluşturulan bu teoriye göre fert, onu tanıyan diğer insanların zihinlerinde bulunan kendisi hakkındaki imajların sayısı kadar sosyal benliğe sahiptir. Fert toplumun diğer üyeleriyle mevcut normlar çerçevesinde farklı sosyal ilişkilere girmektedir. Her fertle kurulan ilişki bir diğerinden farklıdır. Bu durum bireyin toplum içinde değişik veçheleriyle tanınmasını sağlamakta ve diğer üyelerin her birinin nazarında ayrı bir kimlik edinmesine sebep olmaktadır. Bu kimliklerin toplamı bireyin sosyal kimliğidir. Böylece kimlik, sosyal ilişkilerin bir neticesi olmaktadır (akt. Birkök, 1994).

Bir bireyin veya bir grubun kimliği onun bir başkasından farklı olduğu ve diğerlerine indirgenemeyeceği yönündeki bilincidir. Sosyal kimlik bireyin çeşitli sosyal gruplara ilişkin bilgi, değerlendirme ve bilişlerini içine alan bir kavramdır. Tajfel’e göre sosyal kimlik bireyin sosyal bir gruba veya gruplara aidiyeti temelinde bu aidiyetlerin taşıdığı değer ve duygusal anlamından çıkarılan benlik kavramının bir bölümüdür (akt. Meşe, 1999:14).

Sosyal kimlik kuramına göre (age.), bireyin ait olduğu sosyal kategoriler (milliyet, din, politik görüş, vb.) birey için referans çerçevesi oluşturur ve sosyal kimliğin önemli bir unsurudur. Bireyin ait olduğu sosyal kategoriler bireyi diğerlerinden ayırır ve ona farklı bir kimlik kazandırır. Bireyin sosyal

kimliği onun toplum içinde pozisyonunu belirler. Bireyin kendisini nasıl tanımladığı ve nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşleri onun çeşitli sosyal kategorilere üye olma bilgisi ile ilgilidir. Kategori üyelikleri bireylere sosyal kimlikler sunar. Sosyal kimlikler, bireylerin kendilerini ve kendi gruplarını diğerleri ve diğer gruplarla karşılaştırmalar yaparak değerlendirmelerini sağlar.

I.I.2.3 Kimlik Türleri

Her ne kadar eleştiriliyor olsa da “kimlik” kavramının yani insanın kendisi ve diğerlerini sınıflamada kullandığı bireysel ve grupsal tanımlama süreçlerinin araştırılması için çok sayıda geçerli neden bulabiliriz. Ülkemizde özellikle siyasal alanda kimlik kavramı, “alt kimlik”, “üst kimlik”, “etnik kimlik”, “cinsel kimlik”, “kültürel kimlik”, “siyasal kimlik” gibi alanlarda son yıllarda sıkça tartışılan bir kavram haline gelmiştir. Çeşitli kimliklerin sıkça, özellikle AB bağlamında artan bir yoğunlukla yazılı ve görsel medyada tartışılıyor olmasına rağmen bu alanda akademik, empirik araştırmaların oldukça sınırlı kaldığını söyleyebiliriz (Delibaş, 2008:131).

Bu başlık altında kimlik türlerine kısaca değinilecek fakat ayrıntılı olarak, konumuzla ilgisi olan kültürel kimlik üzerinde durulacaktır. Alevi kimliği tartışmalarında çeşitli kimlik türleri meydana gelse de, Alevilerin kendi kimliklerini genellikle kültürel kimlik bağlamında değerlendirdikleri gözlenmektedir.

I.I.2.3.1 Kolektif Kimlik

Kolektif kimlik kavramı, sosyal hareket teorisinin alanına yakın zamanlarda girmiştir ve üyelik, sınırlar ve grup aktivitelerinin üzerinde uzlaşmış tanıma gönderme yapmaktadır. A.Melucci’ye göre kolektif kimlik değişik bireyler tarafından üretilen etkileşimsel ve paylaşılan bir tanımdır. Hareketin yer aldığı fırsatlar ve sınırlamalar alanı ve hareketin yönelimi ile ilgilidir. Bir müzakere ve kolektif hareketin amaç ve araçlarıyla ilgili farklı unsurların “uyumlu hale getirilmesi” sürecinin sonucudur. Bu etkileşim,

müzakere ve durumun tanımı üzerindeki çatışma süreciyle üyeler kolektif “biz”i kurgularlar (Çayır, 1999:145). “Biz” olgusunun oluşması açısından kolektif bilincin oluşması önemlidir. Durkheim, kolektif bilincin sosyal bağın oluşumundaki etkisi üzerinde durmuştur. Bu bilinç, metodolojik açıdan, bireysel bilinçlerden ve tüm bireysel bilinçlerin toplamından farklıdır; ama bireysel bilinçlerin her birinde mevcuttur (Bilgin, 1995).

Derrida’nın (1967) bakış açısına göre; kolektif kimliğin oluşması, daima ‘onlar’a karşı ‘biz’in yaratılmasını gerektirir. Nasıl ki ‘iç’ ‘dış’a göre veya ‘dış’ sayesinde varolabiliyorsa, ‘biz’ de ‘onlar’ sayesinde varolabilmektedir. Yani ‘Biz’in yaratılması, ‘onlar’ın icadını gerektirmektedir (Bilgin, 1995:62).

Melucci’ye göre “kolektif kimlik verili ya da yapısal niteliklerin bir bütünü olmaktan çok, kendi üzerine düşmenin sonucu ve bilinçli hareketin ürünüdür. Örgütlenmenin bilinçli sürecine tekabül etmekte ve bir durum değil bir hareket olarak tecrübe edilmektedir (Çayır, 1999:147). Buradan anlaşıldığı üzere kolektif kimlik, verili bir kimlik özelliğinden çok sonradan edinilmiş bir kimliktir. Kişi bilinçli olarak kolektif kimliğe dahil olur. Kolektif kimlik bir durumsallık değil süreklilik (değişebilirlik) arzeder. Gruplararası etkileşimler sonucu kolektif kimlik gelişir ve kendini yeniler.

Bilgin’e göre (1995:60), kolektif kimlikte geçmişe dönük bir yan vardır; çünkü kolektif kimlik, birtakım semboller, anılar, sanat eserleri, törenler, alışkanlıklar, değerler, inançlar ve bilgilerle yüklü bir gelenekten, geçmişin mirasından, kısacası kolektif bellekten hareketle inşa edilir. İnsan toplulukları kendilerini ortak geçmişte tanır, bu geçmişi belleğine işler, ritüel törenlerle anar ve yorumlar.

Sonuç olarak kolektif kimlik, belirli bir insan grubunun kendi hakkındaki bilinci ve duygusuyla ilişkilidir; topluluğun kendine özgü niteliklere sahip olduğu ve bir tekil taşıdığı yönündeki bilinci ve aidiyet duygusudur. Bu bağlamda, dil, kültür, din, tarih, yaşam alanı, maddi koşullar gibi öğelerin yanı sıra, topluluğun belleği, kolektif kimliği yapılandıran

önemli bir faktör olarak belirlemektedir; kolektif bellek bir topluluk tarafından yaşanmış ve içselleştirilmiş deneylerin bilinçli olan veya olmayan anılarının bütünü olarak, topluluğun geçmişinden kalanı, süregelen ve bu topluluğun geçmişini ne yaptığını ifade etmektedir (Bilgin, 1995:62). Kolektif kimlik toplumsal gruplar içerisinde bir birlik ve dayanışma duygusu üzerinde gelişip şekillenmektedir. siyasal boyutları ve sonuçları açısından oldukça etkin bir kimlik türüdür.

I.I.2.3.2 Etnik Kimlik

Kolektif kimlik ve diğer bazı kimlik türlerinde olduğu gibi etnik kimlikte günümüzde toplumsal ve siyasal anlamda oldukça önemli bir yere sahiptir.

Etimolojik köken olarak Etnisite, Yunanca'da kabile anlamına gelen *ethnos* kelimesinden türetilmiştir. Eski Yunan döneminde *ethnos* kelimesi, dinsiz veya putperest ayrıtında kullanılırken, 14. yüzyıl ile 19. yüzyıl arası dönemde ırksal özellikleri ifade etmek için kullanılmıştır. 2. Dünya Savaşı döneminde ırkçı söylemin ağırlık kazanmasıyla birlikte ikinci sınıf insan tanımlaması olarak işlenmiştir. 1960'lardan itibaren ise sosyal antropolojide kullanılan etnisite kavramının anlamı değişmiştir. Bu dönemde etnisite, kültürel olarak kendilerini farklı gören ve diğerleri tarafından da öyle kabul edilen gruplar arasındaki ilişkiyi açıklamak için kullanılmıştır. Bu bağlamda etnik grup, ortak kültüre dayalı olan, nesilden nesile geçen uzun ömürlü ilişkilere sahip üyelerden oluşan bir varlık olarak kabul edilmektedir (Şen, 2004:14-15).

Aslan'a göre (2004:8), etnik kimliğin, konuşulan dil, alışkanlıklar, din-inanç sistemi, yeme-içme ve giyim-kuşam gibi alışkanlıklar, değerler düzeneği, sosyal ağın yapısı vs. etnisitenin objektif yönünü verirken; aidiyet hissi, öteki anlayışı ve tarih bilinci subjektif yönünü verir. Bu ikisi etnikliği ortaya koyarken aynı zamanda ayrı bir kimlik oluşum kaynağını da meydana getirir.

Etnik kimliği, toplumun veya egemen kesimlerin bir azınlık gruba yüklediği kimlik olarak incelemek mümkündür. Etnik kimlik belirli bir topluluğun üyelerinin kendilerini, diğer topluluk üyelerinden ayırdeden, farklılaştıran bir aidiyet duygusudur. Bu duygu, topluluk üyelerinin kendilerini belirli bir ‘biz’ in mensupları olarak ‘onlar’ dan farklılıklarını vurgulayarak kendi içlerinde birleştirmektedir (Bilgin, 1995:65).

Etnik kimlik, bireyin içinde yaşadığı toplumdaki yaygın kültür unsurlarından farklı olarak, orijinal bir kültürel sistemin yapı özelliklerini nitelik itibariyle taşımasıyla ortaya çıkan bir kimlik türüdür. Etnik özellikler, kültürel entegrasyonun sağlanamadığı, kültürler arası mesafenin olduğu toplum yapılarında görülebilecek potansiyel bir sosyal tabakalaşma unsurudur (Birkök, 1994).

I.I.2.3.3 Bireysel Kimlik

Berger’e göre birey, kimliklerini toplumsallaşma sürecinde içselleştirir. Yani toplumun tanımladığı nesnel gerçeklik, öznel olarak sahiplenilir. Weber’in belirttiği gibi insan, “kendi ördüğü anlamlar ağına takılmış bir hayvandır.” İnsan eylemi, yalnız bir araya gelmiş etkileşimler ve nedenler zinciri değil, aynı zamanda davranış ve ilişkiler ağının tutarlı ve hiç durmadan izlenmesini kapsayan bir bütündür (akt. Altuntaş, 2002:10). Bireysel kimliğin oluşmasında, öncelikle kişilerarası etkileşimler olmak üzere, bireyin deneyimleri, doğup büyüdüğu çevre önemli etkenlerdir. Bireyin içinde bulunduğu sosyo-kültürel toplum özellikleri, bireyin yaşamını kuşatır ve onun davranışlarını, rollerini yönlendirir. Birey bu sosyo-kültürel kalıplar arasında kendine uygun öğelerle özgün bir kimlik oluşturmaya çalışır.

Bireyler, ait olmayı istedikleri grup ile bireysel bağımsızlık ve özgürlüklerini sağlama arasında denge kurmak için sürekli bir mücadele içindedirler. Bireysel kimlik, bir sosyal temsil olarak düşünülebilir, kişinin kendisini keşfidir. Baba, eş, patron, kral gibi toplumsal rol ve kültürel kategorilerden oluşur. Bu kimliklerin toplumsal gruplara dayandığı,

değiştirilebilir, sona erdirilebilir olduğu görülür (Smith 1994:16, akt. Altuntaş, 2002:10).

Bireysel kimlik dinamiktir; yaş, cinsiyet, meslek, öğrenim durumu vb. nitelikler değişebilir, kişi seçimini içinde bulunduğu sosyo- ekonomik ve sosyo-psikolojik durumuna göre belirler.

Sosyal kimlik diğerleriyle benzerlik duygusuna dayanırken, bireysel kimlik benzer diğerleriyle farklılık duygusuna gönderme yapar (Altuntaş, 2002:10).

I.I.2.3.4 Azınlık Kimliği

Azınlık kavramı her ne kadar hukuksal bir kavram gibi görünse de varlığının temelini belirli bir toplumsal-kültürel gerçeklikten almaktadır. Bu kavrama esas olan toplumsal-kültürel gerçeklik “farklı görülmek” ya da “ötekileştirilmek” fenomenine dayanır. Zira, her ne kadar kavram “tek taraflı”, yukarıdan bir belirlenimin konusu olsa da, karşı tarafın böyle tanımlanmak bakımından rızası ve hazırlıklı oluşu da tanımlama bakımından önemli bir etkidir (Aydın, 2005: 186). Doms ve Moscovici’ye göre (1984) azınlık terimi, bir grupta çoğunluktan farklı birtakım ortak, yargı, değer, davranış ve görüşlere sahip olan küçük bir alt grubu nitelendirmektedir (psikolojisayfam.com, 2006).

Herhangi bir devletin sınırları içinde yaşayan herhangi bir grubun “azınlık” olarak nitelendirilebilmesi, doğrudan doğruya dinsel, dilsel ya da kültürel olarak “büyük toplum”dan farklı olduğu “objektif” olarak gözlenen bu grubun böyle görünmesine yol açan durumuyla değil, o grubun kendini nasıl algıladığıyla, kendisini “büyük toplum” içinde nasıl konumlandığıyla ve “büyük toplum”un onu nasıl gördüğüyle ilgili bir sorundur. Bu noktada “aidiyet” kavramı öne çıkar. Grupların kendilerini “azınlık” olarak görüp görmemesi, büyük ölçüde o tarihsel sürecin belirlediği, “büyük toplum”la kurduğu ilişki bağlamıyla ilgilidir.(Aydın, 2005: 187).

Azınlıklar, sosyal olarak görünür bir değişmeye yol açmasalar bile, bireylerin algı veya yargılarını değiştirebilir. Pek çok kişi grup halindeyken çoğunluk etkisine uyma gösterip tek başına kaldığında tekrar eski pozisyonuna dönebilir; burada sanki grup halindeyken kolektif kimliğe bağlanış ve daha sonra tekilliğine dönüş söz konusudur. "Azınlıkların kimliği sosyal olarak tanınmak ve görünür hale gelmek üzere giriştikleri etkinliklerde ve farklılıklarının talebi ve bilinci içersinde oluşmaktadır" (Aebischer ve Oberle, 1990; akt. psikolojisayfam.com, 2006).

Kimlik türlerini kısaca açıkladıktan sonra şimdi de, araştırma konumuzun anahtar kelimelerinden birini oluşturan *kültürel kimlik* kavramını tartışabiliriz. Araştırma bulgularımızın da gösterdiği gibi Aleviler, Aleviliği bir kültür olarak tanımlamaktadırlar. Dolayısıyla kültürel kimlik çalışmamız açısından çok daha önemli ve öncelikli bir yere sahiptir.

I.I.2.3.5 Kültürel Kimlik

Kültür, bir toplumu veya örgütü meydana getiren bireylerin, hem kendi aralarındaki hem de kendileri ile toplum arasındaki ilişkileri içermektedir. Toplum içerisindeki her türlü bilgiyi, ilgileri, alışkanlıkları, değer ölçülerini, genel durum görüş ve zihniyet ile her türlü davranış şeklini içine alır. Böylece kültür, var olduğu toplumda ortak olan ve onu diğer toplumlardan farklı yapan değerleri içermektedir denilebilir.

Kültür, gelenek-görenek, inanç, ahlak, hukuk, sanat vb. öğeleri kapsadığı gibi, insanın bulunduğu toplumun bir üyesi olmasından dolayı kazandığı diğer bütün yetenek ve alışkanlıkları da içine alarak sentezleyen ve kuşaktan kuşağa aktarılan değerler bütünüdür.

Malinowski'ye göre kültür, "kullanım ve tüketim maddelerinden, çeşitli halk gruplarının yapısal hak ve görevlerinden, insan düşünce ve becerilerinden, inanç ve alışkanlıklardan oluşan tümel bütündür" (Özkal, 1992:66). Kültürün temel olgusu, yaşadığımız, öğrendiğimiz ve bilimsel

biçimde gözlediğimiz gibi, insanların kalıcı gruplar halinde örgütlenmesidir (Özkal, 1992:70).

Kültür doğal olmayan, doğada hazır bir şekilde bulunmayan, sonradan üretilen, oluşturulan bir yapıdır. Bu yapıyı oluşturan temel özne ise insandır. “Kültür dünyası, insan damgasını taşır. İnsan düşünen ve üreten aklı, kültür dünyasının oluşumunda asıl fail olarak görülmelidir” (İhsan, 2007).

Kültür, belirli bir grup a) dış çevreye uyum ve içsel bütünleşme problemleriyle başa çıkmayı öğrenirken, b) doğru olarak kabul edilecek kadar yeterince işe yaramış ve bu sebeple, c) o problemlere ilişkin olarak algılamak, düşünmek ve hissetmek için doğru yol olarak d) yeni üyelere öğretilmesi gereken, e) bu grup tarafından icat edilmiş, keşfedilmiş veya geliştirilmiş f) temel varsayımların bir motifidir şeklinde tanımlanabilir. Bu sebeple, bir kültürün içsel uyumluluğunun derecesi ve kuvveti grubun istikrarının, grubun var olduğu sürenin uzunluğunun, grubun öğrenme deneyimlerinin yoğunluğunun, öğrenmenin yer aldığı mekanizmanın ve grubun kurucuları ve liderlerinin sahip olduğu varsayımların kuvveti ve açıklığının bir fonksiyonudur (Akbaba, 2002).

R. Linton ise kültürü; “Bir topluma ait tüm hayat biçimine denilir” şeklinde tanımlamıştır. Z. Gökalp de şöyle tanımlamıştır; “Kültür (Hars) halkın ananelerinden, eğilimlerinden, örflerinden, sözlü ve yazılı edebiyatından, estetik ve iktisadi ürünlerinden oluşur.” Son olarak M.Turhan’a göre ise; “Kültür, bir cemiyetin sahip olduğu maddi ve manevi değerlerden oluşan bir bütündür.” (İhsan, 2007).

Wells ise kültürü, sosyal katılım yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılan bilgi ve davranış şekilleri birikimi ile bilinçli veya bilinçsiz olarak başka insanlardan öğrendiklerimiz şeklinde izah etmektedir (Geertz, 1971:36 akt. Terzi, 2000:7).

Kültürleri, durağan, kapalı-devre ve kendi içinde tutarlı ‘varlık’lar olarak değerlendirmek yerine, kritik beceri ve kaynakların mübadele edildiği,

geliştirildiği ve başkalarına aktarıldığı birer kavşak noktaları olarak ele almak gerekir. Kimlik ise geniş anlamıyla insanın bireyselliğine, kendi benlik duygusuna, kendi hakkındaki duygu ve fikirlerine atıf yapılarak kullanılmaktadır. Bireylerin karşılıklı etkileşimlerinin oluşturduğu kimlik yapıları da süreklilik gösteren bir biçimlenme sürecidir (Pultar ve Erman, 2005: 300).

Kültürel kimliğimizi açıkladığımızda aynı zamanda kim olduğumuzu da söylemiş oluyoruz. Özyurt'a göre (1995:15) kültür, maddesi ve üslubu ile hayatın bütünüdür. Kültürel kimlik ise, bu bütünün gelenek, görenek ve eğitim yoluyla kişiye kazandırdıkları ve bunun şuuru olmaktadır.

Kültür kavramı hem içerik hem de kapsam olarak birçok tanımla açıklanmaya çalışılmıştır. Fakat en kapsayıcı tanım olarak kültür, belli bir toplumun kendisidir diyebiliriz. Murdock'a göre kültür, içgüdüsel veya kalıtsal değil, her bireyin doğduktan sonra yaşam süreci içinde kazandığı alışkanlıklardır, yani kültür öğrenilir. Bu nedenle bir geçmişi vardır, tarihidir; geleceği vardır, sürekli ve değişkendir; toplum içinde kazanıldığından dolayı toplumsaldır. Kültür aynı çevre içinde doyum sağlayıcıdır, bütünleştirici ve uyumlaştırıcıdır (akt. Güvenç, 1996:103).

Smith'e göre, kültürel bir kimlikte toplanması gereken temel özellikler; ortak bir özel ad, ortak bir soy miti, paylaşılan tarihsel anılar, ortak kültürü farklı kılan bir ya da daha fazla öge, özel bir 'yurt'la bağ, nüfusun önemli kesimleri arasındaki dayanışma duygusudur (1194: 42, akt. Pultar ve Erman, 2005: 308). Daha çok sosyal eylem için bir araçtır. Weber'in ifadesine göre, "bunların sıradan olması önemli değil, önemli olan herhangi bir kültürel özelliğe hizmet etmesidir" (Weber, 1978: 388; akt. Aslan, 2004:9).

Wolf'ın da belirttiği gibi kültürel kimlik, "Bir topluluğun kendilerine özgü bir dizi gelenek ve uygulamalardan oluşan, belirli bir bilgi ve estetiğe dayalı ve tarihseldir" (Erol, 2003). Kültürel kimlik, tarihten gelen değerler, kurallar inançlar, ahlaki değerler ve bölgesel özellikleri kapsamaktadır.

Kültürel kimliği kavramının iki yolundan söz edilebilir: Biri özcü, dar ve kapalı; diğeri ise tarihsel, kapsayıcı ve açıktır. Birincisinde kültürel kimlik tanımlanmış bir olgu, oluşmuş bir öz olarak değerlendirilir. İkincisinde ise, kültürel kimlik üretilen, sürekli bu üretim süreci içinde olan, hiçbir zaman tümüyle tamamlanmayacak bir olgu olarak görülür (Larrain, 1995:217 akt. Pultar ve Erman, 2005: 301).

Kültürel kimlik, ötekilerle olan etkileşimler esnasında oluşmaktadır. Bu etkileşim sürecinde sosyal-kültürel gruplar, "sosyal ilişki içinde kendi kimliklerini oluştururlar ve kendi grup konumlarını belirlerler" (Ayata, 1997: 222; akt. Erol, 2003). Bu süreç, aynı zamanda grup sınırlarının duvarlarının da örülmesinde işlev görmektedir. Çünkü bireylerin grupla olan bağlanmaları yatay ve dikey olmak üzere iki yönlüdür. Yatay bağlanmalar bireyin, grupla olan tanımlanmamış, geleneklere göre olan informel bağlanmalarını kapsamaktadır. Dikey bağlanmalar ise grubun örgüt yapısı içerisindeki bağlanmaları kapsamaktadır. Birey, bir taraftan yatay bağlanmalar yoluyla sosyal grupla bütünleşme çabası içinde olurken diğeri taraftan da dikey bağlanmalar içerisinde şahsiyet olma, bir yer edinme çabasıdır (Erol, 2003).

Bu araştırmada ele aldığımız çeşitli Alevi dernek ve kurumlarının Alevi kimliği üzerindeki etkisini inceleyebilmek açısından öncelikle Alevi kimliğine değineceğiz. Alevi kimliği, bir kültür-düşünce-inanç sistemi olarak yapılanmıştır. Belli kültürel öğelerden, düşünce ve tutumlardan yola çıkarak oluşan Alevi kimliğinin oluşumu uzunca bir süreçten sonra tamamlanmıştır.

Her grubun/topluluğun birden fazla kimliği olabilmekle birlikte, Alevi kimliğinin kültürel özellikleri daha belirgin olduğundan dolayı, kültürel bir kimlik olarak tanımlanabilir.

1.1.3 ALEVİ KİMLİĞİ

Geleneksel birimler birbiri ardına dünyaya açıldıkça, modernleşmenin ürettiği koşullar, yeni dünya düzeni, küreselleşme ve bu bağlamda ortaya çıkan çatışmalar, varolan toplumsal yapıları dönüştürmektedir. Bu süreç kendi kültürlerini korumak isteyenlere olduğu gibi bunları yenilemeyi ve geliştirmeyi tasarlayanlara da içinden çıkılmaz sorunlar dayatmaktadır (Pultar ve Erman, 2005: 300).

Kimlik arayışı, birey veya grupların derin ve köklü bir ihtiyacı olarak nitelendirilse de, bu ihtiyacın belirli koşullarda daha çok ön plana çıktığı gözlenmektedir. Tauraine'e göre, dışlanan kitle "sadece olumsuz bir şekilde tanımlanamaz; aynı zamanda kültürel bir kimliğinde peşindedir ve bu kimlik ona, modernleşmeye katılması karşılığında verilmediğinde, ancak aralarında dilsel ya da etnik kimliğin temel bir öneme sahip olduğu gelenekler, kültürel aidiyetlere ve pratiklere geri dönerek buna ulaşabilir" (Bilgin, 1995:81-82).

Varolan koşullar Alevilerin geleneksel aidiyetlerini parçalamış ve bunun sonucu olarak da kültürel kaygılardan beslenen birtakım tartışmalar eşliğinde kimliklerini yeniden tanımlayarak inşa etmeye başlamışlardır. Ancak parçalı yapıları ve birbirinden kopuk örgütlenme stratejileriyle olası bir kimlik bunalımından nasıl korunacakları henüz netlik kazanmamıştır. Kuşkusuz bütün özsel kültürler gibi Aleviler de modernleşmeyi derin bir şekilde yaşamakta, dünyanın aldığı yeni biçimler karşısında kendi durumlarını gözden geçirmeye gereksinim duymaktadırlar (Pultar ve Erman, 2005: 308).

Homojen bir Alevi cemaatinden söz etmenin mümkün olmayışı, Alevilik alanının yerel, ulusal ve sınırlar ötesi platformlarda birbiri ile etkileşim halinde olan birçok aktörün varolması, Aleviliğin gerek etnik gerek linguistik gerekse yöresel ve politik farklılıklara sahip oluşu, ortaya birden çok Alevilik söylemi çıkarmıştır (Şahin, 2007). Aleviliğin temelinde İslam'dan, İslam öncesi inançlara kadar pek çok dinsel, etnik ve kültürel öğenin katkı ve karışımına da rastlanır.

Günümüzde “doğuştan Alevilik” ilkesi aşılmıştır. Evlilikler, dostluklar, belli dünya görüşü, yaşam anlayışı ile perçinlenince bu ilke değişmek zorunda kalmıştır. Aleviliğin kültürel yanı ve yaşam biçimi olgusu en çok bu noktada ortaya çıkmaktadır. Alevilik ayrı kesimden gelen insanları aynı çizgide birleştirmektedir. ‘Kültür kimliği’ denen olgu da budur zaten. Bireyleri aynı kandan, aynı inançtan gelmeleri ile bir arada tutmak değil, aynı dünya görüşü, benzer kültür kimliği ile birlikteliği sağlamayı amaçlar (Bozkurt, 2003: 105).

Kısaca Alevilik, sonradan öğrenilen, kendine özgü örf ve adetleri olan, toplumun büyük kesiminden farklı bir yaşam tarzı geliştiren, dogmatik düşüncelerden uzak, eleştirel hayat görüşüne sahip bir topluluk olduğundan kültürel kimlik özellikleri ağır basmaktadır denilebilir. Alevi kimliğinin kültürel bir kimlik olduğunu söyledikten sonra bu kimliğin yeniden ve yeniden üretilmesi ve özellikle kent ortamında yaşatılmasında önemli katkılarının olduğunu düşündüğümüz dernek ve kuruluşları ele alıp inceleyeceğiz. Ancak bu bağlamda öncelikli olarak örgütlerin sosyolojik önemlerinin ortaya koyulması gerekli görülmektedir.

II.4 ÖRGÜT

Yaşamımızın büyük bir kısmını örgütler içinde geçirmekteyiz ve bu birimlerin en önemli özelliği kolektif nitelikte olmalarıdır. Sosyoloji, insanların diğer insanlarla ilişkilerinin oluşumunu, biçimini, niteliklerini inceleyen bir bilim olarak kolektif birimlere önem vermek zorundadır (Doğan, 1990:19). Örgütün genelde kabul görmüş tanımı, C. Barnard’ın tanımıdır. Ona göre örgüt, “iki veya daha fazla kişinin bilinçli olarak eşgüdümlemiş eylemleri ya da güçlerinden oluşan sistemdir” (Doğan, 1990:9).

Örgütler belirli amaçlara ulaşmak üzere kurulmuş toplumsal sistemlerdir. Onlara gerçek niteliklerini kazandıran da bu amaçlarıdır. Örgütün amaçları, kağıt üzerinde saptanmış biçimsel amaçlar olabileceği gibi, uygulamada örgüt üyelerinin kendi aralarında geliştirip kabul ettikleri doğal amaçlar da olabilir (Hasanoğlu, 2007). Örneğin araştırma konumuz olan Alevi örgütlerinden Pir

Sultan Abdal ve Hacı Bektaş Veli derneklerinin amaçları tüzüklerinde belirtilmiştir. Bu isimler altında kurulan her dernek yazılı olan amaç çerçevesinde faaliyette bulunabilirler.

Parsons da örgütü ‘amaca’ vurgu yaparak tanımlamıştır. Ona göre örgüt; “Öncelikle belirli amaçların elde edilmesine yönelik sosyal ünedir”. Örgütlerin bir sosyal ünite olarak öncelikle amaçlara yönelik olması ölçütü, sistemin hem dışa dönük ilişkilerinde, hem de iç yapısında uygulanabilir (Sağlam, 1979:58). Örgüt, bireylerin amaçsız ve bilinçsizce biraraya gelmeleriyle oluşmaz, örgüt kuru bir kalabalık değildir, her örgüt belli amaçlar çerçevesinde oluşmaktadır.

Toplum gibi örgüt de bireylerin toplamına indirgenemez. Örgüt, bireyler kadar, kuralları ve ilişkilerin etkileşimini de kapsar. Fakat her örgütte bireyler bulunur; bireyler örgütü, örgüt ise bireyi şekillendirir, değiştirir. Özellikle mikro düzeyde örgütlerde, bireylerin amaçları ve verimliliği, örgütün amaç ve verimliliği ile örtüşmüyorsa, örgüt rizikoya sokulur (Doğan, 1990: 79).

Peter M. Blau, örgütlerin toplumsal sistem içinde nasıl oluştuğunu açıklarken, sosyal hayatın iki temel ilke tarafından yönetildiğini ve örgütlerin bu ilkelerden birisini yansıttığını ileri sürer. Ona göre, sosyal yapılar ya bireylerin her biri kendi amacı doğrultusunda ilerleyen farklı eylemlerinin biriken sonuçları olarak ortaya çıkarlar, ya da bireylerin ortak bir amaca doğru birlikte çabalarının sonucu olarak ortaya çıkarlar. İkinci gruba giren sosyal yapıların, örgütleri oluşturduğunu savunmuştur (Sağlam, 1979:56). Blau’da Parsons gibi örgütlerin oluşumunda *ortak amaca* vurguda bulunmuştur.

Tüm örgütlerin sahip olduğu esasların beş tane olduğunu savunan Hicks’e (1979) göre; 1) Örgüt bireylerden oluşur, 2) Örgütte bulunan bireyler birbirleriyle her zaman ilişki içindedir, 3) Örgütü oluşturan bireylerin, örgüt amaçlarının ötesinde bireysel amaçları vardır, 4) Bu ilişki ve davranışlar her zaman bir türlü yapı içerisinde tanımlanabilirler, 5) Bu bireysel amaçlar birbirleriyle ilişik, birleşik ve sonuçta bireysel amaçlardan farklı olarak amacı oluştururlar (akt. Doğan, 1990:9).

Edgar H. Shein'e göre ise örgütün oluşabilmesi için; a) İnsanların bazı istek ve ihtiyaçlarının tek başlarına yerine getirilememelerinin zorunlu sonucu olarak, çabalarının *eşgüdümü* yoluyla karşılıklı yardımlaşma; b) çabaların eşgüdümünün *ortak amaç* ya da amaçların gerçekleşmesine yönelik olması; c) ortak amaçların gerçekleşmesi için farklı kişilerin farklı işleri yapmaları da gerektiğinden, *işbölümünün* gerçekleştirilmesi ve özellikle iş bölümü ve eşgüdümlü yakın ilişkisi bulunan hiyerarşik otorite ya da bir otorite hiyerarşisinin bulunması gerekmektedir (Sağlam, 1979:57).

G. Gurwitch, "Grup gerçek fakat kısmi, dolaysız olarak gözlemlenebilen ve aktif sürekli tutumlar üzerine kurulmuş bir uyuşumun kollektif birimidir. Gerçekleştirilmesi gereken *ortak bir iş* vardır. Tutum, iş ve davranış birliği toplumsallık görünümünün görelî bir uyuşumuna yönelen yaşanılabilir bir toplumsal çevre meydana getirmiştir" der. Karşılaştığımız bütün örgütler bu tanımlama içine girerler ve her örgüt bir gruptur. Fakat her grubun bir örgüt olduğu söylenemez (Doğan, 1990:19).

Örgüt kavramı, insanların bir takım ortak amaçlar ve değerler uğruna ortaya koydukları bir anlamayı ve birlikteliği içermektedir (Malinowski, 1990:41; akt. Hasanoğlu 2007). Bir örgüt, belirli amaçların bir veya birden fazla kişi/grupla gerçekleştirilmesidir. Örgüt yapısı, bir grubun faaliyetlerini eşgüdümleyen, öğelerini birbiri ile uyumlu hale getiren sistemdir (Peker, 1998:61; akt. Hasanoğlu 2007). Genelde örgütün amacı, hedefe ulaşmak için doğru yolu bulma diye tarif edilmiştir.

Oluşum itibari ile örgütü iki kısma ayırmak mümkündür; Sosyal Örgüt ve Doğal Örgüt (H.Edgar, 1981; akt. Doğan, 1990:10). Sosyal örgüt, bir iş veya amacı gerçekleştirmek için eşgüdüm, denetim, hiyerarşi vb. öğelerin birleşimiyle oluşan birimlerdir. Sosyal örgütler, insanların bilinçli olarak kurdukları ağlardır. Doğal örgüt ise, bir ihtiyacı karşılamak amacıyla denetleme, hiyerarşi gibi öğeler olmadan, kendiliğinden oluşur. Sosyal örgütler, iş ve işlev bölümü yapılarak bir otorite ve sorumluluk hiyerarşisi içinde ortak veya açık bir amacın gerçekleştirilmesi için bir grup insanın faaliyetlerinin ussal eşgüdümüdür (Doğan, 1990:10).

I.I.4.1 Örgütsel Amaçlar

Herşeyden önce örgütlerin varlığı bize insan topluluklarını ve onların etrafında birleştikleri amaçların varlığını çağırıştırır. Bu konuda T.Parsons, örgütsel amaçların toplumsal sistemin ihtiyaçlarının bir uzantısı olarak görülmesi gerektiğini söyler. Bu anlamda “örgütün belirli amacı, onun farklılaşmış bir parçası olduğu daha üst düzeydeki bir sistem (toplum) açısından farklılaşmış bir işlevdir”. Bu anlayış içinde, örgütsel amaçlar, bir üst sistemin (toplumun) alt-değerler sisteminden başka bir şey olmayan örgütsel değerlerle belirlenir ve amaçların elde edilmesi ... sistem (örgüt) ile içinde işlediği dış çevrenin uygun parçaları arasındaki bir ilişki olarak tanımlanabilir” (Sağlam, 1979:78).

Çağdaş örgütlerin ürün üretmek ve işgörenlerin ihtiyaçlarını karşılamak olarak ifade edilebilecek iki amacı vardır. Birinci amaç ekonomik ikinci amaç ise daha çok insan ilişkilerine dayalıdır. Her iki amaç da aynı değerde ve yeterli düzeyde gerçekleştirilmelidir (Başaran, 1992:11 Akt. Terzi, 2000:2). Örgütün biçimsel ve doğal yapısı bu amaçların gerçekleştirilmesine dönük olarak işlemesi gerektiğinden, her iki amacın da yeterli düzeyde gerçekleştirilmesi örgütsel etkililik açısından önem taşımaktadır (Terzi, 2000:2).

Ayrıca, Herbert A. Simon örgütsel amaçları, bireysel amaçlardan ve güdülenmeden ayırır ve amaçları “... kararlara girdi olan değer yargıları, güdülerini ise, kişileri bazı amaçları başkalarına tercih ederek, kararlarına esas almalarına iten nedenler” olarak tanımlar. Ona göre bir örgüt iki veya daha fazla amacı aynı anda sürdürebilir ve bu amaçlar karar vermenin genel çerçevesini oluştururlar (Sağlam, 1979:78).

Öncelikle şunu belirtmeliyiz ki, bir kültürün şekillenmesini olanaklı kılmak için, belirli bir insan grubu yeterli sürekliliğe ve ortak geçmişe sahip olmak zorundadır. Demek ki, bazı örgütlerin ortak amaçları ile geçmişleri olmadığı ve üyelerinde çok sık değişim olduğu için, bunların birleştirici bir kültürleri yoktur denilebilir. Diğer örgütlerin paylaşılmış uzun bir geçmişleri

olduğu için veya önemli yoğun deneyimleri paylaştıkları için, “kuvvetli” kültürleri olduğu varsayılır (Akbaba, 2002).

Alevi örgütlerinin kentleşmeyle birlikte yaygınlık kazanmasını sağlayan en önemli nedenin, Alevilerin mevcut uzun bir geçmişe dayanan kültürlerini koruyup yaşatma doğrultusundaki çabaları olduğu söylenebilir.

Örgütsel amaçlar, örgütün iç ve dış çevresinden gelen baskılarla, bir yandan örgütün somut bir sistem olarak kendi varlığını sürdürme ve bütünlüğünü koruma biçimindeki ihtiyaçlarına, diğer yandan da üyelerinin ve ilgili bütün kişi ve grupların ihtiyaçlarına dayalı olduklarından dinamik bir niteliğe sahiptirler (Sağlam, 1979:78).

Örgütlerin en önemli amacı, kent ortamında dağınık şekilde bulunan ortak kültür, inanç ve değerlere sahip bireyleri toparlayıp biraraya getirmektir. Örgüte katılanların kültürel inanç ve değerlerinde birbirine göre bazı farklılıkları olsa da, bu örgütler aracılığıyla ortak yönler bulunup aralarındaki ilişkiler kuvvetlendirilir. Gelenek-görenek, inanç ve kültürel öğelerin bağlayıcı gücü sayesinde, kentin farklı yerlerine yayılan bireylerin biraraya getirilmeleri, dayanışma ve bütünleşmeleri sağlanmaktadır.

I.I.4.2 Örgüt Kültürü

Moore, kültürün genetik olarak aktarılan bir özellik olmadığını, bireylerin kültürel değer ve inançları ailelerinden, akran gruplarından ve kendileri için önemli olan diğer bireylerden öğrendiklerini ifade etmektedir.

Ayrıca Moore, grup kültürünün sosyal bir öğrenme süreci olarak geliştiğini belirterek, örgüt kültürünün de daha yaygın bir kültürün görünümüleri dikkate alınmadan anlaşılamayacağını ileri sürmektedir (Terzi, 2000:6).

Örgüt kültürü, bir örgütün içindeki insanların yönlendiren normlar, davranışlar, değerler, inançlar ve alışkanlıklar sistemi olarak tanımlanabilir. Kültür, insanlara yapmak zorunda oldukları şeylerin neler olduğu ve nasıl

davranmaları gerektiği konusunda duygu ve sezgi kazandırır. Başka bir ifadeyle örgüt kültürü, örgüt üyelerinin düşünce ve davranışlarını şekillendiren hakim değer ve inançlardır (Dinçer, 1998:208 Akt. Hasanoğlu, 2007). İncelemek üzere ele aldığımız Alevi örgütleri bir yandan Alevi kültürünün yaşatılması işlevini üstlenirken, diğer yandan kendilerine has bir kültürü de oluşturmuşlardır.

Örgüt kültürü, bir dizi insanın zaman içerisinde geliştirdikleri grup normları ya da geleneksel davranış şekilleriyle ilgilidir. Örgüt kültürü katılımcıların, farkına varmadan teşvik ettiği ya da edildiği eylemlerdir (Kotter, 1997:148 akt. Terzi, 2000:8).

Aynı zamanda örgüt kültürü, o örgütün çevrede tanınmasını değerini, toplumsal standartlarını, çevredeki diğer örgüt ve bireylerle ilişkili biçimlerini ve düzeylerini de yansıtır. Bu fonksiyonu ile kültür, örgütü topluma bağlayan onun toplum içinde yerini, önemini ve hatta başarısını belirleyen en önemli araçlardan biridir (Eren, 2000:391 akt. Hasanoğlu, 2007).

Kısaca, örgüt üyeleri sahip oldukları değer ve normları da örgüte taşırlar. Bu açıdan bakıldığında örgütlerin birçok kültürel altyapıya sahip insanlardan oluştuğu söylenebilir. Üyeler, örgüte getirdikleri bu kültürel yapıları ortak bir payda da birleştirmek için o örgüte özgü bir kültür oluştururlar. Örgüt üyeleri tarafından oluşturulan kültür, yeni gelenlere aktarılarak gelecek kuşaklara iletilir (Terzi, 2000:28-29).

Heterojen nitelikli, kentleşmiş, endüstrileşmiş toplumlarda ayrışmaların da yaşanmasından dolayı geleneksel kültürün zayıflamaya başlamasıyla sosyal bağ ve kimlik kavramı önem kazanmaya başlamıştır. Homojen özellikli kır yaşamı sona erip de kentlerde birbirinden habersiz ve dağınık şekilde yaşamaya başlayan aynı kültürden bireyler örgütler aracılığıyla birlik, beraberlik ve dayanışma sağlamaya başlamışlardır. Alevi örgütleri de tam bu noktadan oluşmaya başlamıştır. Kültürlerini yaşamak ve yaşatmak amacıyla dernekleşme yoluna gitmişlerdir.

Kurulan Alevi örgütlerini; Alevi gelenek-görenek ve ibadetlerini yaşama ve yaşatma isteği, dayanışma ve yardımlaşma amacı, çeşitli kurslar, eğitici seminer, panel ve birçok sosyal aktiviteyi yerine getirdiklerinden dolayı bir ‘kültür merkezi’ olarak tanımlamak mümkündür.

I.1.5 ALEVİ ÖRGÜTLERİ

1980 Askeri darbesinin en önemli sonucu onun toplumsal örgütlenmeler üzerindeki yıkıcı etkisidir. Darbeyi izleyen yıllarda sadece siyasi partiler değil çok sayıda dernek ve kuruluşlarda kapatılmıştır. Adeta örgütsüzlük bir norm haline getirilmişti. Bütün bu çabalara rağmen 1980’i izleyen onyılda, birçok yeni toplumsal hareketin ortaya çıktığını görmekteyiz. Bunlardan birisi de Alevi örgütlenmeleridir.

1980’li yılların sonlarına doğru Aleviler, dernek, vakıf ve cem evleri gibi örgütlenmelerle seslerini kamuoyuna duyurmaya başlamışlardır. Böylece geniş toplum kesimleri Alevilerin varlığını, taleplerini, geleneklerini, inançlarını öğrenmeye başlamıştır. Fakat bu süreç içinde belki de Alevilerin kendilerinin de farkında olmadıkları bir durum açığa çıktı. Bu da Alevilerin çok parçalı olmalarıydı (Okan, 2004:115).

Alevi olmanın birbirinden çok farklı anlamlar içerdiği, yani Aleviliğin kavranışının son derece değişken olduğu günümüzde; cemaatin bireyler tarafından tasarlanmasında belirleyici olan en önemli etken, bireylerin kimlik konumlarıdır. Bu durumda da, Alevi olduklarını söyledikleri halde birbirlerinden çok uzak noktalarda olan gruplar var olabilmektedir (Okan, 2004:116).

1980’lere kadar daha çok köy dernekleri şeklinde örgütlenen Aleviler 1980’lerle birlikte yaşanan sürecin ardından ve 1990’larda yaşanan Sivas ve Gazi olayları gibi gelişmelerin ardından yoğun bir kurumsallaşma faaliyetine girişmişlerdir. Gazeteci Miyase İlknur’a göre, Temmuz 1993’te Sivas’ta yakılan Madımak Oteli olayına tepki sonucu kurulan bu dernekler, daha sonraları varlık nedenlerini açıklamakta zorlanmıştır. Yazara göre bu

örgütlerin hepsinin amacı ve isteği, Alevi inanç ve düşüncesini yaymak ve yaşatmaktır (Okan, 2004:119). Dernek, vakıf, cem evi, dergah gibi adlarla anılan bu kültürel organizasyonların sahip oldukları yönetsel yapı da oldukça karmaşıktır. Bu örgütler daha önceki köy derneklerinden farklı olarak Hacı Bektaş Veli, Pir Sultan Abdal gibi tanınmış Alevi ulularının adlarını taşımakta olup, inançsal ve kültürel hizmetler vermeye başlamışlardır. Bu hizmetlerin kapsamı toplumun talepleri doğrultusunda giderek genişlemiştir (Yaman, 2003:341). Dinsel ibadetler, saz, semah kursları gibi inançla ilgili kursların yanısıra tiyatro, gitar, keman, halkoyunları, yabancı dil, üniversiteye hazırlık ve bilgisayar kursları da verilmeye başlanmıştır. Bu kültürel örgütler, kırdan dedelerin öncülük ettiği işlevleri, kentlerde kendileri üstlenmişlerdir. Kentlerdeki yeni toplumsal yapılanma ve yeni gereksinimler düşünüldüğünde derneklerin üstlendikleri işlevlerin kapsamının çok daha geniş olduğu görülmektedir (age: 342).

Seksenli yılların sonlarına doğru Alevilik, derlenip toparlanmış ve yeniden örgütlenmeye başlamıştır. Alevilik konulu yayınlarda adeta bir patlama yaşanmış, birçok yayın organı çıkarılmaya başlanmıştır. Bunlar arasında *Alevilerin Sesi*, *Cem*, *Nefes*, *Kervan*, *Yurtta Birlik*, *Pir Sultan Abdal ve Gönüllerin Sesi* sayılabilir. Avrupa’da ve Türkiye’de Dernekler, Vakıflar ve Dergahlar olmak üzere üç değişik çatı altında örgütlenme hareketleri yoğunluk kazanmıştır (Yaman, 2007).

Yıllarca kamusal alanda Alevi kimliğini saklayan Aleviler de Aleviliği kamusal alana taşımaya, talep ve sorunlarını dile getirmeye başladı. Bu dönem Alevilik üzerine yazılan kitaplarda bir patlamanın yaşandığı dergilerin basıldığı ve derneklerin yavaş yavaş ortaya çıkması ile Aleviliğin politik bir hareket olarak ortaya çıkışını da beraberinde getirdi. 1980’lerin sonlarına doğru medya Aleviler ve Aleviliğe, Alevi temsilcilerine sık sık yer vermeye Alevilik dizi yazıları yayınlamaya başladı. Medyanın Alevilere kapılarını açması Alevilerin kendilerini daha geniş bir kamuya duyurma fırsatı verdi (Şahin, 2007).

1990'lı yıllarla birlikte dernek ve kuruluşlarda Alevilik konusu daha yaygın olarak tartışılmaya başlamış, Alevilik tanımlamaları artmıştır. Bunun yanında özellikle radyo ve televizyon kanallarında Alevilik daha fazla yer almaya başlamıştır. Alevilerin kendi kültürlerini yansıtan televizyon ve radyo kanalları kurulmuştur.

1980'lerden sonra kültürel alanda göze çarpan diğer bir gelişme ise, Alevilerin kimliklerini ortaya koymalarında ve ona sahip çıkmalarında Türk Halk Müziğinin oldukça belirleyici bir rol oynamaya başlamasıdır. Bağlama gençler arasında belki de Cumhuriyetin hiçbir döneminde olmadığı kadar yaygınlaşırken, inşa edilen kültürel canlanmanın sonraki adımı Aleviliğin muhtevasını tartışan yazarlardan geldi. Çoğu, Aleviliğin ne olup ne olmadığını anlatan kitaplar, bir yandan Sünni kuşatmasının iddialarına yanıt vermeye çalışırken diğer taraftan genç kuşaklara Aleviliğin ne olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Farklı yaklaşımlarla tartışma büyürken, şehirlerde kurulan Pir Sultan Abdal ve Hacı Bektaş dernekleri örgütlenmenin yaygın araçları haline geldi (Küçük, 2001:184).

Cumhuriyetin kurulduğu yıllardan beri, belli aralıklarla Alevileri 'keşfetme' girişimleri yapılmıştır. 1998 yılından sonra ise, gazetecilerin ilgisinde bir azalma görülmezken buna ek olarak, Alevi toplumunun farklı yönlerini, tarihini devletle ilişkilerini ayinlerini ve öğretilerini ele alan bir yayın seli ortaya çıkmaktadır. Bunlar arasında yer alan kitapların birçoğu, daha öncekilerin tersine Aleviler tarafından yazılmaktadır (Shankland, 2003:20). Burada artık Alevilerin kimliklerini saklama kaygılarının yok olduğunu ve daha özgür yaşam koşullarına kavuştuklarını görmekteyiz.

Alevi hareketinin zeminini oluşturan ilişki ağları kırdan kente göçle oluştuğundan göç, sosyal ve politik fırsat yapılarının içinde yer alır. 1950 öncesi Sünni çoğunluk hem kent hem kırsal alanlarda yaşıyorken, Alevilerse neredeyse tamamen kırsal topluluklardı. Kırdan kente göçle birlikte Aleviler "dışardan gelen" olarak "yerli" Sünni çoğunlukla etkileşmeye ve kentle bütünleşmeye başlamışlardır. Alevilerin sosyal tabakalaşması değişirken kentlerin yapısında da derin etkiler yapmışlardır. Alevi aydın ve burjuvalarının

ortaya çıkması, Alevi işadami, bakan, politikacı, belediye başkanı, avukat, öğretim görevlisi olarak kentin sosyal, ekonomi ve politika alanlarında fark edilir oldular (Şahin, 2007).

Aleviler köyden kentlere göçle birlikte, birçok farklı kimlik bünyesinde yer almışlardır. Bu sınıfsal, mesleki, yöresel, siyasal vb. farklılıkları günümüzdeki örgütlenmelerine de yansımıştır. Bu örgütlenmelerin temelinde yatan dinamik, 1950’li yıllarda yoğun bir biçimde başlayan ve hala devam eden göçtür. Kente gelen Aleviler, kırsal cemaat yapısının çözülmesi ve kent ortamının dağıtıcı etkisi sonucunda geleneklerinde bir kopuş yaşamışlardır. Bu durumun bir kimlik sorunu haline almasının nedeni, Aleviliğin temeli sayılabilecek olan ‘dede-talip’ ilişkisinin kent koşullarında sürdürülememesidir. Günümüzdeki Alevi örgütlenmeleri de, bir bakıma bu kopuştan doğan boşluğu doldurmaya çalışmaktadır (Okan, 2004:116-117).

1980 sonrası ortaya çıkan Alevi örgütlerinden Hacı Bektaş Veli ve Pir Sultan Abdal Kültür ve Tanıtma dernekleri ile, Cem Vakfı ve Cem Evlerinin sayıları kısa süre içinde artmış ve toplumu etkilemeye başlamışlardır. Bu nedenle araştırmamızda bu dernek ve kuruluşların sosyolojik bir analizi yapılmaya çalışılmıştır. Alevi dernek ve kuruluşlarının amaçlarını, işlev ve faaliyet alanlarını belirlemek için derneklerde katılımlı gözleme dayalı araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar esnasında bu dernek ve kuruluşların devlet tarafından maddi anlamda destek almadıklarından dolayı sıkıntı çektikleri gözlenmiştir. Derneklerin giderleri ve ihtiyaçları üyelere alınan aidat ve yapılan bağışlarla karşılanmaya çalışılmaktadır. Araştırmamızın ana objesini oluşturan örgütlerin kuruluş, amaç ve işlevlerinden bahsedelim. Seçtiğimiz dernek ve kuruluşlar hakkında kuşkusuz ki çok şey söylenebilir ancak biz bu kuruluşları araştırmamızın amaçları doğrultusunda ele almak durumundayız.

I.I.5.1 Hacı Bektaş Veli Kültür Ve Tanıtma Derneği¹

Hacı Bektaş Veli Kültür ve Tanıtma Derneğinin amacı, Alevi-Bektaşî öğretisini, kültürünü ve büyük düşünür Hacı Bektaş Veli'nin felsefesini, kültürünü, geliştirdiği töreleri öğretmek, yaşatmak ve yaymak, bu doğrultuda araştırma ve incelemeler yapmaktır (bkz. Ek:1).

Hacı Bektaş Veli Dernekleri, Aleviliğin geleneksel çizgisini devam ettirmesinden yana bir anlayış içerisindedir. Özellikle Hacı Bektaş Veli'nin felsefe anlayışı çerçevesinde faaliyet göstermeye çalışmaktadırlar (Gölbaşı, 2000:197).

Olağanüstü kerametleri olduğuna inanılan Hacı Bektaş Veli'nin yaşadığı dönemde bir tarikat kurmadığı, Bektaşilik tarikatının 15. yüzyıldan itibaren kurumlaşmaya başladığı belirtilmektedir. Bundan da anlaşılmalıdır ki, Hacı Bektaş kültürü onun ölümünden sonra ortaya çıkmıştır. Bektaşiliğin örf dışı birçok öğenin karışımı bir halk öğretisi olduğunu, ilk inançlarının ve merasimlerinin Türklerin eski inançlarından ve törelerinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Bektaşiliğin ilk inançlarına zamanla cemaat dışı öğelerin eklendiğini bu nedenle Bektaşiliğin bir senkretizm olduğu söylenmektedir (age: 96).

Derneğin Türkiye'nin birçok ilinde şubeleri açılmıştır. Şu anda derneğin Türkiye genelinde, 8'i İzmir'de olmak üzere 28 ilimizde toplam 47 şubesi bulunmaktadır. Dernek; konferanslar, açık oturumlar ve seminerler düzenlemekte, Alevi-Bektaşîlerin ibadet yerleri olan cemevi açma girişiminde bulunmaktadır. Bu şubeler, Alevilik-Bektaşilik felsefesini konu alan paneller, konferanslar düzenlemekte konserler vermektedir. Ayrıca dernek, amaçları doğrultusunda sergiler açmakta, geziler ve şenlikler düzenlemektedir. Hacı Bektaş Veli Derneği yetkilileri, kutsal saydıkları günlerde piknikler ve şenlikler düzenleyerek, Alevi-Bektaşîlerin bir araya gelmelerini sağlamaktadırlar. Özellikle her yıl düzenlenen geleneksel Hacı Bektaş Veli'yi

¹ Bkz. Ek: 1 Hacı Bektaş Veli Dernek Tüzüğü.

anma törenleri nedeniyle, Türkiye genelindeki bütün Alevi dernek ve kuruluşları ile Hacı Bektaş Veli sevenleri Nevşehir’de toplanmaktadırlar.

I.I.5.2 Pir Sultan Abdal Kültür Ve Tanıtma Dernekleri²

Dernek 1976’da Sivas’ın Yıldızeli ilçesine bağlı Banaz Köyü’nde “Banaz Köyü Pir Sultan Abdal Turizm ve Tanıtma Derneği” adıyla kurulmuştur. (Gölbaşı, 2000:117). Derneğin en önemli özelliği, adını taşıdığı Pir Sultan Abdal ile kendisini özdeşleştirmesidir. Pir Sultan Abdal’ın yaşadığı dönem olan on altıncı yüzyılda verdiği mücadelenin, bugün benzer koşullarda dernek tarafından verilmekte olduğu sıkça altı çizilen noktalardandır (Okan, 2004:168).

Derneğin amacı, Pir Sultan Abdal’ın yaşamı ve felsefesi doğrultusunda sosyal-kültürel çalışmalar yapmak, başta Anadolu Alevi kültürü olmak üzere tüm kültürleri yaşatmak geliştirmek ve yaymanın yanı sıra demokrasi, laiklik, hukuk devleti ve insan hakları gibi değerleri korumaktır (bkz. Ek:2).

1980’de diğer kitle örgütleri gibi kapatılan dernek, 1988’de “Banaz Köyü Pir Sultan Abdal Turizm ve Dayanışma Derneği” adıyla yeniden açılır. Bu kez derneğin merkezi Banaz değil Ankara’dır. Derneğin tüzüğünde yalnızca Banaz köylülerine üye olma koşulu konulur. Ancak 1990’da yapılan olağanüstü kongreyle tüzük değişir ve herkese üye olma hakkı tanınır. Derneğin adı da “Pir Sultan Abdal Kültür Derneği” olarak değişir (Gölbaşı, 2000:117).

Şu anda derneğin Türkiye genelinde, 8’i İzmir’de, 10’u İstanbul’da olmak üzere 17 ilimizde toplam 47 şubesi bulunmaktadır. Kültürel çalışma olarak, Pir Sultan Abdal’ı anmaya yönelik etkinlikler, önemli sayılan günlerde; paneller, film gösterimleri, dinletiler, semah gösterimleri; kültürel ve sosyal geziler, bağlama, semah ve halkoyunları başta olmak üzere çeşitli kurslar, birlik ve dayanışma sağlamak amacıyla gece yemekleri ve konserler

---

² Bkz. Ek: 2 Pir Sultan Abdal Dernek Tüzüğü.

düzenlemektedirler. Bu işlevlerinin yanı sıra, Cem evi yapma girişimlerinde bulunmaktadırlar.

Derneğin “Pir Sultan Abdal Kültür ve Sanat Dergisi” adlı iki ayda bir çıkan yayın organı ile Mayıs 1997’de yayımlanmaya başlayan aylık bir gazetesi vardır. Fakat gazete süreklilik kazanamamış ve en sonucusu Haziran 2000’de olmak üzere sekiz kez yayımlanabilmiştir. Dergide genellikle her sayıda farklı bir konu ele alınırken, gazete haber ağırlıklı olmuştur (Okan, 2004:166).

Yaptığımız gözlemlere dayanarak şu tespitte bulunabiliriz: Bu iki dernek arasındaki en belirli fark, Hacı Bektaş Veli Dernekleri Aleviliğin daha çok dinsel kimliği ve ihtiyaçlarından yola çıkarak faaliyetlerini bu yönde yoğunlaştırırken, Pir Sultan Abdal Dernekleri ise, Alevilerin siyasi kimlikleri üzerine vurguda bulunmalarıdır. Zaman zaman aralarında çıkan tartışma ve anlaşmazlıklara rağmen iki derneğin birbirini tamamlayıcı bir işlev sürdürdüklerini söyleyebiliriz. Önemli diğer bir kuruluş ise Cem Vakfıdır.

I.I.5.3 Cem Vakfı (Cumhuriyetçi Eğitim Ve Kültür Vakfı)

27 Mart 1995 tarihinden bu yana faaliyet göstermekte olan vakıftır. Kuruluşundan itibaren genel başkanlığını uluslararası hukuk profesörü İzzettin Doğan yürütmektedir. Şu anda 10 şubesiyle (Yalova, Antalya, Gölbaşı, Erzincan, Tercan, Malatya, Sivas, Ankara, Kocaeli ve Aydın) faaliyetlerini devam ettirmektedir. Bu vakfın amacı, Aleviliğin özellikle tasavvuf kültürünün araştırılması, ortaya çıkartılması, geliştirilmesi ve korunması, ülkemiz kültür hayatının uluslararası kültür değerlerine katkıda bulunması amacı doğrultusunda seminer, brifing, konferans, tartışma, sohbet toplantıları, araştırmalar, kurslar vb toplantılar düzenlemek, kültürel faaliyetlerde bulunmak, aynı amaçla çalışan gerçek ve tüzel kişilere yardımcı olmak, hiçbir din, dil, cins, renk ve ırk ayrımı yapmaksızın yeterli fakat maddi imkandan yoksun öğrencilere her türlü eğitim, öğretim ve barınma olanakları ile çağdaş bir toplumda gerekli sevgiyi geliştirmek ve ön dayanışmayı sağlamak amacıyla birleştirici bir istikamette katkıda bulunmaktır (Gölbaşı, 2000:104).

Bu genel amaçtan sonra ise, Cem Vakfı'nın amacının özet olarak; Aleviliğin yalnızca Türkiye'de değil, tüm dünyada tanınması için kültür ve eğitim alanında hizmet vermek olduğu belirtilmektedir. Cem Vakfının asıl amacı, Alevi kimliğini gerçek tarihsel, sosyal, dinsel, kültürel temellere dayalı olarak bilimsel verilerin ışığında topluma tanıtmaktır (Okan, 2004:146).

Cem Vakfı kurucusu İzzettin Doğan, Alevi dedeleriyle yaptığı bir toplantıda, Alevilerin günümüzde kendi kimliklerini aramaya başladıklarını fakat kendi inançları konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmiş ve Cem Vakfının bu sorun için kurulduğunu söylemiştir (age:152).

I.I.5.4 Cemevleri³

Alevi ilişki ağlarının kentlerde iyice kök salmasının, yığılarak yeni Alevi alanları oluşturmasının en gözle görülür sonucu son yıllarda ortaya çıkan cemevleridir. 1990'larda büyük kentlerin sosyal ve mekânsal manzarasına cemevi olarak adlandırılan binaların eklenişi kent ortamında dini pratikleri gerçekleştirecek ritüel mekâna ihtiyaç duyulması sonucudur. Köylerde cemevi yoktu ve cemler böyle bir toplantıya uygun odası olan evde düzenlenirdi; ancak kentlerde bu mümkün olmamıştır. Aleviliğe yoğun ilgi ve artan sayıda Alevinin cem törenlerine katılması kent ortamında cemin artık bir evin odasında yapılmasını imkânsızlaştırdı. Alevilerin temel dini toplantıları olan cem, kentlerde inşa edilen cemevlerinde yapılmaya başlandı. Certeau'nun belirttiği gibi "pratikler her zaman mekânsal-semboliktir". Cemevleri Alevi dini pratiklerinin kent ortamında mekânsal-sembolik boyutunu oluşturdular (Şahin, 2007).

Bu konuda antropolog Malinowski, toplu olarak yapılan törenlerin inancın yaygınlaştırılması, kollektif davranışın zorlayıcı niteliği ve birlikte olmanın heybetine olan etkisine değinerek; bir bütün halinde ciddi ve ağırbaşlı bir tören yapan topluluğun, en ilgisiz kişiler üzerinde bile yarattığı etkiden söz eder. Aleviliğin temel ibadet biçimi olan cem töreni de, asıl olarak grup içi

³ Bkz. Ek: 3 İzmir'deki Alevi Dernek ve Kuruluşları

denetimin yapıldığı yerdir. Ayrıca, topluluğun öğretisini yeni kuşaklara aktarmak ve geleneğin sürekliliğini sağlamak gibi işlevleri de üstlenen bu tören, böylece ona katılanların ait oldukları topluluğu temsil edici niteliğiyle Aleviliğin nirengi noktasını oluşturur (Okan, 2004: 69-70).

Aleviler Cem Kültür merkezlerini inanç merkezleri olarak görmekte ve artık dinsel ibadetler, cenaze işleri ve saz/semah/halkoyunları kursları gibi Aleviliğin önemli kültürel unsurları da cemevlerinde yapılmaktadır. Bu kültür merkezlerinde, dinsel hizmetleri görmek üzere gönüllü olarak görev yapan Dedeler ve cenaze işlerinde görevli maaşlı hizmetliler vardır. Cemevlerinin, dinsel ve kültürel hizmetlerinde görev alacak Dedeler ve diğer hizmet sahiplerini bulmak ve yetiştirmek konusunda büyük sorunları vardır (Yaman, 2003: 343).

Görüldüğü gibi, Aleviler farklı dernek ve kuruluşlar adı altında örgütlenmektedirler. Bunun en önemli nedeni ise, Alevilerin Aleviliği birbirinden farklı yorumlayıp algılamalarından kaynaklanmaktadır.

II. BÖLÜM

II.I ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

II.I.1 ARAŞTIRMA PROBLEMLERİ VE VARSAYIMLAR

Araştırmanın temel problemi ‘1980 sonrası Alevi örgütlenmelerinin, Alevi kimliğinin yapılandırılması, sürdürülüp yaşatılması açısından oynamış oldukları roller ve bu işlevleri yerine getirebilmek amacıyla yürüttükleri faaliyetleri, özellikleri ve yapıları’ dır. Bu anlamda söz konusu örgütlerin Alevilerin kimliği üzerindeki önemi ve etkisi araştırılacaktır. Alevilerin bu dernek ve örgütlere ne sıklıkla gittikleri, derneklerin kendilerine yarar sağlayıp sağlamadığı, önem ve işlevleri, dernekleri nasıl tanımladıkları ile bu dernek ve kuruluşların kimliklerini ne derece doğru yansıttığı sorgulanmıştır. Bir diğer problem ise, Alevi kültürünü yaşayanların köylerden ayrılıp kente gelme ve kentleşmeyle birlikte Alevi kimliğinin algısında ne tür farklılaşmaların ortaya çıktığıdır.

Araştırmamızın birinci varsayımı, Alevi örgütlerinin Alevi kimliğinin korunması ve yaşatılması ve güçlenmesi açısından önemli ve etkili olmasıdır. İkinci varsayım, Aleviliğin bir kültür olduğu ve Alevi örgütlerinin amacının da bu kültürü yaşatmaya çalışmalarıdır. Dolayısıyla bu örgütlerin birer kültür merkezi olduklarını varsayıyoruz. Üçüncü olarak da, Alevi kimliğinin son yıllarda önem kazandığı ve Alevilerin kimlik arayışı içinde olduklarıdır.

Bu problem ve varsayımlardan yola çıkarak, araştırma tekniği, örneklem ve deneklere sorulacak sorular belirlenmiştir.

II.I.2 ARAŞTIRMA TEKNİĞİ VE ARAÇLAR

Araştırma, Alevi örgütlenmelerinin Aleviler açısından önem ve işlevlerine ilişkin bir durum saptaması niteliğindedir. 1980’den bu yana Alevi

örgütlenmelerinin işlevlerinin ve amaçlarının ortaya konulacağı bu araştırma, sosyolojik bir alan araştırmasıdır. İzmir ilindeki çeşitli Alevi dernek ve kuruluşlarının yönetici ve üyeleriyle görüşmeler yapıp belirlenen derneklere anketler uygulanmıştır. Ayrıca örgüt ve derneklerin çeşitli faaliyetlerinde katılımlı gözlemler yapılmıştır.

Araştırma bulguları değerlendirilirken, çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bazı sorular arasında karşılaştırmalı analizler yapılarak değişkenler arasındaki ilişkiler belirlenmiştir.

Araştırmadaki veriler anket tekniği ile toplanmış olup, görsel ve işitsel araçlardan da yararlanılmıştır. Anket tekniğinin yanı sıra dernek ve kuruluşların yönetim kurulu ve üyeleriyle yüz yüze görüşmeler de yapılmıştır. Anket 39 kapalı uçlu, 18 açık uçlu olmak üzere toplam 57 sorudan oluşmaktadır.

Ankette; cevaplayıcı hakkında tanımlayıcı bilgiler sağlayan “demografik sorular”, cevaplayıcının toplumsal ve kişilik özelliklerine ilişkin bilgileri elde etmek üzere sorulan “olgusal sorular” ve katılımcının belli bir konudaki duygu, inanç, beklenti ve yargılarını ortaya koymaya çalışan “yargısal sorular”ından oluşmaktadır. Anketler kimi yerde toplu bir biçimde “küme-tipi anket” şeklinde kimi yerde de tek tek bireylere araştırmacının anket sorularını bizzat okumasıyla cevaplandırılmıştır.

Uygulanan anket genel olarak 4 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, örneklem grubunun demografik özelliklerine ilişkindir. Anketi oluşturan ikinci bölüm ise, cevaplayıcıların Alevi dernek ve kuruluşları hakkındaki görüşlerini ortaya koymaya yöneliktir. Yine bu bölümde, Alevi dernek ve kuruluşlarının işlev ve önemlerini belirleyici sorulara yer verilmiştir. 3. bölümde ise deneklere, Alevilikle ilgili sorular sorulmuştur. Bu sorularla, onlara göre, Aleviliğin ne anlama geldiği ve kendilerini hangi kimlikle tanımladıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. 4 bölümde de, son 5 yıl içerisinde Alevi kimliklerindeki değişim ile gelecekte bu kimliklerinde nasıl bir değişim

olabileceği sorgulanmaya çalışılmıştır. Araştırma amacımız ve problemimiz açısından son bölümdeki sorular önem arz eden sorularımızdır.

II.I.3 ÖRNEKLEM

Araştırmamızın evrenini 1980 sonrası İzmir ilinde kurulan Alevi dernek ve vakıfları oluşturmaktadır. Araştırmaya başlanmadan önce İzmir’de faaliyet gösteren çeşitli Alevi dernek, kurum, vakıf ve yöre dernekleri araştırılıp adresleri öğrenilmiştir. Daha sonra bunların içinde daha aktif ve işlevsel olduğu düşünülen Pir Sultan Abdal, Hacı Bektaş Veli ve Cemevlerinin çalışma için uygun olduğu planlanmıştır.

Bu çerçevede araştırmanın örneklemini, İzmir ili Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan: Çiğli Pir Sultan Abdal Kültür ve Dayanışma Derneği (19), Karşıyaka Yamanlar Hacı Bektaş Veli Derneği (19), Aliğa Hacı Bektaş Veli Derneği (16), Bornova Pir Sultan Abdal Kültür ve Dayanışma Derneği (26), Buca Cem Evi (21), Buca Pir Sultan Abdal Kültür ve Dayanışma Derneği (18), Konak Limontepe Cem Evi (17), Konak Gültepe Hacı Bektaş Veli Derneği (21), Narlıdere Cem Evi (18) ve Balçova Hacı Bektaş Veli Derneği (16) oluşturmaktadır. Toplam 10 dernekte 200 anket uygulaması yapılmıştır. Uygulama yapılan deneklerden 78’i kadın, 122 ‘si ise erkektir.

II.I.4 UYGULAMA

Anketler hem toplu bir biçimde “küme tipi anket” tekniğiyle hem de tek tek bireysel olarak da uygulanmıştır. Cevaplayıcılar anket formunu kendileri okuyarak tamamladıkları gibi, kimi durumlarda anketörün okumasıyla cevaplandırmışlardır. Uygulama boyunca araştırmacı, cevaplayıcılarla birlikte dernekte bulunmuş ve anlaşılmayan sorulara açıklık getirmeye çalışmıştır.

İlk olarak, anket hazırlandıktan sonra 30 kişi ile bir pilot çalışma yapılarak anketin anlaşılabilirlik ve geçerliliği değerlendirilmiş böylece bazı soruların daha kolay anlaşılması için üzerinde değişiklikler yapılmıştır.

Anketler 2008 Haziran ayında uygulanmaya başlamıştır. İzmir'deki Alevi dernek ve kuruluşlarına gidilerek 200 kişi ile bizzat görüşülüp anket tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Derneklerin üye ve gençlik kolları gibi toplantı günleri, kurs günleri, özel günleri öğrenilerek anket tarihleri bunlara göre hazırlanmıştır. Böylece derneklerde ankete katılımı çoğunluğa ulaşılmıştır.

II.1.6 SINIRLILIKLAR

Araştırmanın en belirgin sınırlılığı, İzmir il sınırları içinde kalmasıdır. Araştırma İzmir'deki Çiğli Pir Sultan Abdal Kültür ve Dayanışma Derneği, Karşıyaka Yamanlar Hacı Bektaş Veli Derneği, Aliğa Hacı Bektaş Veli Derneği, Bornova Pir Sultan Abdal Kültür ve Dayanışma Derneği, Buca Cem Evi ve Buca Pir Sultan Abdal Kültür ve Dayanışma Derneği, Konak Limontepe Cem Evi, Konak Gültepe Hacı Bektaş Veli Derneği, Narlıdere Cem Evi ve Balçova Hacı Bektaş Veli Derneği olmak üzere toplam 10 dernekle sınırlı kalmıştır. Derneklerdeki üye sayılarının fazla olmasından ve zamanın kısıtlı olduğundan dolayı 200 kişi ile sınırlı kalmıştır.

Araştırma, Alevi dernek ve kuruluşlarından sadece Pir Sultan Abdal ve Hacı Bektaş Veli Kültür ve Dayanışma Derneği ile Cem Evleri ile sınırlı kalmıştır. Ayrıca çeşitli yöre dernekleri araştırma dışında kalmıştır.

Kent ve kırdaki kimlik algısı üzerinde karşılaştırma yapabilmek için benzer araştırmayı kırsal alanda; örneğin bir Alevi köyünde de uygulamak yararlı olabilirdi.

III. BÖLÜM

III.I ARAŞTIRMA BULGULARI

III.I.1 ARAŞTIRMA VERİLERİNİN YÜZDELİK TABLOLARI

Uygulama tamamlandıktan sonra veriler kodlanarak, SPSS 9.0 programı ile analiz edilmiştir. Kapalı uçlu sorular kodlandıktan sonra direkt girilirken, açık uçlu sorular ise, öncelikle içerik analizine tabi tutulmuş sonra kodlanarak programa dahil edilmiştir. Daha sonra hem her bir değişken için tek tek sonuçlar elde edilmiş hem de değişkenler arasında karşılaştırmalı analizler kurulmuştur.

Anket çalışmamızın ilk sorusunu yaş değişkeni oluşturmaktadır. Örneklem grubumuzun yaş aralığı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo-III.I.1.1 Yaş Dağılımı

Yaş Aralığı	Kişi Sayısı	Yüzde
15-24	46	23
25-34	56	28
35-44	47	23,5
45-54	35	17,5
55-64	15	7,5
65 ve üzeri	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo-III.I.1.1'e baktığımızda, ankete katılanların çoğunluğunun (%28) 25-34 yaş aralığında olduğunu görüyoruz. Sonraki çoğunluğu ise 15-24 yaş aralığı (%23) ile, 35-44 yaş aralığı (%23) oluşturmaktadır. Bunların dışında kalanların %17'si ise 45-54 aralığında, %7'si de 55-64 yaş aralığındadır. Deneklerin cinsiyete göre dağılımı ise şöyledir: %61 erkek, %39 kadın.

Deneklerin doğum yerleri araştırıldığında ise, yığılmanın aynı oranlarda İzmir (%23) ve Tunceli'de (%23) olduğu görülmektedir. Bu iki şehri ise, Erzincan (%15) doğumlular izlemektedir. Daha sonra sırasıyla, %7 Tokat, %5

Muş, %5 Malatya, %4 Erzurum ve %19 diğer şehirlerdir. Özellikle Tunceli ve Erzincan başta olmak üzere, Tokat, Muş, Malatya, Erzurum, Çorum'da Alevilerin yoğunlukta olduğu bilinmektedir.

'Doğduğunuz yerden ne zaman ayrıldınız?' sorusuna cevap verenlerin %30'u 1955-1980 yılları arasında, %29'u 1981-1990 yılları arasında, %16'sı ise 1991-2007 yılları arasında ayrıldıklarını belirtmişlerdir. %24'ü ise, İzmir doğumlu olduğundan soruyu boş bırakmıştır. Deneklerin %42'isi 16-25 yıldır, %26'sı 26-35 yıldır, %20'si 1-15 yıldır İzmir'de yaşarken, %12'si ise 35+ yıldır İzmir'de yaşamaktadır.

Araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğu en uzun süre ile büyük şehirde (%68) yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında şehirde yaşayanların oranı %14, ilçede yaşayanların oranı %10, köyde yaşayanların oranı ise %6'dır.

Deneklerin önemli bir kısmı (%40) lise mezunudur. Bunu, ortaokul mezunu ve üniversite-yüksek okul mezunları ise (%20) aynı oranda takip etmektedir. %16 oranında da ilkokul mezunu vardır. Babalarının öğrenim düzeylerinin ise, büyük oranda (%49) oranda ilkokul mezunu olduğunu görmekteyiz. Okur yazarların oranı %17, ortaokul mezunu ve okur-yazar olmayanların oranı ise %12'dir. %14'lük kısmı ise lise mezunu ve üniversite mezunları oluşturmaktadır. Deneklerin annelerinin öğrenim düzeyleri de babalarında olduğu gibi ilkokul mezunluğunda (%36) yoğunlaşmaktadır. Fakat annelerde okur-yazar olmayanların oranı daha yüksektir (%30). Bunun yanında %21 oranında okur-yazar bulunurken, %12'de diğer düzeyleri göstermektedir. Buradan, deneklerin ailelerine göre daha eğitilmiş oldukları ortaya çıkmaktadır.

Araştırmaya katılanların meslekleri ise sırasıyla; işçi (%32), öğrenci (%17), emekli (%11), ev hanımı (%8), esnaf (%7), serbest meslek ve memur (%6) ve diğer meslekler (%5) dir. Deneklerin babalarıyla öğrenim düzeyleri paralel değilse de, meslek grubu olarak işçilikte kesişmektedirler. Babalarının mesleğinin de %35 oranında işçilikte yoğunlaştığı görülmektedir. Daha sonra

%26'sının emekli, %24'ünün ise çiftçilik yaptıkları belirtilmiştir. Anne mesleği ise yüksek bir oranda (%78) ev hanımı olarak çıkmıştır. Ev hanımlığını, işçilik (%10) ve çiftçilik (%5) meslekleri takip etmektedir.

Deneklerin ailelerinin toplam aylık gelir durumlarına bakıldığında ise, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo-III.I.1.2 Ailenin Aylık Toplam Gelir Dağılımı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Cevap yok	1	0,5
Asgari ücretten az	7	3,5
Asgari ücret	17	8,5
500-700 YTL	40	20,0
701-1.000 YTL	53	26,5
1.001-1.500 YTL	38	19,0
1.501-2.000 YTL	30	15,0
2.001-3.000 YTL	9	4,5
3.001-4.000 YTL	3	1,5
4.001-5.000 YTL	2	1,0
Toplam	200	100,0

Tablo-III.I.1.2'de görüldüğü gibi deneklerin büyük çoğunluğu ailelerinin toplam aylık gelirinin 500-1000 YTL arasında olduğunu belirtmişlerdir (%46). 1000-2000 YTL olanların oranı ise, %34'tür. Geri kalanının ise (%7), 2000 ile 5000 arasında değişmektedir. Gelir grubu olarak da, deneklerin önemli bir bölümü (%42) kendilerini 'orta' gelir grubunda görmektedirler. Alt-orta olarak değerlendirenler ise %34 oranındadır. Bunların dışında kalanlar ise, alt (%16) ve üst-orta (%6) olarak ifade etmişlerdir.

Deneklerin sosyo-ekonomik durumlarının bulgularını açıkladıktan sonra araştırma konumuzla ilgili bulgulara geçelim. Bununla ilgili deneklere ilk olarak herhangi bir Alevi dernek veya kuruluşuna üye olup olmadıkları sorulmuştur.

Tablo-III.I.1.3 Herhangi Bir Alevi Dernek veya Kuruluşuna Üyelik Durumu

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet Üyeyim	133	66,5
Hayır Üye Değilim	65	32,5
Diğer	2	1,0
Toplam	200	100,0

Ankete katılanların önemli bir kısmı (%66) Alevi dernek ve kuruluşlarına üyedirler. %32'si ise üye olmayanlardan oluşmaktadır. Deneklerin büyük kısmının üyelerden oluşması araştırmamız açısından oldukça önemlidir. Çünkü üyeler derneklerle iç içe olduğundan, derneklerin işlevlerini ve Alevi kimliği üzerindeki etkisini daha doğru saptayacakları düşünülmektedir.

Deneklerin Alevi dernek ve kuruluşlarına üyelik durumunu belirttikten sonra, bu dernek ve kuruluşlara ne sıklıkla gittiklerini inceleyelim.

Tablo-III.I.1.4 Herhangi Bir Alevi Dernek veya Kuruluşuna Ne Sıklıkla Gittikleri

	Kişi Sayısı	Yüzde
Her Gün	51	25,5
İki Günde Bir	29	14,5
Haftada Bir	44	22,0
Hafta Sonları	21	10,5
Ayda Bir	22	11,0
Çok Nadir	32	16,0
Diğer	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tabloda görüldüğü gibi deneklerin %25'i bu tür dernek ve kuruluşlara her gün gittiğini belirtmiştir. Ayrıca %22'sinin haftada bir, %14'ünün iki günde bir, %10'unun ise hafta sonları gittiğini görüyoruz. Deneklerimizin büyük kısmı derneğe üye olduklarından, derneklere gitme sıklıklarının da fazla olması beklenen bir sonuçtur. Fakat deneklerin %16'sı da derneklere çok nadir gittiklerini belirtmişlerdir.

Deneklere bu tür dernek ve kuruluşlara gidip gelmelerinin kendilerine ve ailelerine herhangi bir yararı olup olmadığı sorulduğunda ise, aşağıdaki gibi sonuçlar çıkmıştır.

Tablo-III.I.1.5 Bu Tür Dernek Ve Kuruluşların Kendilerine ve Ailelerine Yararı Olup Olmadığı

	Kişi Sayısı	Yüzde
Cevap yok	5	2,5
Evet	185	92,5
Hayır	10	5,0
Toplam	200	100,0

Katılımcıların çok önemli bir bölümü (%92) Alevi dernek ve kuruluşlarının kendilerine ve ailelerine yararı olduğunu belirtmişlerdir. Denekler, bu tür derneklerin kendileri için kültürlerini öğrenme ve geliştirmede yararı olduğunu belirtirlerken, ailelerinin kültürlerini yaşama şansı bulduklarını, çocuklarının ise kültürlerini her yönüyle öğrenip, çeşitli kurslar aracılığıyla da kişisel gelişimlerine katkıda bulduklarını söylemişlerdir.

“Ailenizden herhangi biri bir Alevi dernek veya kuruluşuna üye mi?” sorusuna deneklerden %56’sı evet yanıtını verirken, %42’si de hayır demiştir. Ayrıca ailelerinden birilerinin bu derneklere gitme sıklıklarının incelediğimizde de, Tablo-III.I.1.6’daki gibi sonuçlar çıkmıştır.

Tablo-III.I.1.6 Çocuklarının ya da Ailelerinden Birilerinin Bu Dernek ve Kuruluşlara Ne Sıklıkla Gittikleri

	Kişi Sayısı	Yüzde
Cevap Yok	1	0,5
Her Gün	13	6,5
İki Günde Bir	8	4,0
Haftada Bir	45	22,5
Hafta Sonları	38	19,0
Ayda Bir	31	15,5
Çok Nadir	60	30,0
Diğer	4	2,0
Toplam	200	100,0

Denekler büyük bir bölümü (%25) kendilerinin bu dernek ve kuruluşlara her gün gittiklerini belirtmelerine rağmen, ailelerinin çok nadir (%30) gittiklerini görmekteyiz. %22’si de haftada bir gittiklerini belirtirken, %19’u sadece hafta sonları gittiklerini açıklamıştır. Ailelerinin bu tür derneklere gitme sıklıklarının, kendilerine göre daha az olduğunu görüyoruz.

Ankete katılanların %55'i, çocuklarının Alevi dernek ve kuruluşlarına gitmesinin “çok önemli” olduğunu söylerken, %36'sı da “önemli” olduğunu söylemiştir. %7'si ise, ne önemli ne önemsiz olduğunu belirtirken, hiç önemli olmadığını söyleyenlerin oranı ise %1'dir.

“Çocuklarınızın ve yakınlarınızın bu dernek ve vakıflara gitmesini neden istersiniz?” sorusuna ise, 181 kişi “Alevi kültürünü öğrenip onu yaşatmaları”; 160 kişi “Alevilerle dayanışma ve yardımlaşma işbirliği geliştirmeleri”; 137 kişi ise, “İnsanlarla iletişim kurma yetenekleri gelişsin sosyal olsunlar” şeklinde yanıt vermiştir.. Bunların yanında “Saz, semah ve bağlama vb. kurslara gitsinler” seçeneğini de 63 kişi işaretlenmiştir. Bu seçenekte yine Alevi kültürüyle ilişkili olduğundan, bunu seçme nedenleri büyük olasılıkla Alevi kültürünü yaşatma istekleriyle bağlantılıdır.

Buradan anlaşılıyor ki, ailelerin derneklerden beklentileri veya onlara göre derneklerin en önemli işlevi Alevi kültürünü öğretip onu yaşatmalarıdır. Diğer önemli işlevi ise, Alevilerle dayanışma ve yardımlaşma sağlayan bir ortam olduğudur. Aynı zamanda denekler, çocuklarının bu dernekler aracılığıyla iletişim kurma yeteneklerinin artacağını ve sosyalleşeceklerini düşünmektedirler. Böylece Alevi dernek ve kuruluşlarının, Alevi aileler tarafından birçok yönden işlevsel olarak algılandığını görüyoruz.

Tablo-III.I.1.7'de ise, son yıllarda Alevi örgütlenmelerinin artmasındaki en önemli nedene verilen cevaplar yer almaktadır.

Tablo-III.I.1.7 Alevi Örgütlerinin Artma Nedenleri

	Kişi Sayısı
Alevi kimliğini tanıtmak ve kabul ettirmek	153
Sünnilerle eşit haklara sahip olma isteği	54
Kentleşmeyle birlikte çözülen geleneksel bağların sebep olduğu boşluk	64
Günümüzde dini, kültürel ve mezhepsel kimliklerin ön plana çıkması	27
Kültürlerini, inançlarını yaşama ve yaşatma isteği	152
Hükümetin Alevilere gerekli duyarlılığı göstermemesi	65
Alevi kimliğine duyulan ihtiyaç	55
Kendi memleketine ve dolayısıyla memleketlilerine duyulan özlem	20
Diğer	1

Burada, “Alevi kimliğini tanıtmak ve kabul ettirmek” ile “Kültürlerini, inançlarını yaşama ve yaşatma isteğinin” büyük oranda tercih edildiği göze çarpmaktadır. Bu sonuçta bir önceki değerlendirmemizle aynı doğrultudadır. Deneklere göre Alevi derneklerinin önemi, Alevi kimliğini yaşatmak, tanıtmak ve kabul ettirmektir. Bunların yanında hükümetin “Alevilere gerekli duyarlılığı göstermemesi” ve “Kentleşmeyle birlikte geleneksel bağların çözülmesi” de örgütlenmelerin artmasında önemli sebep olarak gösterilmiştir. “Alevi kimliğini duyulan ihtiyaç” ve “Sünnilerle eşit haklara sahip olmak isteği” de üçüncü sırada önemli nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır. 27 kişi ise, “Günümüzde dini, kültürel ve mezhepsel kimliklerin ön plana çıkması” neden olarak gösterilmiştir. Bu sonuçlar araştırma problemlerimizin sonucunu gösterir niteliktedir. Görülüyor ki, Alevi dernek ve kuruluşları Alevi kimliğinin oluşması, güçlenmesi ve sürdürülmesinde önemli bir role sahiptir. Ayrıca deneklerin, kentleşmeyle birlikte geleneksel bağların çözüldüğünü düşünmelerinden dolayı, onlara göre Alevi kültür ve gelenekleri kırsal alanda daha yaygın şekilde sürdürülmektedir. Ancak unutmamak gerekir ki, kentleşmeyle birlikte, kimlik daha önemli bir duruma gelir. Kırsalın görece homojen yapısı kimliğin önemini azaltırken, heterojen bir yapı olan kentlerde kimlik daha önemli bir sorun haline gelir. Kentleşme ve modernleşme, kimlik arayışlarına neden olur.

Tablo-III.I.1.8’de, Deneklerin Alevi dernek ve kuruluşları hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo-III.I.1.8 Alevi Dernek Ve Kuruluşları Hakkındaki Görüşleri

	Kişi Sayısı	Yüzde
Alevilerin Dayanışması İçin Gereklidir	42	21,0
Sadece Kültür Merkezidir	2	1,0
Aleviliği Tanıtma ve Yaşatma Kuruluşlarıdır	27	13,5
Alevilerin Kültürel ve Sosyal Anlamda Dayanışma Duygusu Yaşadıkları Yerdir	85	42,5
Alevi Kimliğinin Öğrenilip Gelecek Kuşaklara Aktarıldığı Yerdir	43	21,5
Diğer	1	0,5
Toplam	200	100,0

Alevi dernek ve kuruluşları hakkındaki görüşünüz nedir? sorusuna ise, deneklerin büyük bir kısmı (%42), “Alevilerin kültürel ve sosyal anlamda dayanışma duygusu yaşadıkları bir ortamdır” şeklinde cevap vermişlerdir. Aleviliği tanıtmaya ve yaşatmaya kuruluşları olduğu (%21) ve Alevi kimliğinin öğrenilip gelecek kuşaklara aktarıldığı yerler olduğu (%21) görüşleri de yaygındır. %13 oranında ise, Aleviliği tanıtmaya ve yaşatmaya kuruluşları olduğu ifade edilmiştir. Buraların sadece kültür merkezi olduğunu söyleyen ise sadece 2 kişi vardır. Bu tür dernek ve kuruluşlara daha geniş bir anlam yükleyen Aleviler, sadece kültür merkezi olduğu görüşüne katılmamaktadır.

Alevi dernek ve vakıflarının önem ve işlevleri nelerdir? sorusunun cevaplarına baktığımızda, katılımcıların önemli bir kısmı (%51) kültürü yaşatmak ve tanıtmak olduğunu belirtmiştir (Çocuklarının derneğe gitme sebeplerini anımsadığımızda, kültürü öğrenip onu yaşatmak sonucunun yüksek oranda tercih edildiğini görmüştük. Bu iki sonuç birbiriyle ilişkili ve aynı orantılıdır). %18’lik kesim ise, kültürü yaşatmanın yanında, dayanışma sağlamak ve sosyal etkinlikler düzenleme işlevlerinin olduğunu söylemişlerdir. %13’ü ise sadece Aleviler arasında dayanışma ve yardımlaşma sağlamak olduğunu ifade etmiştir. Bunların dışında, Alevi kimliğini güçlendirmek ve geliştirmek (%4) ile demokrasi, eşitlik, dostluk ve kardeşliği sağladığını (%4) belirtenler de vardır.

Deneklere göre, Alevi dernek ve vakıflarının önem ve işlevlerine değindikten sonra derneklerin bu işlevleri ne derece yerine getirdiklerine bakalım.

Tablo-III.I.1.9 Alevi Derneklerinin İşlevlerini Ne Derece Yerine Getirdiği

	Kişi Sayısı	Yüzde
Çok İyi	42	21,0
İyi	103	51,5
Ne İyi Ne Kötü	45	22,5
Kötü	8	4,0
Çok Kötü	2	1,0
Toplam	200	100,0

Alevi dernek ve vakıflarının işlevlerini ne derece yerine getirdiğini, 5'li bir ölçekle değerlendirmeleri istendiğinde, büyük bir kısmı “iyi” derecede (%51) yerine getirdiğini belirtmiştir. %22'si, “ne iyi ne kötü” olarak değerlendirirken, %21'i de, “çok iyi” olarak ifade etmiştir. Kötü ve çok kötü diyenlerin oranı ise sadece %5'tir. Deneklerin %26'sı iyi derecede değerlendirirken aynı zamanda derneklerin önem ve işlevi olarak da “kültürünü yaşatmak ve tanıtmak olduğunu” belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanların %33'ü Alevi dernek ve vakıflarının kültürünü tanıttığı panel, seminer ve toplantı gibi eğitici etkinliklerin olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Yine bunun nedeni de hem kendilerinin hem de çocuklarının Alevi kültürünü öğrenip, yaygınlaştırma istediğidir. %17'si ise, derneklerin Aleviler arasında daha fazla birlik beraberlik ve dayanışma sağlamasını istediklerini belirtmişlerdir. Bunu istemelerinin sebebi ise, Alevi dernek ve kuruluşlarının çok fazla farklı isimlerle oluşturulduğu olabilir. Aleviler bu derneklerin bir çatı altında toplanmasını dayanışma açısından önemli görmektedirler. Yine bununla bağlantılı olarak, katılımcıların derneklerde gördükleri eksikliklerden biri de, ortak bir söylemleri olmaması görülmüştür. Buradan deneklerin, Alevi derneklerinin farklı amaçları olduğunu düşündükleri ve ortak amaç etrafında toplanmalarını istedikleri sonucu çıkarılabilir.

Araştırma amacımız ve problemimiz açısından oldukça önemli olan sorulardan biri de, Alevi dernek ve vakıflarının Alevi kimliğinin devamı açısından önemidir (bkz. Tablo-III.I.1.10).

Tablo-III.I.1.10 Alevi Derneklerinin Alevi Kimliği Açısından Önemi

	Kişi Sayısı	Yüzde
Çok önemli	123	61,5
Önemli	69	34,5
Ne önemli ne	5	2,5
Önemsiz		
Önemli değil	3	1,5
Toplam	200	100,0

Bu soruya katılımcıların büyük bir kısmı (%61) “çok önemli” şeklinde cevap verirken, %34'ü de “önemli” olarak değerlendirmiştir. Görülüyor ki

deneklerin neredeyse tamamı bu dernekleri Alevi kimliklerinin devamı açısından önemli bulmaktadırlar. Yani derneklere kendi kimliklerini, kültürlerini yaşadıklarını ve kimliklerine olan ihtiyaçlarını karşıladıklarını görüyoruz.

Başka bir soru da ise, deneklerin %50'si derneklerin Alevi kimliğini "doğru" yansıttığını belirtmişlerdir. %30'u ise "oldukça doğru" yansıttığını ifade etmiştir. %14 de kararsız olduğunu belirtirken %10'u da diğer seçenekleri oluşturmaktadır. Bir önceki soruda deneklerin büyük çoğunluğunun çok önemli cevabını vermeleri, bu soruya da doğru olarak cevap vermelerinin beklenen bir sonucudur. Zaten Alevi derneklerinin Alevi kimliğinin devamı açısından çok önemli görülmesi, bu derneklerin Alevi kimliğini doğru yansıttığı anlamına gelmektedir. Görünüyor ki, cevaplar birbirini doğrular nitelikte ve tutarlıdır.

Bu cevapları doğrular nitelikteki başka bir sonuçta, derneklerin Alevi kimliğinin oluşması ve güçlenmesinde oldukça etkili olmuştur.

Tablo-III.I.1.11 Bu Tür Derneklerin Alevi Kimliğinizin Oluşması, Güçlenmesi ve Zayıflamasındaki Etkisi

	Kişi Sayısı	Yüzde
Cevap Yok	2	1,0
Güçlendi	174	87,0
Zayıfladı	2	1,0
Ne Güçlendi Ne Zayıfladı	21	10,5
Diğer	1	0,5
Toplam	200	100,0

Tablo-III.I.1.11'de görüldüğü gibi, katılımcıların %87'si bu derneklerin kimliklerinin güçlenmesinde etkili olduğunu belirtmiştir. %10' ise ne güçlendi ne zayıfladı şeklinde ifade etmiştir. Derneklerin kimlik üzerindeki önemli etkisini bu soruda da açıkça görmekteyiz.

Derneğinizi tanıtmak ve güçlendirmek için neler yapıyorsunuz sorusuna, deneklerin büyük kısmı (149 kişi) sosyal aktiviteler yaptıklarını belirtmiştir. 135 kişi ise, benzer kurumlarla yapılan ortaklıklar seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcılardan 74'ü de, aktif üye sayısını artırma çalışmaları yaptıklarını

belirtmişlerdir. 59 kişi ise, internet sitesinden yararlandıklarını söylemişlerdir. Son olarak, 58 kişi de işitsel, görsel ve yazılı medya aracılığıyla çalışmalar yapıldığını ifade etmişlerdir.

Katılımcılara, derneği tanıtım ve güçlendirme için yapılan çalışmalardan sonra da derneğin işleyişine engel olan nedenler sorulmuştur. Bu soruya verilen cevaplar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo-III.I.1.12 Derneğin İşleyişine Engel Olan Nedenler

	Kişi Sayısı
Üye sayısının az olması ve derneklere olan ilginin yetersiz olması	119
Üyelerin görevlerini yapmaması	68
Üyelerin görevlerinin farkında veya bilincinde olmaması	83
Üyelerin çoğunluğunun orta yaşın üzerinde olmaları	28
Üyelerin eğitim ve bilgi düzeylerinin düşük olması	85
Kente yerleşmeyle birlikte gelenek ve göreneklerin unutulması	68
Maddi kaynak sıkıntısı	114
Hükümet ve mevcut yasaların sınırlayıcı olması	69
Diğer	3

Tabloda görüldüğü gibi, ankete katılanların önemli bir kısmı, derneğin işleyişine en büyük engeli; üye sayısının az olması ve derneklere olan ilginin yetersiz olması (119 kişi), ile maddi kaynak sıkıntısı (114 kişi), şeklinde belirtmişleridir. Üyelerin eğitim ve bilgi düzeylerinin düşük olduğu düşüncesi ise 85 kişi tarafından savunulmaktadır. Üyelerin görevlerinin farkında veya bilincinde olmamasının da, derneğin işleyişine engel olduğu görülmektedir. Bunların yanında, üyelerin görevlerini yapmaması ve kentleşmeyle birlikte gelenek-göreneklerin unutulması da aynı oranda engel olarak gösterilmiştir. Deneklerden 28'i ise, üyelerin çoğunun orta yaşın üzerinde olmasından kaynaklanan bir engel olduğunu belirtmişlerdir.

‘Alevi kültürünü nereden öğrendiniz?’ sorusuna ise, Tablo-III.I.1.13’te görüldüğü gibi cevaplar vermişlerdir.

Tablo-III.I.1.13 Alevi Kültürünü Öğrendikleri Yer

	Kişi Sayısı	Yüzde
Ailemden	148	74,0
Alevi dedelerden	2	1,0
Cem evi Psk ve Hbv gibi derneklerden	28	14,0
Kitap dergi ve yayınlardan	19	9,5
Diğer	3	1,5
Toplam	200	100,0

Alevi örf ve adetlerini nereden öğrendiniz sorusuna deneklerin %74'ü "ailemden" öğrendim yanıtını vermiştir. %14'ü ise, Alevi dernek ve kuruluşlarından öğrendiklerini belirtmişlerdir. Kitap dergi ve çeşitli yayınlardan öğrendiklerini söyleyenlerin oranı ise, %10'dur. Burada ailenin toplumsal anlamda önemini görmüş oluyoruz. Demek ki birey, bir ailenin içinde doğmakla yalnızca o ailenin üyeliğini değil, aynı zamanda ailesinin sosyal-kültürel inançlarını da kazanmaktadır.

Çocuklarının nereden öğrendiklerine bakıldığında ise, %31'inin aileden öğrendiği, %20'sinin ise Alevi dernek ve kuruluşlarından öğrendikleri görülmüştür (%44'ünün çocuğu olmadığından soru boş bırakmıştır). Burada dikkat etmemiz gereken nokta, çocuklarının dernek ve kuruluşlardan öğrenme oranının, kendilerinin dernek ve kuruluşlardan öğrenme oranına göre daha fazla olmasıdır. Buradan, derneklerin çocukların Alevi kimliğini öğrenmedeki rolünü bir kez daha görmüş oluyoruz. Ayrıca bu sonucu, Alevi dernek ve kuruluşların son yıllarda artmasına bağlı bir değişim olarak da yorumlayabiliriz.

Ankete katılan denekler, eşinin, damadının ve gelininin farklı bir dinden, etnik kökenden ya da ülkeden olabileceğini belirtmiştir. 149 kişi başka dinden olabilir derken, 151 kişi de farklı etnik köken ve mezhepten olabileceğini söylemiştir. 154 kişi ise, başka ülkeden birinin olabileceğini ifade etmiştir. Buradan anlaşılıyor ki, katılımcılar din, etnik köken, mezhep ve ırk ayrımı yapmamaktadır. Benzer bir soru KONDA araştırma kuruluşunun Mart 2007'de yaptığı araştırmada sorulmuştur. Milliyet Gazetesinin, KONDA araştırma kuruluşuna yaptırdığı "*Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*" araştırması 23 Mart 2007'de gazetede yayınlanmıştır.

Araştırma, 47 bin 958 kişiyle görüşülerek yapılmıştır. Bu araştırmayla; din ve mezhep, etnik yapı, göç, yerleşme, gelir dağılımı, işsizlik, Güneydoğu/Kürt sorunu, kimliğini yaşama/ifade düzeyleri, hoşgörü ve diğer bazı başlıklar altında toplumun dile getirdiği veriler kamuoyunun dikkatine sunulmuştur.

'Gelininiz, damadınız, eşiniz' farklı bir dinden, etnik kökenden ya da ülkeden olabilir mi?' sorusuna verilen yanıtlar Tablo-III.I.1.14'te gösterilmiştir. Olumsuz yanıtta bölge olarak Doğu Karadeniz, grup olarak da 44 yaş üstü eğitimsiz erkekler öne çıkmıştır. Cevaplar bölgelere göre ayrıldığında, "başka dinden gelin/damat olabilir" diyenler en yüksek Ortadoğu Anadolu (%46.22) ve İstanbul (%42.70) bölgeleri olurken, en düşük toleransı Doğu Karadeniz (% 15.96) ve Orta Anadolu (%23.98) gösteriyor.

Tablo-III.I.1.14 KONDA Araştırmasına Katılanların Etnik Kimliklere Göre Eş, Gelin Ve Damat Seçimleri

Eş, gelin, damat seçiminde etnik kimliklerin yaklaşımı									
Gelininiz, damadınız veya gelecekteki eşiniz									
	Başka dinden			Etnik kökenden			Başka ülkelerden		
	Olabilir %	Belki %	Olamaz %	Olabilir %	Belki %	Olamaz %	Olabilir %	Belki %	Olamaz %
Türk	30.2	11.1	58.7	40.8	14.0	45.3	31.3	10.9	57.7
Türk kökenliler	29.0	8.5	62.5	48.1	10.7	41.2	30.5	9.5	60.0
Kürtler ve Zazalar	47.4	8.9	43.7	66.3	11.3	22.4	48.6	9.4	42.0
Araplar	37.7	7.0	55.3	60.5	11.4	28.1	35.2	5.6	59.3
Genel tanımlayanlar	39.7	7.9	52.4	50.0	10.0	40.0	38.8	8.5	52.8
Diğer	39.9	13.7	46.4	58.6	12.4	29.0	43.8	10.7	45.6
Toplam	31.0	10.3	55.1	42.2	12.9	41.3	31.8	10.2	53.9

KONDA araştırmasında, Alevilerin farklı kesimlerle evliliğe genel olarak diğer inanç grupları ve etnik gruplardan çok farklı oranlarda hoşgörülü baktıkları anlaşılıyor. "Başka dinden/etnik kökenden/ülkeden kişilerle evliliğe" Aleviler yüzde 60-65 arasında, Sünni Hanefiler ise yüzde 28-40 arasında "olabilir" diyor. Bu konudaki bütün cevaplar birlikte değerlendirildiğinde, insanların eş/gelin/damadın kimliği konusunda en çok etnik kimlik farklılığına hoşgörüyle baktıkları gözleniyor. Bizim çalışmamızda da, katılımcılardan

%74'ü farklı bir dinden kişiyle evliliğe olumlu bakmaktadır. Dolayısıyla iki çalışmanın sonuçları birbiriyle paraleldir.

Alevilik kültürünü öğrenme ve yaşamada deneklerin kendileriyle ailesi arasındaki farklılıklara bakıldığında da önemli sonuçlar elde edilmiştir. Katılımcıların büyük bir bölümü (112 Kişi) ailesini, Alevilik kültürünü öğrenme ve yaşamada daha katı ve bilgisiz olarak değerlendirirken; kendilerinin yenilikçi, araştırmacı ve sorgulayıcı bir tavırla öğrendiklerini ve yaşadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle kentleşmeyle birlikte geleneksel bağların zayıfladığını ifade etmişlerdir. Deneklerden 60 kişi ise, çocukların kültüre karşı çok ilgisiz olduğunu; 28 kişi de, çocuklarının daha çok okuyarak öğrendiklerini söylemişlerdir.

Katılımcıların %70'i Alevilik hakkında eser okuduklarını belirtirken, %30'u da okumadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %70'inin eser okuması ve Aleviliği okuyarak da öğrenmeye çalışmaları kültüre olan ilgi ve bağlılıklarını göstermektedir. Alevi kültürünü %74'ünün ailesinden öğrendiklerini belirtmelerine rağmen eser okuma sayılarının da fazla olması, kültürlerini öğrenmede kitap, dergi ve makalelerinde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırmamız açısından önemli bir sorun olan, Aleviliğin ne olduğu konusunda deneklerin verdikleri cevaplar, Tablo-III.I.1.15'te görülmektedir.

Tablo-III.I.1.15 Size Göre Alevilik Nedir

	Kişi Sayısı	Yüzde
Alevilik Bir Dindir	15	7,5
Alevilik Bir Mezheptir	31	15,5
Alevilik Bir Kültürdür	141	70,5
Alevilik Etnik Bir Kimliktir	8	4,0
Diğer	4	2,0
Toplam	200	100,0

Deneklerden çok önemli bir bölümü (%70) Aleviliği “bir kültür” olarak tanımlamışlardır. Geri kalanların %15'i ise mezhep olarak tanımlarken, %7'si de din olarak tanımlamışlardır. Alevilerin hangi kimlikle tanımlanmalarının

daha uygun olacağı sorusunu da, aynı doğrultuda büyük bir kısmı (%71) kültürel kimlikle tanımlanmaları şeklinde cevaplamışlardır. %13 oranında ise etnik kimlik ve dini kimlikle tanımlanmaları uygun bulunmuştur.

Aleviliğin bir kültür olarak tanımlanmasından sonra sırada, Aleviliğin nasıl edinileceği sorunu vardır.

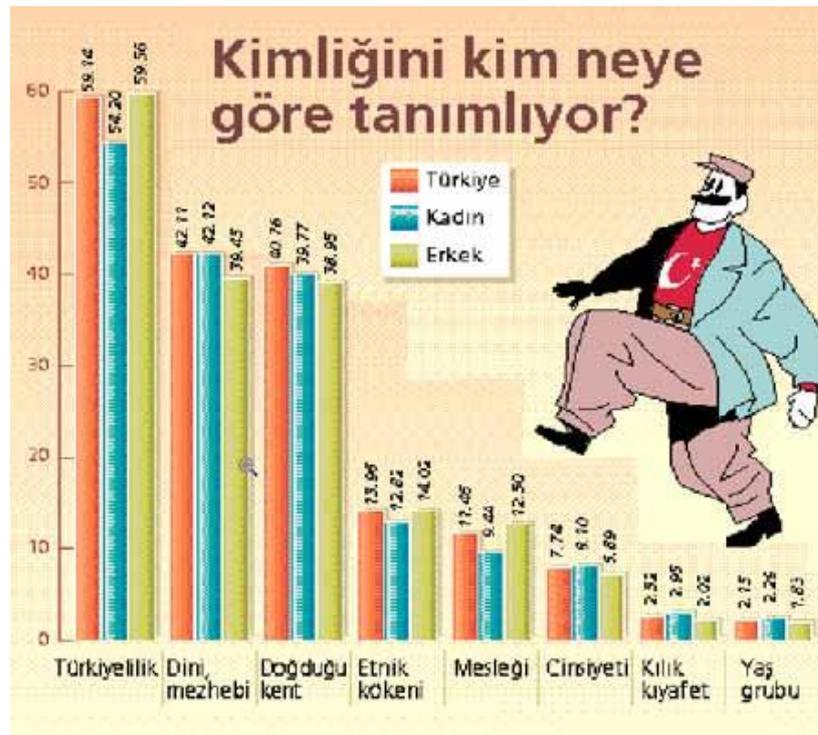
Tablo-III.L1.16 Size Göre Alevi Nasıl Olunur

	Kişi Sayısı	Yüzde
Cevap Yok	2	1,0
Doğuştan	98	49,0
Sonradan	45	22,5
Diğer	55	27,5
Toplam	200	100,0

Bu soruya katılımcıların %49'u ancak doğuştan olabilir şeklinde cevap vermiştir. %28'i ise, doğuştan da sonradan da olabileceğini ifade etmiştir. Sonradan edinilebileceğini belirtenlerin oranı ise %22'dir. Görüldüğü gibi çoğunluk Aleviliğin doğuştan edinilen bir kimlik olduğunu savunmuşlardır. Bu kişiler Aleviliğin aileden öğrenildiğinden dolayı doğuştan edinildiğini ifade etmişlerdir. Burada kan bağından çok, ailenin görüş ve düşüncelerinin çocuklar üzerinde etkili olduğu savunulmuştur. Sonradan edinilebileceğini düşünenler ise, Aleviliğin bir tercih olduğunu ve okunup öğrenilerek kabul edilebileceğini belirtmişlerdir.

Kendilerini en iyi tanımlayan kavram sorulduğunda ise, büyük oranla (%65) 'Alevi' olarak yanıtlanmıştır. %14'ü de, kendilerini 'Alevi-Türk' olarak tanımlarken, %10'u Alevi-Kürt olarak tanımlamıştır. Yine bu soruya benzer bir soru, KONDA araştırma kuruluşunca sorulmuştur.

Tablo-III.I.17 KONDA Araştırmasında Katılanların Kimliklerini İlk Olarak Neye Göre Tanımladıkları

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, deneklere sorulan bu sorulardan ortaya çıkan en önemli bulgu, deneklerin %59.14'ünün "Türkiyeli" olarak tanımlanmak istediğidir. Bunu %42.11 ile din ve mezhep izlemiş, etnik köken ise %13.96 ile dördüncü sırada yer almıştır. Kimlik unsurları içinde en az önemsenenler "yaş grubu" (genç/yaşlı) ve "kılık kıyafet" olmuştur.

Anketimizi oluşturan başka bir soru ise, Aleviliğin temel felsefesinin ne olduğudur. Katılımcılar, Alevilin temel felsefesinin sırasıyla; Hz. Ali'ye bağlılık (%67), insan sevgisi (%60), oniki imamlara bağlılık (%56), cem ibadeti (%51), 4 kapı 40 makam inancı (%36) ve müsahiplik ve kirvelik (%36) olduğunu ifade etmişlerdir. Burada Alevilerin düşüncelerinin temelinde Hz. Ali'ye olan bağlılığın bulunduğu görülmüştür. Alevilerin kendilerini insancıl olarak tanımlamaları din, mezhep ve ırk ayrımı yapmadıklarını savunduklarından kaynaklanabilmektedir. Daha önce bahsi geçen bir soruda, katılımcıların eş, damat veya gelin tercihlerinde farklı din, etnik köken, mezhep vb. farklılıkları da kabul ettiklerini görmüştük. Alevilerde oniki imamlar önemli bir yere sahiptir. Aleviler Muharrem ayında 13 gün boyunca yaşlı oruç tutmaktadırlar. 13.gün sonunda da kurbanlar kesilip cem ibadeti

yapılmaktadır. Cem ibadeti köyde evlerde düzenlenirken, şehirlerde Cem evleri yaptırılmış ve Alevilerin özgürce ibadetlerini yaşamaları sağlanmıştır. Aleviler her Perşembe Cem evlerinde hayır yemekleri verip, Cem ibadetine katılırlar. Müsahiplik ve kirvelik köylerde daha yaygın olmakla birlikte Aleviler açısından oldukça önemlidir.

Denekler Alevi olmalarının onları daha çok olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir (%52). Olumsuz olarak etkilediğini düşünenlerin oranı ise, %20'dir. Hem olumlu hem olumsuz etkilenenlerin oranı da %18 iken, ne olumlu ne olumsuz etkilenenlerin oranı %8'dir. Olumlu etkilenenler, Aleviliğin çok esnek olduğundan dolayı kendilerini kısıtlamadığı ve her türlü düşünceye açık olduğunu belirtmişlerdir. Olumsuz olarak etkilenenler ise, geçmişteki baskılardan, Alevilere yapılan haksız yakıştırmalardan, dışlanmalarından dolayı olumsuzluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Diyanet işlerinin Alevilerin dini ihtiyaçlarıyla ilgilenmeleri konusunda deneklerin %56'sı hayır ilgilenmemelidir demiştir. %25'i ise, ilgilenmelerinin gerektiğini belirtmişlerdir. %15'i de, diyanet işlerinin kaldırılması gerektiğini savunmuştur. Burada görülüyor ki, Aleviler kendi yaşantılarına başka kurumların veya devletin müdahale etmesini istememektedir. Aleviliği de din olarak görmedikleri ve bir kültür olarak tanımladıklarından dolayı zaten bu kurumdan uzak olduklarını anlamaktayız. Bunun yanında diyanetin Alevilerle ilgilenmesini isteyenlerin oranı da düşük değildir. Bu sonuç, Diyanete ayrılan bütçelerden sadece Sünnilerin yararlanmalarına rağmen, kendilerine ayrılan hiçbir bütçe olmamasından kaynaklanabilir. Diyanet işlerinin kaldırılması gerektiğini söyleyenler ise, laik bir devlette böyle bir kurumun bulunmasının laikliğe aykırı olduğunu belirtmişlerdir.

Dedelere maaş bağlanması konusunda, deneklerden %65'i yanlış olduğunu savunurken, %31'i doğru olduğunu belirtmiştir. Burada yanlış olduğunu söyleyenler, dedeliğin bir inanç olduğunu ve gönülden istekle yapılacak bir şey olduğunu açıklamışlardır. Doğru bulanlar ise, bunun bir hizmet olduğu ve karşılığının da olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanlar, henüz birçoğu yeni kurulan Cem evlerini, sosyal ve kültürel kimliklerini yaşadıkları yerler (%41) ile Alevi inancının yaşandığı yerler (%40) olarak tanımlamışlardır. Deneklerden %12'si ise, ibadethane olarak değerlendirmiştir. Anlaşıldığı üzere, cem evleri camiler gibi sadece ibadethane olarak görülmemekte, aynı zamanda sosyal-kültürel bir yer olarak da algılanmaktadır.

Deneklerin, Alevilik inancının günümüze uygunluğu konusundaki görüşlerine baktığımızda, %43'ünün bu görüşe katıldığını, %56'sının ise katılmadığını görmekteyiz.

Tablo-III.I.1.18 Alevilik Geleneklerinin Günümüze Uygun Olmadığı Görüşüne Katılıp Katılmadıkları

	Kişi Sayısı	Yüzde
Cevap Yok	1	0,5
Katılıyorum	86	43,0
Katılmıyorum	113	56,5
Toplam	200	100,0

Tabloda da görüldüğü gibi, deneklerin büyük bir bölümü bu görüşe karşı çıkarak, Aleviliğin kendi kendini yenileyen ve her çağa uyum sağlayan özellikte olduğunu belirtmişlerdir. Günümüze uygun olmayan yönlerinin bulunduğunu savunanlar ise, özellikle musahiplik ve kirvelik inancı ile dedeliğin doğru olmadığını belirtmişlerdir. Aleviliğin bazı tabularını aşması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Dedelik kurumunun günümüze uygunluğuna baktığımızda ise, %34'ü uygun olmadığını belirtirken, %31'i ise, dedeliğin günümüze uygun olduğunu ifade etmiştir. Kesinlikle uygun olmadığını belirtenlerin oranı %14 iken, %12'si de kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu görüşün günümüze uygun olmadığını belirtenlerle, kesinlikle uygun değildir diyenlerin oranını topladığımızda, katılımcıların büyük bölümünün (%48) dedelik kurumuna karşı oldukları ortaya çıkmaktadır. Görülüyor ki, dedelik kurumu kentleşmeyle birlikte önemini yitirmeye başlamıştır.

Denekler, insanları birbirine yaklaştıran en önemli sebebi büyük oranda (%59) kültür birliği olarak değerlendirmişlerdir. Bunun yanında siyasi ve ideolojik düşünceye de önem verdikleri görülmektedir (%25). %15'i ise, diğer seçenekleri işaretlemişlerdir. Alevilerin kültürel birliğe önem verdiklerini ve sosyal ilişkilerini buna göre düzenlediklerini söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılanların izledikleri TV kanalları değerlendirildiğinde ise, 109 kişinin cem tv, su tv, dem tv, hayat tv, düzgün tv ve ekin tv gibi Alevilik kültürünün işlendiği kanalları tercih ettiği görülmüştür. 53 deneki ise, kanald, star tv, show tv ve atv izledikleri belirtilmiştir. 45'i tüm tv kanallarını izlediğini belirtirken, 44 kişi de haber kanallarını izlemektedirler.

Aleviliğin din bilgisi dersinde öğretilmesi konusunda, katılımcıların büyük bir bölümünün (%61), din bilgisi dersinin tamamen kaldırılması gerektiğini söyledikleri görülmüştür. Deneklerin %30'u ise, din bilgisi dersinde Aleviliğin de öğretilmesi gerektiğini belirtmiştir. Özellikle son günlerde Alevilerin din dersleriyle ilgili protestolarının arttığını görmekteyiz. Aleviler din derslerinde sadece İslam'ın değil bütün dinlerin ve kültürleri eşit ve tarafsız ölçüde öğretilmesi için mücadele vermektedir.

Araştırmaya katılan deneklerin neredeyse tamamının (%97), çocuklarının Alevi olarak büyümesini istedikleri belirtilmiştir. Deneklerin çoğunluğu, bunu sağlamak amacıyla çocuklarını derneklere ve derneklerin etkinliklerine götürdüklerini, kendi bilgilerini onlarla paylaştıklarını ve çeşitli kitaplar aldıklarını belirtmişlerdir.

Alevi kimliğinin köyde mi yoksa kentte mi daha belirgin olduğu sorusuna Tablo-III.I.1.19'daki gibi yanıtlar verilmiştir.

Tablo-III.I.1.19 Alevi Kimliğinin En Çok Nerede Belirgin Olduğu

	Kişi Sayısı	Yüzde
Köyde	105	52,5
Kentte	9	4,5
Her ikisinde de Belirgin	67	33,5
Ikisinde de Unutulmuş Durumda	16	8,0
Karasızım	2	1,0
Diğer	1	,5
Toplam	200	100,0

Deneklerin yarısından fazlası (%52) Alevi kimliğinin köyde daha belirgin olduğunu belirtmiştir. Kentte daha belirgin diyenlerin oranı ise sadece %4'tür. Bunun yanında her ikisinde de belirgin diyenlerin oranı da %33'tür. %8'i ise her ikisinde de unutulmuş durumda olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların birçoğu Alevi gelenek ve göreneklerinin köylerde daha yaygın olarak yaşandığını belirtirken, sadece kentte daha belirgin olarak yaşandığını söyleyenler çok azdır. Görüldüğü gibi kentleşme gelenek ve göreneklerin etkisini azaltmaktadır. Dikkat etmek gerekir ki, her ikisinde (köyde ve kentte) de belirgin diyenlerin oranı da yüksektir. Bunlara göre ise, kentleşme geleneksel bağların zayıflamasında bir etken değildir.

Ankete katılanlara geçmiş 5 yılda Alevi kimliklerinde nasıl bir değişim olduğu sorulmuş ve bu sorudan ortaya çıkan veriler, Tablo-III.I.1.20'de verilmiştir.

Tablo-III.I.1.20 Geçmiş Beş Yılda Alevi Kimliklerindeki Değişiklik

	Kişi Sayısı	Yüzde
Git gide önemini yitirdi	24	12,0
Daha önemli hale geldi	89	44,5
Çok daha önemli hale geldi	54	27,0
Değişen bir şey yok	33	16,5
Toplam	200	100,0

Geçmiş 5 yılda Alevi kimliğinizde nasıl bir değişim olduğu sorusuna, deneklerden %44'ü "daha önemli hale geldi" şeklinde cevap vermiştir. %27'si ise "çok daha önemli hale geldi" demiştir. %16'sı da değişen bir şey olmadığını söylerken, %12'si gitgide önemini yitirdiğini belirtmiştir. Ankete katılanlar yarısından fazlası, Alevi kimliklerinin son beş yılda önemini arttığını ifade etmiştir.

Aynı paralelde katılımcılara, “Alevi kimliğinin geleceğini düşündüğünüzde hangisinin olma ihtimali daha yüksektir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar da tabloda görüldüğü gibi olumlu ve iyimser açıdadır.

Tablo-III.1.21 Alevi Kimliğinin Geleceği Konusundaki Düşünceler

	Kişi Sayısı	Yüzde
Gelişip Güçlenecek ve Yayılacak	106	53,0
Varlığını Devam Ettirecek	55	27,5
Bir Kimlik Olarak Önemini Yitirecek	10	5,0
Hızlı Sunnileşme Nedeniyle Tehlikeye Girecek	13	6,5
Kabul Edilip Tanınacak	16	8,0
Toplam	200	100,0

Gelişip güçlenecek ve yayılacak diyenlerin oranı %53, varlığını devam ettirecek diyenlerin oranı ise %27’dir. Aynı şekilde %8’i de kabul edilip tanınacağını belirtmiştir. %11’i de önemini yitireceğini ve tehlikeye gireceğini ifade etmiştir. Aleviler kültürlerinin kabul edileceğini ve güçleneceğini umut etmektedirler. Sadece umut etmekle kalmayıp dernek ve çeşitli kuruluşlar aracılığıyla her geçen gün örgütlülüğünü arttırmaktadırlar. Özellikle örgütler aracılığıyla kimliklerini tanıtır ve gelecek kuşaklara aktarmayı planlamaktadırlar. Özellikle dikkat edilmesi gereken durum çocuklarının Alevi olarak yetişmesi ve kültürü benimsemeleri için çaba sarf etmeleridir.

Sonuç olarak, 1980 sonrası İzmir’de faaliyet gösteren Alevi örgütlenmeleri ve bu örgütlerin Alevi kimliği üzerindeki etkileri araştırıldığında, bu örgütlerin artmasının nedeni olarak öncelikle; a) Alevi kimliğini tanıtmak ve kabul ettirmek ve b) kültürlerini, inançlarını yaşama ve yaşatma isteğinin olduğunu görüyoruz. Dernek ve kuruluşların en önemli amaçları, Alevi kültürüne sahip çıkmaktır. Bu amaçla bu dernek ve kurumların Alevi kimliğini yansıttığını ve etkilediğini görüyoruz.

III.I.2 ARAŞTIRMA VERİLERİNİN ÇAPRAZ TABLOLARI

Araştırmada kullanılan anket sorularının yüzdelik sonuçları verildikten sonra sıra, araştırma amacı ve konusuyla ilgili soruların arasındaki ilişkiyi incelemeye gelmiştir.

Tablo-III.I.2.1’de cinsiyet değişkeni ile derneklere üye olma arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tablo-III.I.2.1 Cinsiyet ile Herhangi Bir Alevi Dernek veya Kuruluşuna Üyelik Durumu

Cinsiyet	Herhangi bir Alevi dernek veya kuruluşuna üye misiniz?					Toplam
	Evet		Hayır		Diğer	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Kadın	45	34,1	30	46,1	3	78
Erkek	87	65,9	35	53,8		122
Toplam	132	100,0	65	100,0	3	200

Tabloda görüldüğü gibi, kadınların sadece %34’ü derneklere üye iken, erkeklerin %65’i üyedir. Bu sonuçlarda bize, erkeklerin derneklere katılma oranının kadınlara göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Ayrıca, araştırmaya katılan deneklerden büyük bir kısmı evli (%55) iken, bekar olanların oranı da %42’dir.

Aşağıdaki tabloda gösterilen karşılaştırmalı analizde, derneğe üye olanların, derneğe daha sık gittikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo-III.I.2.2 Derneğe Üyelerle Üye Olmayanların Derneğe Gitme Sıklıkları

Derneğe gitme sıklıkları	Herhangi bir Alevi dernek veya kuruluşuna üye misiniz?					Toplam
	Evet		Hayır		Diğer	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Her gün	45	34	6	9,2		51
İki günde bir	24	18,1	5	7,6		29
Haftada bir	33	25	9	13,8	2	44
Hafta sonları	18	13,6	3	4,6		21
Ayda bir	10	7,5	12	18,4		22
Çok nadir	2	1,5	29	44,6	1	32
Diğer	-	-	1	1,5		1
Toplam	132	100,0	65	100,0	3	200

Üye olanların %34'ü derneğe hergün giderken, üye olmayanların sadece %9'u derneğe hergün gittiklerini belirtmişlerdir. Aynı şekilde derneğe haftada bir gidenlerin %25'i üye iken, %13'ü üye olmayanlardan oluşmaktadır. Üye olmayanların %44'ü derneğe çok nadir gittiğini belirtmiştir. Diğer değerler ise Tablo-III.4'te görüldüğü gibidir.

Aynı şekilde derneğe üye olanlarla, ailesinden herhangi birinin üye olma durumu arasında da doğru bir orantı olduğu saptanmış ve sonuçlar Tablo-III.I.2.3'te ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo-III.I.2.3 Kendileriyle Ailelerin Üye Olma Durumları

Herhangi bir Alevi dernek veya kuruluşuna üye misiniz?	Ailenizden herhangi biri bir Alevi dernek ve kuruluşuna üyemi?					Toplam
	Evet		Hayır		Diğer	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde		
Evet	89	78,7	43	50,5		132
Hayır	23	20,3	40	47	2	65
Diğer	1	0,8	2	2,3		3
Toplam	113	100,0	85	100,0	2	200

Tabloda görüldüğü gibi, derneğe üye olanların % 78'inin ailesinin de herhangi bir Alevi dernek ve kuruluşuna üye olduğunu görüyoruz. Fakat %50'sinin de üye olduğu halde ailesinden üye bulunmadığı gözden kaçmamalıdır. Görüyoruz ki derneğe üye olanların büyük oranda aileleri de üye olmaktadır. Öyleyse derneğe üyelikte 'aile' önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapılan karşılaştırmalı analizde, çocuklarının Alevi dernek ve kuruluşlarına gitmesini önemseyenlerin, aynı zamanda çocuklarının Alevi olarak büyümesini istedikleri de ifade edilmiştir (bkz. Tablo-III.I.2.4).

Tablo-III.I.2.4 Çocuklarının Derneklere Gitmesinin Önemi İle Alevi Olarak Büyümelerini İstemeleri

Çocuklarınızın ya da yakınlarınızın bu tür derneklere gitmesi size göre ne kadar önemli?	Çocuklarınızın Alevi olarak büyümesini ister misiniz?					Toplam
	Cevap yok	Evet		Hayır		
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Çok önemli	-	110	56,4	-	-	110
Önemli	-	70	35,8	2	50	72
Ne önemli ne önemsiz	1	13	6,6	-	-	14
Hiç önemli değil	-	2	1	2	50	4
Toplam	1	195	100,0	4	100,0	200

Çocuklarının Alevi dernek ve kuruluşlarına gitmesinin ‘çok önemli’ olduğunu düşünen 110 kişi aynı zamanda çocuklarının Alevi olarak büyümesini de istemektedirler. ‘Çok Önemli’ ve ‘Önemli’ diye cevap verenlerin büyük çoğunluğu oluşturduğu (%92,2) aynı zamanda bunların, çocuklarının da Alevi olarak büyümesini istedikleri tabloda görülmektedir. Dolayısıyla bu iki değişkenin birbiriyle ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

Bu soruyla bağlantılı olarak şimdi de, Tablo-III.I.2.5’te derneklerin Alevi kimliğinin devamı açısından önemi ile bu derneklere gitme sıklıkları arasındaki bağlantıya bakalım.

Tablo-III.I.2.5 Derneklerin Alevi kimliği açısından önemi ile derneğe ne sıklıkla gidildiği

Herhangi bir Alevi dernek veya kuruluşuna ne sıklıkla gidersiniz ?	Alevi derneklerinin Alevi kimliğinin devamı açısından önemi				Toplam
	Çok önemli	Önemli	Ne önemli Ne önemsiz	Önemli değil	
Her gün	41	8	1	1	51
İki günde bir	21	7	-	1	29
Haftada bir	20	24	-	-	44
Hafta sonları	17	4	-	-	21
Ayda bir	11	9	1	1	22
Çok nadir	13	16	3	-	32
Diğer	-	1	-	-	1
Toplam	123	69	5	3	200

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, derneğe katılım sıklığı arttıkça, derneklere Alevi kimliğinin devamı açısından verilen önem de artmaktadır.

Derneğe “hergün” gidenler, derneklerin kimlik açısından “çok önemli” olduğunu söylemişlerdir. Önemli diyenlerin büyük çoğunluğu ise derneğe hafta bir gitmektedir. Ne önemli ne önemsiz ve önemsiz olarak değerlendirenlerin ise, derneğe gitme sıklıklarının düşük olduğu görülmektedir.

Tablo-III.I.2.6’da ise, Alevi derneklerinin Alevi kimliğinin devamı açısından önemi ile bu derneklerin kimliklerinin güçlenmesi ve zayıflamasındaki etkisine bakılmıştır.

Tablo-III.I.2.6 Alevi Derneklerinin Kimliklerinin Devamı Açısından Önemi İle Kimliklerinin Güçlenmesi Ve Zayıflamasındaki Etkisi

Alevi derneklerinin Alevi kimliğinin devamı açısından önemi	Alevi derneklerinin Alevi kimliğinin oluşması güçlenmesi ve zayıflamasındaki etkisi						Toplam
	Cevap yok	Güçlendi		Zayıfladı	Ne güçlendi Ne zayıfladı	Diğer	
		Sayı	Yüzde				
Çok önemli	-	114	65,5	-	9	-	123
Önemli	2	57	32,7	1	8	1	69
Ne önemli ne önemsiz	-	1	0,5	-	4	-	5
Önemli değil	-	2	1,1	1	-	-	3
Toplam	2	174	100,0	2	21	1	200

Katılımcıların %65’i derneklerin Alevi kimliğinin devamı açısından çok önemli olduğunu söylerken aynı zamanda kimliklerinin güçlenmesinde de etkili olduğunu belirtmiştir.

Tablo-III.I.2.7’de de Aleviliğin ne olduğu ile Alevi kimliğinin tanımlaması arasındaki ilişki belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo-III.I.2.7 Aleviliğin Ne Olduğu İle Hangi Kimlikle Tanımlanmalarının Uygunluğu

Size göre Alevilik nedir?	Sizce Aleviler hangi kimlikle tanımlanmalıdır?						Toplam
	etnik kimlik	dini kimlik	kültürel kimlik	siyasi kimlik	azınlık kimliği	diğer	
Alevilik bir dindir	4	10	1	-	-	-	15
Alevilik bir mezheptir	11	7	12	1	-	-	31
Alevilik bir kültürdür	4	7	125	3	1	1	141
Alevilik etnik bir kimliktir	6	-	2	-	-	-	8
Azınlıktır	-	1		-	-	-	1
Diğer	2		2	-	-		4
Toplam	27	25	142	4	1	1	200

Tabloda da görüldüğü gibi, Aleviliği bir kültür olarak tanımlayanlar, Alevilerin kültürel kimlikle tanımlanmalarının daha uygun olduğunu düşünmektedirler. Aleviliğin bir kültür olduğu ve kültürel bir kimliği temsil ettiği yaygın şekilde kabul edilmektedir. Bu sonuç da, Aleviliğin bir kültür olduğu varsayımımızı desteklemektedir

Tablo-III.I.2.8 Diyanet İşlerinin Alevilerle İlgilenmeleri İle Dedelere Maaş Bağlanması Uygunluğu

Size göre diyanet işleri Alevilerin dini ihtiyaçlarıyla ilgilenmelidir?	Alevi dedelerine maaş bağlanmasını doğru buluyor musunuz?						Toplam
	Cevap yok	Doğru		Yanlış		diğer	
		Sayı	Sayı	Yüzde	Sayı		
Evet ilgilenmelidir		30	48,3	19	14,5	1	50
Hayır ilgilenmemelidir	1	24	38,7	85	64,8	2	113
Kararsızım		6	9,6	1	0,7	1	8
Diyanet kaldırılmalıdır		2	3,2	26	19,8	1	29
Toplam	1	62	100,0	131	100,0	5	200

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, Diyanet İşlerinin Alevilerin ihtiyaçlarıyla ilgilenmesini istemeyenler, dedelere maaş bağlanmasını da doğru bulmamaktadır. Burada tutarlı bir veri ortaya çıkmıştır. Çünkü dedelerin maaşa bağlanması, Diyanetin Alevilere müdahale etmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle dedelere de maaş bağlanmasını istememektedirler.

Tablo-III.I.2.9’da da, dedelik kurumunun günümüze uygunluğu ile Alevi geleneklerinin günümüze uygunluğu ilişkisi araştırılmıştır.

Tablo-III.I.2.9 Dedelik Olgusunun Günümüze Uygunluğu İle Alevi Geleneklerinin Günümüze Uygunluğu

		Alevilik geleneklerinin günümüze uygun olmadığı görüşüne katılıyor musunuz?					
		Cevap yok	Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam
		Sayı	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Dedelik kurumunun günümüze uygun olmadığı görüşüne katılıyor musunuz?	Kesinlikle katılıyorum		22	25,5	6	5,3	28
	Katılıyorum		42	48,8	27	23,8	69
	Kararsızım	1	14	16,2	9	7,9	24
	Katılmıyorum		6	6,9	56	49,5	62
	Kesinlikle katılmıyorum		2	2,3	15	13,2	17
Toplam		1	86	100,0	113	100,0	200

Tabloda görüldüğü üzere, katılımcıların %49’u dedeliğin de, Alevi inanç ve geleneklerinin de günümüze uygun olduğunu savunmaktadırlar. Dedelikte bir Alevi inancı olduğuna göre, Alevi inanç ve geleneklerin günümüze uygun olduğunu düşünenlerin dedeliğin de uygun olduğunu düşünmeleri anlamlı bir sonuçtur. Deneklerin %48’i ise, hem dedeliğin hem de Alevi inanç ve geleneklerinin günümüze uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Çocuklarının Alevi olarak büyümesini isteyenlerle, çocuklarının veya yakınlarının derneklere gitmesini önemseyenler arasındaki ilişkiye baktığımızda ise aşağıdaki gibi sonuçlar çıkmıştır.

Tablo-III.I.2.10 Çocuklarının Ve Yakınlarının Derneklere Gitmelerinin Önemi İle Çocukların Alevi Olarak Büyümesini İstemeleri

		Çocuklarınızın Alevi olarak büyümesini ister misiniz?					
		Cevap yok	Evet		Hayır		Toplam
		Sayı	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Çocuklarınızın/yakınlarınızın bu tür derneklere gitmesi size göre ne kadar önemli?							
Çok önemli		-	110	56,4	-	-	110
Önemli		-	70	35,8	2	50	72
Ne önemli ne önemsiz		1	13	6,6	-	-	14
Hiç önemli değil		-	1	0,5	2	50	3
Diğer		-	1	0,5	-	-	1
Toplam		1	195	100,0	4	100,0	200

Tablo-III.I.2.10’da da görüldüğü gibi, katılımcıların %92’si çocuklarının bu tür derneklere gitmesinin ‘çok önemli’ ve ‘önemli’ olarak değerlendirirken, çocuklarının da Alevi olarak büyümesini istediklerini belirtmiştir. Çocuklarının Alevi kimliğini yaşatacak ve gelecek kuşaklara aktaracak nesil olmasından dolayı onların derneklerle iç içe olup Aleviliği benimsemelerini istemektedirler.

Aşağıdaki tabloda bahsi geçen son iki değişken arasındaki ilişki incelenmiştir.

Tablo-III.I.2.11 Geçmiş Beş Yılda Alevi Kimliklerinde Nasıl Bir Değişme Olduğu İle Gelecekte Nasıl Olacağı

Geçmiş beş yılda Alevi kimliğinizde nasıl bir değişme oldu?	Alevi kimliğinin geleceğini düşündüğünüzde aşağıdakilerden hangisi olabilir?					Toplam
	Gelişip güçlenecek ve yayılacak	Varlığını devam ettirecek	Bir kimlik olarak önemini yitirecek	Sunnileşme nedeniyle tehlikeye girecek	Kabul edilip tanınacak	
Git gide önemini yitirdi	2	11	8	3	-	24
Daha önemli hale geldi	52	25	-	4	8	89
Çok daha önemli hale geldi	42	6	1	-	5	54
Değişen bişey yok	10	13	1	6	3	33
Toplam	106	55	10	13	16	200

Tabloya göre, geçmiş beş yılda kimliklerinin daha önemli ve çok daha önemli hale geldiğini belirtenler, kimliklerinin gelecekte de gelişip güçleneceğini ifade etmiştir. Yani iki değişken arasındaki ilişki bize göre anlamlıdır. Kimliklerinin önemini yitireceğini ve tehlikeye gireceğini düşünenler ise oldukça azdır. Katılımcıların bu anlamda karamsar olmaktan çok iyimser bir tavırda oldukları görülmektedir.

Deneklerin %88’i Alevi kimliklerinin önemli hale geldiğini söylerken aynı zamanda Alevi derneklerinin Alevi kimliklerinin güçlenmesinde etkili olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçtan, katılımcıların son beş yılda kimliklerinin

önemli hale gelmesinde derneklerin de etkisinin olduğunu söyleyebiliriz. Dernekler aracılığıyla kimliklerini daha rahat yaşayabildikleri ve kendilerini ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ülkemiz; etnik, inançsal, kültürel ve sosyal farklılıkları bünyesinde barındıran mozaik bir yapıya sahiptir. Fakat bu çok çeşitli kültürel unsurların birçoğu yeterince bilinip tanınmamaktadır. Ülkemizde yaşayan kültürel inançsal topluluklardan birini de kendine özgü yapıları ile Aleviler meydana getirir. Alevilik çeşitli ve farklı kültürlerden, dinlerden, inançlardan aldığı öğeleri sentezleyerek orijinal bir öğreti yaratmıştır. Çalışmamızda ayrıntılı olarak Alevilik ve Alevi örgütleri tanımlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmamızın amacı ve problemi açısından önemli olan *Alevilik* kavramı tezimizde açıklandığı üzere büyük oranda kültürel bir özellik taşımaktadır. Her kültür tabii olarak bir kimliktir. Kimlik ise kişinin kendisini ne olarak tanımladığıdır. Eğer kişinin kendini algılayışının kültürel temelleri varsa bu, nesnel diyebileceğimiz kimliğin ifadesi olarak kabul edilir. Yani kişi ne olduğunu söylediği zaman, içinde yaşadığı kültürün ona kazandırdığı bütün özellikleri ifade etmiş olur (Kösoğlu; 1996:26-29). Öyleyse kültür ve kimlik kavramlarının iç içe olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmamızın kavramsal çerçevesinde Alevi kimliği ele alınmış olup, kültürel kimlik özellikleri gösterdiği savunulmuştur. Ayrıca, araştırmada yer alan katılımcıların da Aleviliği kültürel kimlik olarak tanımladıkları görülmüştür. Alevilerin kimliklerini yaşamada mevcut Alevi örgütlenmelerinin etkisi araştırıldığında ise, bu derneklerin Aleviler üzerinde çok büyük etkileri olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca kırdan kente göçün, Alevilerin kimlikleri ve yaşam tarzları üzerinde önemli etkileri belirlenmiştir. Kente göçle birlikte geleneksel bağlar ve inançlarda kırılmalar meydana gelmiştir. Bu boşlukları doldurmak amacıyla da örgütlenmeler oluşmaya başlamıştır.

Kentleşme, modernleşme ve yeni dünya düzeni ile birlikte varolan toplumsal yapılar dönüşebilmektedir. Alevilerin kırsal kesimde oluşturdukları dinsel- toplumsal örgütlenmelerini şehirlerde devam ettirmeleri mümkün olmamıştır. Böylece Alevilik kültüründe dinsel kurumlar önemini yitirmeye

başlamıştır. Dinsel öğeler pek yerine getirilemediği için, Alevi kültürünü tanımayan ve önemsemeyen bir nesil yetişmiştir. Dinsel otoriteleri olan dedeler, etkisini kaybetmeye başlamışlardır. Anket sonuçlarımıza göre de, büyük çoğunluk (%52) Alevi kimliğinin köylerde daha belirgin olduğunu belirtmişlerdir.

Alevilik kültürünü öğrenme ve yaşamada deneklerin kendileriyle aileleri arasında olan farklılıklara baktığımızda da Alevi kimliğine olan bağlılığın azaldığına şahit olmaktadır. Denekler, ailelerinin daha gelenekçi ve kültüre daha bağlı olduğunu savunurken, çocuklarının ise ilgisiz ve isteksiz olduğunu belirtmişlerdir. Bunun sebebi de ailelerinin uzun süre veya hala köyde yaşamalarına karşılık çocuklarının Büyükşehirlerde yaşamalarından kaynaklanabilmektedir.

Aleviler kentlerde Sünnileşme sürecine girmişler, önyargılardan dolayı kimliklerini saklamışlar ve çoğunluğa uymak zorunda kalmışlardır. Bundan dolayı kendi kimliğini keşfetme ve tanıma isteminde olan Aleviler şehirlerde örgütlenmeler aracılığıyla bu isteklerini yerine getirmeye başlamışlardır. Araştırmaya katılan denekler, bu örgütlenmelerinin nedenlerini; kültürlerini tanıtmak, yaşamak ve yaşatmak olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca kentleşmenin geleneksel bağlarda kopmalara neden olduğundan dolayı örgütlenme gereksinimi duydukları ortaya çıkmıştır. Kentlileşen Aleviler, gelenek ve göreneklerinin önemini yitirmesinden ve unutulmasından kaygı duymalarından ötürü dayanışma gereği duymuşlardır.

Araştırmaya katılanlar, derneklere yalnızca kendilerinin değil çocuklarının ve ailesinin gitmesini de önemsemektedir. Bunun nedeni de yine Alevi kimliğini yaygınlaştırmak ve sürdürmeye çalışmaktır. Çocuklarının ve ailelerinin bu dernek ve kuruluşlara gitmesini önemseyen katılımcılar, çocukları ve yakınlarının bu derneklere gitmelerini, Alevi kültürünü öğrenip onu yaşatmaları açısından istemektedirler. Çocuklarının Alevilerle dayanışma ve yardımlaşma kurmalarının yanında ayrıca iletişim kurma yeteneklerinin de gelişmesi açısından derneklere gitmelerini istemektedirler. Böylece derneklere sosyal yetenekleri artırıcı bir özellikte atfedilmiş olunur. Alevi dernek ve

kuruluşlarının bu işlevlerinin yanı sıra birçok sosyal faaliyet düzenlemelerinden dolayı 'kültür merkezi' olarak tanımlamak doğru olacaktır.

Yine hatırlanacak olursa, katılımcıların büyük çoğunluğu çocuklarının Alevi olarak büyümesini tercih etmekteydi. Bunu sağlamak içinde çocuklarını sık sık derneklere götürdüklerini ve onlara Alevilikle ilgili kendi bilgilerini aktardıklarını belirtmişlerdi. Katılımcılar tarafından, bu dernek ve kuruluşların Alevi kimliğini doğru şekilde yansıttığı, Alevi kimliğinin devamı ve güçlenmesi açısından da önemli olduğu görülmektedir. Burada da derneklerin Alevi kimliği açısından önemini bir kez daha görmüş oluyoruz.

Aleviler kendilerinin, ailelerinin, yakınlarının ve çocuklarının kimliklerini iyi temsil ettiklerini ve gelecekte de edebileceklerini düşünmektedirler ki, Aleviliğin son beş yıl içerisinde daha önemli hale geldiğini ve gelecekte de gelişip güçleneceğini savunmuşlardır. Kimliklerinin tehlikeye girmesini düşünmekten sakınmışlar, iyimser bir bakış açısıyla gelecekleri hakkında yorum yapmışlardır.

Görülüyor ki Aleviler yaşadıkları her dönemde kimlik mücadelesi vermişlerdir. Gelecekleri için de Alevi kimliğinin gelişip güçleneceğini düşünmektedirler. Özellikle son günlerde Aleviler sürekli toplu eylemleriyle gündeme gelmektedir. Bu eylemler, bir çok ilde zorunlu din derslerine yönelik başlatılmıştır. Her ildeki Alevi dernek ve kuruluşlarının ortak katılımıyla din dersleri protesto edilmiştir. En yeni ve yankı uyandıran Alevi hareketi ise, 9 Kasım 2008'de Ankara'da yapılmıştır. Eyleme 100 bin kişinin katıldığı gözlemlenmiş ve tüm illerden Alevi dernek ve kuruluşları eylemi desteklemiştir. Amaçlarının tüm Alevi dernek ve vakıflarını bir araya getirerek dayanışma sağlamak, Diyaneti İşlerini ve zorunlu din derslerini kaldırmak ve cem evlerini ibadethane olarak kabul ettirmek olduğunu belirtmişlerdir.

KAYNAKÇA

ALTUNTAŞ, Nezahat. (2002); *Türkiye’de Etnik Kimlik Farklaşmasında Din-Mezhep Etkisi ve Siyasete Yansımaları*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

ASLAN, Cahit. (2004); *Birey-Toplum-Devlet ve Etnisite*, Karahan Kitapevi, Adana.

AYDIN, Suavi.(2005); “Azınlık Kavramına İçeriden Bakmak”, *Türkiye’de Çoğunluk ve Azınlık Politikaları*, TESEV Yay.

BİLGİN, Nuri. (1995); *Kollektif Kimlik*, Sistem Yay. İst.

BİLGİN, Nuri. (1996); *İnsan İlişkileri ve Kimlik* Sistem Yay. İst.

BİRKÖK,Cüneyt. (1994); *Bilgi Sosyolojisi Işığında Kimlik Sorunu*, Y.Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

http://www.kafder.org.tr/nart.php?yazi_id=281

BOZKURT, Fuat. (2003); “Aleviliğin Yeniden Yapılanma Sürecinde Toplum-Devlet İlişkisi” ed. OLSSON,T. , ÖZDALGA,E. ve RAUDVERE,C. ; *Alevi Kimliği*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İst.

BOZKURT, Fuat. (2004); *Toplumsal Boyutlarıyla Alevilik*, Kapı Yay. İst.

ÇAYIR, Kenan. (1999); *Yeni Sosyal Hareketler*, Kaknüs Yay.:72, İst.

DELİBAŞ, Kayhan. (2008); *Dini Kimlik ve Katılımcı Birey: Kimlik Siyaseti ve Türkiye’de Siyasal İslamın Yükselişi*, Amme İdaresi Dergisi, Cilt-41 Sayı:2

DOĞAN, Hüseyin. (1990); *Sosyolojik Analizler Perspektifinde Örgüt*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

EDGAR, Schein. (2002); *Örgütsel Kültür* (Çev. AKBABA, Atilla), Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Dergisi Cilt 4, Sayı:3

<http://www.sbe.deu.edu.tr/Yayinlar/dergi/2002sayi3PDF/akbaba.pdf>

EROL, Metin. (2003); *Toplumun Tabakalı ve Olasılıklı Yapısı*, C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Cilt-27 No:127-58.

<http://209.85.129.104/search?q=cache:1LiEImDKfi0J:www.cumhuriyet.edu.tr/edergi/makale/80.pdf+taylor+1996+kimlik&hl=tr&ct=clnk&cd=4&gl=tr>

GÖLBAŞI, Haydar. (2000); *1980 Sonrası Alevi Bektâşi Örgütlenmelerinin Sosyolojik İncelemesi*, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sivas.

GÜVENÇ, Bozkurt. (1996); *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitapevi, İst.

HASANOĞLU, Mürteza. (02.07.2007); *Türk Kamu Yönetiminde Örgüt Kültürü Ve Önemi*, Sayıştay Dergisi, Sayı:52

<http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/dergi3.asp?id=380>

İHSAN, Sezai. (19.11.2007); *Kültür, Kimlik, Toplum*, Martı Yayınevi

http://www.felsefeekibi.com/forum/forum_posts.asp?TID=40200&PN=1

KANIK, Tezer. (2006); *Kadın ve Kimlik*.

www.geocities.com/WestHollywood/Heights/3050/1999

KARPAT, Kemal. (1995); “Kimlik Sorununun Türkiye’de Tarihi, Sosyal Ve İdeolojik Gelişmesi” *Kimlik / Kavramlar / Psikoloji*

www.bilgiler.com/makale/psikoloji/kavramlar/kimlik_odev.html

KÖSOĞLU, Nevzat. (1996); *Türk Kimliği ve Türk Dünyası*, Ötüken Yay. İst.

KÜÇÜK, Murat. (2001); “Cemaat, Yurttaş ve Sivil Toplum Meseleleri Işığında Aleviler ve Cem Vakfı” *Türkiye’de Sivil Toplum ve Milliyetçilik*, Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, İletişim Yay. Araştırma İnceleme Dizisi:104.

MALINOWSKI, B. (1992); *Bilimsel Bir Kültür Teorisi* (Çev. S.ÖZKAL), Kabalcı Yay.: 21 İst.

MEŞE, Gülgün. (1999); *Sosyal Kimlik ve Yaşam Stilleri*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.

OKAN, Murat. (2004); *Türkiye’de Alevilik*, İmge Yay. Ank.

ÖZ, Baki. (2002); “Bir Alevilik Tanımlaması ya da Alevilik Tanımına Kuramsal Bir Yaklaşım” *Folklor / Edebiyat Kültür Dergisi*, *Alevilik Özel Sayısı –1 Genel Kuram ve Tartışmalar*, Cilt: 8, Sayı: 29.

ÖZGÜL, Ömer. (2003); *Küreselleşme Sürecinde Ulusal Kimlik Sorunu ve Türkiye Örneği*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sivas.

ÖZYURT, Selahattin. (1995); *Kültürel Kimlik ve Türkiye’de Birlik Şuuru Açısından Türk Kimliği Meselesi*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

PULTAR, Gönül. ve ERMAN Tahire. (2005); *Türk(eye) Kültürleri*, İletişim Hizmetleri A.Ş Ank.

SAĞLAM, Mehmet. (1979); *Örgütsel Değişme*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enst. Yayınları, Ankara.

SHANKLAND, David, (2003); “Antropoloji ve Etnisite: Yeni Alevi Hareketlerinde Etnoğrafyanın Yeri” ed. OLSSON,T. , ÖZDALGA,E. ve RAUDVERE,C. ; *Alevi Kimliği*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İst.

ŞAHİN, Şehriban. (18.02.2007); *Bir Kamusal Din Olarak Türkiye’de ve Ulus Ötesi Sosyal Alanlarda İnşa Edilen Alevilik*.

<http://www.alewiten.com/kamusal.htm>

ŞEN, Sabahattin, 1995; *Türk Aydını ve Kimlik Sorunu*, Bağlam Yayınları, İstanbul.

ŞEN, Seyhan. (2004); *Avrupa Birliği’nde Kimlik Sorunu*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

TERZİ, A.Rıza. (2000); *Örgüt Kültürü*, Nobel Yay. Ank.

TÜRKASLAN, Nesrin. (1997); *Bursa İlinde Meskun Bulgaristan Göçmenlerinin Etno-Sosyolojik İncelenmesi*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

YAMAN, Ali. (19.09.2007); *Cumhuriyet Sonrası Aleviliğe Genel Bir Bakış*.

<http://www.Alevibektasi.org/tcumhu.htm>

YAMAN, Ali. (2003); “Anadolu Alevileri’nde Otoritenin El Değiştirmesi: Dedelik Kurumundan Kültürel Organizasyonlara” ed. BAHADIR, İbrahim.; *Bilgi Toplumunda Alevilik*, Alevi Kültür Merkezi Yay.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Serap BAHADIR
Doğum Yeri ve Tarihi : İzmir / 1984

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : 2001-2005 Adnan Menderes Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi : 2005-2008 Adnan Menderes Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller : -
Bilimsel Faaliyetleri : -

İş Deneyimi

Stajlar : -
Projeler : Sosyal Envanter ve Hane Durum Tespit Projesi,
Eğitime Destek Projesi, Engellilere Yönelik Projeler.
Çalıştığı Kurumlar : İzmir Büyükşehir Belediyesi
Sosyal İşler Şube Müdürlüğü

İletişim

e-posta Adresi : bahadir_s@mynet.com

Tarih : 17.12.2008

EK: 1**HACI BEKTAŞ VELİ KÜLTÜR VE TANITMA DERNEĞİ ANA TÜZÜĞÜ****MADDE 1: KURULUŞU****a- DERNEĞİN ADI:** HACI BEKTAŞ VELİ KÜLTÜR VE TANITMA DERNEĞİ**b- DERNEĞİN MERKEZİ:** ANKARA**c- DERNEĞİN FAALİYET ALANI:** TÜRKİYE VE YURTDIŞI**MADDE 2: DERNEĞİN AMACI**

Alevi Bektaşî öğretisini, kültürünü ve büyük düşünür Hacı Bektaş Veli'nin felsefesini, kültürünü, yerleştirdiği ve geliştirdiği töreleri öğretmek, yaşatmak ve yaymak, bu doğrultuda araştırma ve incelemeler yapmak.

MADDE 3: DERNEĞİN ÇALIŞMA KONULARI VE ÇALIŞMA BİÇİMLERİ

1. Dernek toplumsal ve bilimsel olarak çalışan, insan sevgisini, insan onurunu ve insan emeğini en yüce değer sayan, kamu yararı güden derneklerdendir.
2. Türkiye sınırları dâhilinde şube açabilir, ya da benzer amaçlı derneklerle işbirliğine ve dayanışma içine girer.
3. Birleşmiş milletler insan hakları evrensel beyannamesine bağlıdır.
4. Aynı amaçlı başka derneklerle birlikte federasyonlar kurmak ve ayrılmak veya kurulmuş federasyonlar katılmak veya ayrılmak.
5. Din, dil, ırk, mezhep farkı gözetmeksizin bütün insanların temel hak ve özgürlüklerinin savunucusudur.
6. Atatürk ilke ve devrimlerine bağlıdır. Özellikle laik cumhuriyet devlet sistemini tüm kurum ve kurumları ile işlemeden yanadır. Bu ilke doğrultusunda belirtilen amacını gerçekleştirmek için konferanslar, açık oturumlar, seminerler düzenler, kitaplıklar ve kurslar açar, yayın çıkarır, cem ve kültür evleri açar, yardımlaşma sandığı kurar, el sanatları ürünlerini değerlendirir.
7. İnsanlar arasında paylaşımcılık ve dayanışma ruhunu geliştirmek ve yerleştirmek için faaliyet gösterir.
8. Dernek çıkar gözetmeksizin çalışır. Siyasi amaç güdemez, her hangi bir siyasi kuruluşun, örgütün, parti veya sendikaların yan örgütü durumuna düşürülemez. Haksız yere etkin ailelerin ya da kişilerin ün veya şanını yükseltmesine ya da sürdürmesine araç edilemez.
9. İnsanlar arasındaki sevgiyi, barışı, kardeşliği sağlamak ve kültürümüzü yaymak ve tanıtmak için T.C. Kültür Bakanlığı, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

Üniversiteler ve yüksek okullar, aynı ya da benzer amaçlı ulusal ya da uluslararası kuruluşlarla derneğin amacına değer veren diğer kuruluşlarla kültür ve bilgi alışverişlerinde bulunur.

10. Amaç doğrultusunda sergi açar, gezi, gösteri ve şenlik düzenler, ödüller verir, tüm Sanat dallarında etkinlikler gösterir. Bunlar için gerekli araç gereç, bina ve lokal gibi Maddi koşulları ve olanakları hazırlar, bağış kabul eder.
11. Amaç doğrultusunda yetişmekte olan sanatçı ve düşünörlere burs verir.
12. Amaçla ilgili kutsal değerlerin, tarihi binaların, abidelerin ve binaların korunması ve restorasyonu için faaliyet gösterir, bu hususta T.C. Başbakanlığı, Kültür Bakanlığı ile dayanışmaya girer.
13. Çağdaş ve bilimsel çalışmaya özen gösterir, toplumun amaçla ilgili eğitim ve öğretiminde, sağlığının korunmasında, çağın gereçlerine uygun biçimde yetişmesinde ve gelişmesinde katkıda bulunur.
14. Takvim çıkarır, kültürümüzün kabul ettiği anlamlı günleri ve sözleri takvimde belirtir, kutsal saydığı günlerde ve anma günlerinde birilik ve kardeşlik sağlanmasına özen gösterir.
15. Amaçta belirtilen kültüre ve felsefeye hizmeti geçmiş büyük düşünörlerin, ozanların, yazarların ve bilginlerin doğum, ölüm, yıldönümleri ile ilgili anma günleri düzenler.
16. Afetlerde ve dar günlerinde ayrımı gözetmeksizin tüm insanlara olanakları ölçüsünde yardım eder, toplumsal dayanışmaya girer.
17. Kadın haklarına özel olarak önem verir, ancak kadının haklarını, insan haklarının bir parçası olarak değerlendirir. Toplumun bütün katmanlarına kadın ve erkeğin eşit ve aynı hakka sahip olduğuna inanır.
18. Yurt içi ve yurt dışı turizme faydalı olmayı amaçlar. Bu konuda olanakları ölçüsünde faaliyetler yürütür.
19. Gıda bankacılığı yapar.

MADDE 4: DERNEK ÜYELİĞİ

a- Dernekler yasasının ön gördüğü koşulları taşıyan, derneğin amaç ve ilkelerini benimsemiş ve bu doğrultuda çalışmayı kabul etmiş 18 yaşını bitirmiş olan herkes derneğe üye olabilir.

b- 18 yaşından küçük olanlar derneği kültür ve sanat çalışmalarını izlemek ve katılmak istediklerinde ana, baba ya da yasal temsilcilerinin yazılı iznini alarak ve dernek yönetiminin oluru aranır.

MADDE 5: DERNEĞE ÜYE OLMA

Üye olmak isteyenler, buldukları yerlere en yakın şubeye veya genel merkeze başvurur ve iki üyenin önerisi ile giriş bildirimini doldurur. Şube yönetim kurulları 30 gün içinde başvuruları karara bağlar ve o ayın sonunda Genel Yönetim Kurulu'na bildirir. Aday üyeler, Genel Yönetim Kurulu tarafından 30 gün içinde üyelikleri onaylandıktan sonra seçme ve seçilme hakkını kazanmış olur. Üyelik başvuruları gerekçeleri gösterilerek aynı süre içinde ret edilebilirler. Dernek üyelerinin seçme ve seçilme hakları vardır. Üyelik ödentisi yıllık 12.00YTL olup aylık eşit taksitler halinde veya peşin olarak ödenebilir. Üye Kayıt esnasında bir defaya mahsus olmak üzere giriş ödentisi olarak 5 YTL öder. Ödentisini ödemeyen üyelerin seçme ve seçilme hakkı yoktur.

MADDE 6: FAHRİ ÜYELİK

Derneğin amaçları doğrultusunda yapmış olduğu çalışmalardan dolayı dernek Genel Yönetim Kurulu kararı ile gerekli görülen kişiler derneğe fahri üye yapılırlar. Fahri üyeler aidat ödemezler ancak derneğe bağış ve yardım yapabilirler. Genel Kurula katılıp söz alabilirler, seçip seçilemezler.

MADDE 7: ÜYELİKTEN AYRILMA

Her üye yönetim Kuruluna yazılı olarak bildirmek kaydı ile dernek üyeliğinden ayrılma hakkına sahip olup, ayrılma tarihine kadar olan ödenti borçlarından sorumludur.

MADDE 8: ÜYELİKTEN ÇIKARILMA

A- Aşağıdaki durumların varlığında üye Genel Yönetim Kurulu Kararı ile üyelikten çıkarılır.

1. Üyelik koşullarının sonradan yitirilmesi ya da girişte yanlış beyanda bulunduğu anlaşılması.
2. Ödentilerini bir kez yazılı uyarıya rağmen ödememesi.

B- Aşağıdaki durumlarda ise, Şube Yönetim Kurulunun yazılı sevki ile şubelerde, Şube Disiplin Kurulunun, Genel Merkez Disiplin Kuruluna önerisi ve Genel Merkezde ise benzer şekilde Genel Yönetim Kurulunun yazılı sevki ile Genel Merkez Disiplin Kurulu kararı ile çıkarılır.

1. Derneğin amacına aykırı davranılması.,yönetimlerin çalışmalarının engellenmesi.
2. Derneğin çalışma düzeni ve disiplin bozucu tutumların sürdürülmesi.
3. Dernek kurullarında hakkını arama yolunu hiçe sayan, dernek tüzel kişileri ve yöneticileri aleyhine basın ve görsel yayın organlarında demeç verilmesi.

4. Gerek Yönetim Kurulu, gerek Genel Merkez Disiplin Kurulunun, üyelikten çıkarılma kararlarına karşı çıkarılan üye ilk Genel Merkez Genel Kurulunda itiraz ederek kararın kaldırılmasını ister. Genel Merkez Genel Kurulu, onama ya da kaldırma kararı vermesi ile üyelikten çıkarma kararı kesinleşir.
5. Derneğin amaç ve ilkelerine aykırı düşünceler savunulması.
6. Genel ahlak ve Alevi edebine aykırı tutum ve davranışlar içerisinde bulunulması.

MADDE 9: DERNEĞİN MERKEZ ORGANLARI

Derneğin organları şunlardır.

1-Genel Merkez organları.

- a- Genel Kurul.
- b- Genel Yönetim Kurulu
- c- Merkez Denetleme Kurulu
- d- Merkez Disiplin Kurulu

2- Şube organları.

- a- Şube Genel Kurulu
- b- Şube Yönetim Kurulu
- c- Şube Denetleme Kurulu
- d- Şube Disiplin Kurulu

MADDE 10: DERNEK KURUL TOPLANTISI

Genel Kurul, derneğin ve şubelerin en yetkili üst organıdır. İki yılda bir şubat ayı içerisinde dernek olağan kurul toplantısını yapar. Şubeler ise genel kurul toplantılarını, genel merkezin genel kurul toplantısından en az 60 gün önceden yapmak zorundadırlar. Yönetim ve denetleme kurulunun gerekli gördüğü hallerde veya dernek üyelerinden 1/5'inin yazılı isteği üzerine, yönetim kurulunca yapılacak çağrı ile "Olağanüstü" toplantıya gidilir. Denetleme kurulunun müracaatı veya dernek delegelerinin 1/5'nin yazılı isteği üzerine Yönetim Kurulu, Genel Kurulu bir ay içerisinde toplantıya çağırır. Bu sürede toplantıya çağırılmaz ise denetleme kurulu veya toplantı isteğinde bulunan delegelerden birinin müracaatı üzerine mahalli Sulh hâkimi duruşma yaparak dernek üyeleri arasından üç kişilik bir heyeti seçer ve Genel Kurulu toplamaya çağırarak görevlendirir.

MADDE 11: DERNEK GENEL KURULU

Derneğin ve şubelerinin en etkili ve en büyük organı Genel Merkez Genel Kuruludur.

a)Genel Merkez Genel Kurulunun Oluşumu:

Şubeler Genel Kurulunca her elli üyeye bir delege hesabıyla seçilmiş delegelerle, Genel Merkez Yönetim Kurulu, Denetim Kurulu, Disiplin Kurulu asıl üyeleri, seçimle gelmiş Şube Başkanlarından oluşur.

b)Şube Genel Kurulunun Oluşumu:

Şube organlarındaki üyeler ile şubeye kayıtlı üyelerden oluşur.

MADDE 12: GENEL KURULU TOPLANTIYA ÇAĞIRMA

Yönetim Kurulu, dernek tüzüğüne göre Genel Kurulu katılma hakkı bulunan delegelerin listesini düzenler. Genel Kurula katılacak üyeler, en az 15 gün önceden günü, saati, yeri ve gündemi herhangi bir gazetede ilan edilmek veya yazılı ya da elektronik posta ile bildirmek suretiyle toplantıya çağrılır. Bu çağrıda, çoğunluk sağlanmaması sebebiyle toplantı yapılamazsa, ikinci toplantıya hangi gün, saati ve nerede yapılacağı da belirtilir. İlk toplantı günü ile ikinci toplantı günü arasında 7 günden az 60 günden fazla olamaz. Toplantı çoğunluk sağlanamaması sebebinin dışında başka bir nedenle geri bırakılırsa, bu durum geri bırakma sebepleri de belirtilmek suretiyle ilk toplantı için yapılan çağrı usulüne göre uygun olarak delegelere duyurulur. İkinci toplantının geri bırakma tarihinden itibaren en geç altı ay içinde yapılması zorunludur. Delegeler ikinci toplantıya birinci fıkrada belirtilen esaslara göre yeniden çağrılır. Genel Kurul toplantısı bir defadan fazla geri bırakılamaz.

MADDE 13: TOPLANTI YERİ

Genel Kurul toplantıları dernek merkezinin bulunduğu yerde yapılır.

MADDE 14: TOPLANTI YETER SAYISI

Genel Kurul, dernek tüzüğüne göre genel kurula katılma hakkı bulunan delegelerin yarısından bir fazlasının katılmasıyla toplanır. İlk toplantıda yeter sayısı sağlanmazsa ikinci toplantıda çoğunluk aranmaz. Ancak bu ikinci toplantıya katılan delege sayısı dernek Yönetim ve Denetleme Kurulları delege tam sayısının iki katından az olamaz.

MADDE 15: TOPLANTININ YAPILIŞ YÖNTEMİ

Genel Kurula katılma hakkı bulunan delegelerin listesi toplantı yerinde hazır bulundurulur. Toplantı yerine girecek delegelerin resmi makamca verilmiş kimlik belgeleri, Yönetim Kurulu üyeleri veya Yönetim Kurulunca görevlendirilecek görevliler tarafından kontrol edilir. Delegeler, Yönetim Kurulunca düzenlenen listedeki adları karşısına imza koyarak toplantı yerine girerler. Kimlik Belgesi göstermeyenler, belirtilen listeyi imzalamayanlar ile Genel Kurula katılma hakkı bulunmayanlar toplantı yerine alınmaz. Bu kişiler ve Dernek delegesi olmayanlar, ayrı bir bölümde Genel Kurul toplantısını izleyebilirler. Toplantı yeter sayısı sağlanmışsa durum bir tutanakla tespit

edilir ve toplantı, Yönetim Kurulu Başkanı veya görevlendireceği Yönetim Kurulu üyelerinden biri tarafından açılır. Toplantı yeter sayısı sağlanamaması halinde ise yönetim kurulunca bir tutanak düzenlenir. Açılıştan sonra, toplantıyı yönetmek üzere bir başkan, bir başkan yardımcısı ile iki yazman seçilerek divan heyeti oluşturulur. Dernek organlarının seçimi için yapılacak oylamalarda oy kullanan delegelerin Divan Heyetine kimliklerini göstermeleri ve delege listesindeki isimlerinin karşısını imzalamaları zorunludur. Toplantının yönetimi ve güvenliğini sağlamak Divan Başkanına aittir. Genel Kurul, gündemdeki konuların görüşülecek karara bağlanmasıyla sonuçlandırılır. Genel Kurulda her delegenin bir oy hakkı vardır ve oyunu kendi kullanmak zorundadır. Genel kurulda kararlar salt çoğunlukla alınır.

MADDE 16: TOPLANTIDA GÖRÜŞÜLECEK KONULAR

Genel Kurul toplantısında yalnız gündemde yer alan maddeler görüşülür. Ancak toplantıda hazır bulunan delegelerin en az 1/10 tarafından görüşülmesi yazılı olarak istenen konuların gündeme alınması zorunludur. Bu işlem gündem bilgiye sunulup çalışmalara geçilmeden önce gerçekleştirilir.

MADDE 17: GENEL KURULUN GÖREV VE YETKİLERİ

Aşağıdaki yazılı hususlar Genel Kurulca görüşülüp karara bağlanır.

1. Dernek organlarının seçilmesi. Genel Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu, Disiplin Kurulu ve Federasyon delegelerinin seçilmesi.
2. Dernek tüzüğün değiştirilmesi.
3. Yönetim ve Denetleme Kurulu raporlarının görüşülmesi, Yönetim Kurulunun ibra edilmesi.
4. Dernek için gerekli taşınmaz mallarının satın alınması veya mevcut taşınmaz mallarının satılması ve üzerinde aynı haklar kurulması ve kaldırılması. Bağış kabul edilmesi, bağışlamada bulunması veya devredilmesi hususlarında Genel Yönetim Kuruluna yetki vermek.
5. Yönetim Kurulunca hazırlanan bütçeyi, aynen veya değiştirerek kabul etmek.
6. Yurt içinde ve yurt dışında dernek şubelerinin veya temsilciliklerinin açılmasını kararlaştırmak ve şubelerin veya temsilciliklerin kapatılması konularında Yönetim Kuruluna yetki vermek.
7. Dernekten çıkartılan yönetici ve üyelerin itirazlarını incelemek karara bağlamak.
8. Dernek Yönetim ve Denetim Kurullarının Kamu görevlisi olmayan başkan ve üyelerine ücret verilmesi ve verilecek ücret ile her türlü, ödenek, yolluk ve tazminatların tespit edilmesi.

9. Derneğin Federasyona katılması ve ayrılması.
10. Derneğin Uluslararası faaliyetlerde bulunmasına, yurtdışındaki dernek ve kuruluşlara üye olarak katılmasına veya ayrılmasına karar almak ve bu konuda Genel Yönetim Kuruluna yetki vermek.
11. Dernekler yasasında Genel Kurul tarafından yapılması gerektiği belirtilen konularla ve tüzükte belirtilen görevleri yapmak.

MADDE 18: GENEL YÖNETİM KURULU GÖREV VE YETKİLERİ

Genel Yönetim Kurulu, Derneğin Yürütme organıdır. Genel Yönetim Kurulu 'onüç' asıl ve 'onüç' yedek üyeden oluşur. Genel Kurulca ve gizli oyla seçilir. Asıl üyelikler de boşaltma olduğu takdirde, yedek üyelerin sırasına göre çağrılması zorunludur. Yönetim Kurulu aşağıdaki görevleri yapar:

1. Derneğin amacının gerektirdiği çalışmaları yapmak, kararları almak ve bunları uygulamak
2. Derneğin bütçesini uygulamak, yeni bütçeyi tasarlamak ve kayıtları yürütmek.
3. Dernek genel kurulunu olağan ve olağanüstü toplantıya çağırarak
4. Dernek Kurul toplantılarının gündemini hazırlamak.
5. Dernek Genel Kurulunun şube açılmasına karar vermesi halinde, şube kurucularına yetki vermek, Temsilcilik açılacak yerleri belirlemek ve üç kişiden oluşan temsilciliği atamak, gerektiğinde temsilciliği kapatmak.
6. Derneğin çalışmalarına ilişkin Genel Kurulda alınan kararları yürütmek.
7. Gerekli bulunduğu konularda ve alanlarda komisyonlar, kurullar, komiteler kurmak ve kaldırmak, dernek işlerini yürütmek üzere dernek üyelerinden bir veya bir kaçına görev ve yetki vermek.
8. Derneğin iç işleyişine ve özellikle kuracağı komisyon, kurul ve komitelerin işleyişine ilişkin iç yönetmelikler hazırlamak ve yürürlüğe koymak.
9. Derneğin amaçları ile ilgisi bulunan alanlarda diğer dernek, vakıf, sendika ve benzeri kuruluşlar ile ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere platform oluşturulmasına, mevcut platformlara katılmasına platformlardan çekilmesine karar vermek.
10. Bütün uyarı ve çabalara karşın dernek ilke ve amaçları dışında faaliyette bulunmakta ısrar eden ve yeteri kadar çalışmayan Şube Yönetimini görevden almak. Onbeş gün içinde derneğin üyeleri arasında yerine atama yapmak. Atanan kurul 180 gün içinde şubeyi kongreye götürür.

11. Genel Kurul kararı alan Şubeler, Genel Kurul Kararını ve üye hazırım cetvelini Genel Yönetim Kurulunun onayına sunar. Hazırım cetvelini onaylatmayan Şubeler Genel Kurul yapamaz. Yapılanlar, Genel Yönetim Kurulu tarafından geçersiz sayılır. Ancak aidatlarını ödeyen ve üyelik hakkını kullanmaya bir engeli bulunmayan kişileri içeren hazırım cetvelini yedi gün içinde onaylar.
12. Yasadan, Tüzükten, hazırlanacak İç Yönetmeliklerden ve Genel Kurul kararlarından doğan başka her türlü çalışmaları yapmak.
13. Genel yönetim kurulu; şube başkanları veya mazeret gösterilmesi halinde yönetim kurulundan bir kişi ile üç ayda bir istişare toplantısı yapar.

MADDE 19: GENEL YÖNETİM KURULU TOPLANTILARI

Genel Yönetim Kurulu ayda bir olağan ve ayrıca Genel Başkanın ya da Yönetim Kurulu üyelerinden 1/3 ünün çağrısı üzerine olağan üstü olarak toplanır. Genel Yönetim Kurulu ilk toplantısında, Genel Yönetim Kurulu arasından Bir Genel Başkan, Bir Genel sekreter, Bir Genel Başkan Yardımcısı, Bir Genel Sayman ve iki Genel Sekreter Yardımcısı seçer. Özürsüz olarak üst üste üç toplantıya gelmeyen üye çekilmiş sayılır.

MADDE 20: GENEL BAŞKAN

Genel Başkan, Genel Yönetim Kurulu adına Derneği temsil eder. Genel Yönetim Kuruluna Başkanlık eder. Gerekliğinde dernek adına demeç verir. Genel Başkanın yokluğunda Genel Sekreter, Genel Başkanın görevlerini yapar ve yetkilerini kullanır.

MADDE 21: GENEL SEKRETER

Genel Sekreter derneğin bütün işlerinin yürütülmesi ve eşgüdümünü sağlar. Genel Sekreter Yardımcılarının görev alanlarını belirler.

MADDE 22: GENEL SAYMAN

Genel sayman derneğin mali işlerini yürütür ve hesaplarını tutar.

MADDE 23: GENEL BAŞKAN YARDIMCISI

Genel Başkan Yardımcısı derneğin basın, yayım, eğitim ve kültür işlerini yürütür.

MADDE 24: MERKEZ DENETLEME KURULU

Denetleme Kurulu dernek üyeleri arasında Genel Kurulca seçilen beş asıl ve beş yedek üyeden oluşur. İlk toplantısında kendi arasında görev dağılımı yaparak 'Başkan' ve 'Yazman'ı seçer. Denetleme Kurulu üç ayda bir toplanır. Denetleme Kurulu, Genel Yönetim Kurulunca düzenlenen Bütçe uygulanmasını ve harcamaları denetler. Dernek hesaplarını ve ilgili defterleri inceler, görülen eksiklikler için Yönetim Kurulunu uyarır. Derneği idari ve mali açıdan denetler. Denetleme sonuçlarını gösteren raporları Genel Kurula sunar. Merkez Denetleme Kurulu, Genel Yönetim Kurulunun gerekli gördüğü

Şube ve Temsilcilikleri idari ve Mali açıdan denetler, düzenleyeceği denetleme raporunu Genel Yönetim Kuruluna sunar.

MADDE 25: MERKEZ DİSİPLİN KURULU

A- Disiplin Kurulu beş asıl ve beş yedek üyeden oluşur. Disiplin Kurulu üyeleri Genel Kurulca gizli oyla seçilir. İlk toplantısında kendi arasında görev dağılımı yaparak 'Başkan' ve 'Yazman'ı seçer. Genel Yönetim Kurulunca kendisine gönderilen üyelerin durumunu inceler ve karara bağlar. Merkez Disiplin Kurulu, Genel Yönetim Kurulunun hazırlayacağı yönetmeliğe göre çalışır.

B- DİSİPLİN CEZALARI

- a) uyarı
- b) Kınama
- c) Üyelikten kesin çıkarma

MADDE 26: ORGANLARA SEÇİLENLERİN İDAREYE BİLDİRİLMESİ

Genel Kurulca yapılan seçimi izleyen 30 gün içinde, Yönetim Kurulu Başkanı tarafından, organlara seçilen asıl ve yedek üyelerin ad ve soyadlarını, baba adlarını, doğum yeri ve tarihlerini, meslekleri ve ikametleri, dernek merkezinin bulunduğu yerin en büyük mülkü amirliğine yazı ile bildirilir. Ayrıca yetkililerin istediği diğer belgeler varsa onlarda eklenir.

ŞUBELER

MADDE 27: ŞUBELERİN KURULUŞU

Dernek gerekli görülen yerlerde Genel Kurul kararı ile şube açabilir. Dernek Genel Kurulunun şubelerin açılmasının kararlaştırılması ve açılmasına karar verilen şube ile ilgili işlemlerin yürütülmesi hususunda Genel Yönetim Kuruluna vereceği yetki üzerine, Genel Yönetim Kurulunca yetki verilen en az üç kişilik Kurucular Kurulu, şube açılacak yerin en büyük mülki amirine şube kuruluş bildirimini üç adet dernek tüzüğünü ve gerekli belgeleri verir. Şube kurucularının şubenin açılacağı yerde oturmaları zorunludur.

MADDE 28: ŞUBELERİN ORGANLARI

Şube organları şunlardır.

- a- Şube Genel Kurulu.
- b- Şube Yönetim Kurulu.,
- c- Şube Denetleme Kurulu.
- d- Şube Disiplin Kurulu.

MADDE 29: ŞUBE GENEL KURULU

Şube Genel Kurulu, Şubeye kayıtlı üyelere oluşur. Şube Genel Kurulları Olağan Genel Kurul toplantısını, Genel Merkez Genel Kurul Toplantısından en az iki ay önce bitirmek zorundadır. Şube Genel Kurulunu, Şube Yönetim kurulunu, Şube Denetleme Kurulunu, Şube Disiplin Kurulunu ve Genel Merkez Genel Kurul Delegatesini seçer. Seçimler gizli oy ve açık tasnifle yapılır. Şube Genel Kurulları, Merkez Genel Kurullarının toplantı yöntemi ile çağrılarak toplanır.

MADDE 30: ŞUBE YÖNETİM KURULUNUN GÖREV VE YETKİLERİ

Şube Yönetim Kuruluna; Şube Genel Kurulu tarafından üye sayısı 500 üyeye kadar olan Şubelerde beş asıl beş yedek, üye sayısı 1000 üyeye kadar olan Şubelerde yedi asıl yedi yedek üye, üye sayısı 2000 üyeye kadar olan Şubelerde dokuz asıl dokuz yedek ve 2000 üyeden sonrası için onbir asıl onbir yedek üye seçilir. Şube Yönetim Kurulu kendi arasında bir Başkan, bir Sekreter ve bir Sayman seçer. Genel Kurulca açılan Şubeler, en geç altı ay içinde kendi genel kurullarını toplar. Şube Yönetim Kurulu, üyelereinden en az beŐi tarafından olağan üstü toplantıya çağrılabilir. Şube yönetim kurullar tüm çalışmalarını tüzük, Genel Kurul, Genel Yönetim Kurulu kararlarına uygun olarak yürütür. Şube Yönetim Kurulları gayri menkul, alım, satım, kiraya verme, kiralama ve ipotek yapma, kısmen veya tamamen, doğrudan veya dolaylı finansman destekli proje çalışmaları için Genel Yönetim Kuruluna başvurur ve onayını almak zorundadır. Şubeler tutmakla yükümlü oldukları defterleri ve makbuzları hesap yılı bitiminde bir faaliyet raporu ile birlikte Genel Yönetim Kurulunun incelemesine sunmak zorundadır. Şube yönetimleri seçildikten bir ay içinde bir çalışma programı hazırlayarak bütçelendirir. Genel Yönetim Kurulunun bilgisine ve onayına sunar.

MADDE 31: ŞUBE DENETLEME KURULU

Denetleme Kurulu için üç asıl, üç yedek üye seçilir. İlk toplantısında kendi arasında Başkan ve Yazmanı seçer. Şube Denetleme Kurulu her üç ayda bir Şubeyi idari ve mali yönden denetler, Denetleme Raporunun bir örneğini Şube Yönetim Kuruluna, bir örneğini de Merkez Denetleme Kuruluna gönderir.

MADDE 32: ŞUBE DİSİPLİN KURULU

Disiplin Kurulu üç asıl, üç yedek üyeden oluşur. Kendi arasında Başkan ve yazman seçer. Şube Yönetim Kurulunun yazılı sevki ile sevk edilen üyenin savunmasını alarak kendi görüşünü de ekleyip Merkez Disiplin Kurulunun onayına sunar.

MADDE 33: DELEGELER

Şubenin Genel Kurulunda 50 üye için bir delege seçilir. Genel Kurul delegesi olarak hesap edilir.

MADDE 34: OYLAMA

Bu tüzükte başka hüküm bulunmadığı hallerde, derneğin bütün organları salt çoğunlukla toplanır. Kararlar katılanların çoğunluğu ile alınır.

MALİ HÜKÜMLER**MADDE 35: DEFTER VE KAYITLAR**

Dernek, kanun ve yönetmelikte belirtilen defterleri tutar, bu defterlerin noterden veya Dernekler Müdürlüğünden tasdikli olması zorunludur. Derneğin Yönetim Kurulu aşağıda gösterilen defterleri tutar:

a- Üye kayıt defteri: Dernek üyelerinin kimlikleri, derneğe giriş tarihleri, verecekleri aidat miktarları bu deftere yazılır.

b- Karar Defteri: Yönetim Kurullarınca bu deftere kararlar, tarih ve numara sırası ile yazılır ve üyelerce imzalanır.

c- Evrak Defteri: Gelen ve Giden evraklar bu defterlere tarih ve numara sırası ile yazılır.

d- İşletme defteri: Gelir ve Gider defteri

e- Demirbaş defteri:

f- Alındı Belgesi kayıt defteri:

MADDE 36: GELİRLER VE MALLAR

Derneğin gelirleri, ödentileri, bağışları ve dernek yasasındaki diğer gelirlerdir. Amacını gerçekleştirebilmek ve yapacağı çalışmalarını sürdürebilmek için dernek taşınır ve taşınmaz mal edinebilir ve elindeki taşınmazları kiraya verebilir.

MADDE 37: BORÇ YÜKLEYEN İŞLEMLER

Derneğe borç yükleyen tüm işlemler ile 500,00YTL yi aşan tüm harcamalarda, Dernek Genel Saymanı ile Genel Başkanın veya Genel Sekreterin imzasının bulunması zorunludur. 500,00YTL'sini aşmayan harcamalar Dernek Genel Başkanı, Genel Sekreteri veya Genel Saymanın tek başına imzası ile yapılabilir.

MADDE 38: MAKBUZLAR VE HARCAMA BELGELERİ

Derneğin geliri dip koçanlı ve sıra numaralı Makbuz karşılığında, alınır ve giderleri de belgelendirilir. Dip koçanlar ve sarf belgeleri saklanır. Dernek paraları dernek adına bir bankada açılacak hesapta saklanır. Dernek kasasında, erginler için belirlenen asgari ücretin brütünün üç katından fazla para bulundurulamaz. Üye ödentileri Şube

yöneticileri tarafından toplanır. Toplanan ödentilerin ve bağışların "yüzde onu" otuz gün içinde Genel Merkez hesabına gönderilir.

MADDE 39: DERNEĞİN İÇ DENETİMİ

Dernekte Genel Kurul Genel Yönetim Kurulu veya Merkez Denetleme Kurulu tarafından iç denetim yapılabileceği gibi, bağımsız denetim kurullarına da denetim yaptırılabilir. Genel Kurul, Genel Yönetim Kurulu veya bağımsız denetim kurullarınca denetim yapılmış olması, Denetim Kurulu'nun yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

MADDE 40: DERNEĞİN BORÇLANMA USÜLLERİ

Dernek amacını gerçekleştirmek ve faaliyetlerini yürütebilmek için ihtiyaç duyulması halinde Genel Yönetim Kurulu Kararı ile borçlanma yapılabilir. Bu borçlanma Kredili mal ve hizmet alımı konularında olabileceği gibi nakit olarak da yapılabilir. Ancak bu borçlanma derneğin gelir kaynakları ile karşılanamayacak miktarda ve derneği ödeme güçlüğüne düşürülecek nitelikte yapılamaz.

MADDE 41: DERNEK TÜZÜĞÜNÜ DEĞİŞTİRMEK

Dernek tüzüğü, Genel Yönetim Kurulunun ya da üyelerin 1/10 'nun yazılı teklifi ile Genel Kurula katılan üyelerin 2/3 kabul oyu ile değiştirilir.

MADDE 42: DERNEĞİN FESHİ

Derneğin feshine Dernek Genel Kurulu karar verir. İlk toplantıda, tüzüğe göre Genel Kurula katılma hakkı bulunan üyelerin en az 2/3 nün toplantıya katılması şarttır. Bu suretle çoğunluk elde edilemezse, ikinci kez toplantıya katılan üye sayısı; Yönetim ve Denetim Kurulu üye tam sayısının iki katından az olamaz. Fesih hakkında kararlar, hazır bulunan üyelerin 2/3 çoğunluğu ile alınır.

MADDE 43: FESİH SONUNDA MALLARIN VE PARANIN TASFİYESİ

Derneğin feshine karar veren Genel Kurul, dernek mallarının ve parasının tasfiyesi için üç kişilik bir kurul seçer. Bu kurul dernek mallarını, alacak ve borçlarını saptar, alacaklarını alır, borçlarını öder. Derneğimizin feshi, kapatılması ve tasfiyesi halinde taşınır ve taşınmaz bütün mal varlıkları ile parası merkezi Ankara'da bulunan 'Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı'na devredilir. Dernek Şubelerinin feshi ve tasfiyesi halinde bütün evrak, doküman ve paralarıyla birlikte Dernek Genel Merkezine tutanakla teslim edilir. Şube Yönetim Kurulu üyeleri bu sorumluluktan müştereken mesuldürler.

MADDE 44: YÖNETMELİKLER

Genel Kurul, seçim, mali, örgütlenme, komisyonlar, denetleme ve disiplin kurulu çalışma esasları, temsilcilikler, yurt dışı şube veya temsilcilikler, ödül ve gerekli görülen alanlarla ilgili yönetmelikler GYK kararı ile çıkarılır.

MADDE 45: BELİRTİLMİYEN KONULAR

Bu tüzükte belirtilmeyen konularda Dernekler Yasasına ve ilgili diğer Mevzuata göre hareket edilir.

MADDE 46: DERNEĞİN KURUCULARI

<u>ADI SOYADI</u>	<u>MESLEĞİ</u>	<u>UYRUĞU</u>	<u>İKAMETGAHI</u>
Ali AKDAYILI	Avukat	T.C	124 sk. no:15/1 Poligon-İZMİR
İhsan MERAL	Serbest	T.C	731 sk. no:66 İZMİR
Ayhan GÖKDEMİR	Serbest	T.C	117/1 sk. No: 16 Esendere-İZMİR
Sultan YILDIRIM	Emekli	T.C	399 sk. no: 34/2 Şirinyer- İZMİR
Veli AKSÜT	Serbest	T.C	7328 sk. no: 6 Yamanlar-İZMİR
Hüseyin AKBAŞ	Emekli	T.C	7400 sk. No: 111 K.Yaka-İZMİR
Kamber SÖNMEZ	Emekli	T.C	B.Cömert sk. 26 N.Bahçe-İZMİR
Ceyhan USLU	Serbest	T.C	3868 sk. No: 6-3 E K.yaka-İZMİR
Hüseyin ARSLAN	Marangoz	T.C	6151 sk. No: 32 K.yaka-İZMİR
S.Mehmet	İşçi	T.C	4572 sk. No:6 Yeniçamlık-İZMİR

EK: 2**PİR SULTAN ABDAL KÜLTÜR VE TANITMA DERNEĞİ ANA TÜZÜĞÜ**

Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin tüzüğü, T.C. Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü İl Hukuk İşleri Müdürlüğüne 09.07.2002 gün ve B.05.1.EGM.4.06.00.12.04 D.(2).06-033-083/02-1147-1107 sayılı yazısıyla onaylandı. Ankara'da yayımlanan Günlük Haber Gazetesinin 15.08.2002 tarih ve 12113 sayılı nüshasında yayımlanarak kesinlik kazanmıştır.

Madde 1 - Kuruluşu

- A-"Pir Sultan Abdal Kültür Derneği" adı ile bir dernek kurulmuştur.
 B-Derneğin Genel Merkezi Ankara'dadır.
 C-Dernek gerekli gördüğü yerleşim birimlerinde yetkili makamlardan izin almak şartıyla yurtdışında da şube açabilir.
 D- Derneğin amblemi, yazışmalarda; beyaz zemin üzerine, kırmızı renkte, elinde sazı ile Pir Sultan Abdal'ın silüetidir. Flama, bayrak ve tabelalarda sarı zemin üzerine, kırmızı renkte, elinde sazı ile Pir Sultan Abdal'ın silüetidir.

Madde 2- Derneğin Amacı

Pir Sultan Abdal'ın yaşamı ve felsefesi doğrultusunda sosyal, kültürel çalışmalar yapmak, başta Anadolu Alevi kültürü olmak üzere, tüm kültürleri yaşatmak, geliştirmek ve yaymanın yanı sıra demokrasi, laiklik, hukuk devleti ve insan hakları gibi değerlere sahip çıkmaktır.

Madde 3- Derneğin Yapacağı İşler

- A- Amacı doğrultusunda, konferans, seminer, panel, sempozyum, semah, müzik, saz, tiyatro, halk oyunları, eğitim ile ilgili çalışmalar, araştırma ve her türlü gezi toplantı, temsil sergi, fuar, festival gibi diğer gösteri ve etkinlikleri düzenler, yapar, yaptırır. Ayrıca amacı doğrultusunda yayınlar yapar, yarışmalar düzenler ve ödüller verir.
 B- Pir Sultan Abdal Bilim ve Sanat Enstitüsü kurarak Pir Sultan Abdal ve onunla ilgili yapılan araştırma ve eserleri dünyaya ve kamuoyuna tanıtır yayar.
 C- Pir Sultan Abdal'ın yaşadığı yer olan Banaz köyünde ve diğer yerlerde kültür etkinlikleri ve anma toplantıları düzenler, buna alt yapı oluşturur. Banaz köyünde bir Pir Sultan Abdal Kültür Merkezi yapımı için çalışır. Banaz köyünde bulunan Pir Sultan Abdal anıtının bakım ve çevre düzenini yaptırır, korunması ve kalıcılığına çalışır.
 D- Çalışmaları ırk, dil, inanç, cinsiyet ve siyasal görüş ayırımı gözetmeden sürdürür.
 E- Amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapar. Üst kuruluşlar oluşturulmasına

çalışır, öncülük eder.

F- Üyelerin sportif ve çevre korumacı çalışmalar yapmasını sağlar, lokaller açar.

G- Amacı doğrultusunda çalışmalar yapabilmek için üyeleri dışında ve üyelerinden çeşitli komisyonlar oluşturur.

H- Üyelerine maddi yardımda bulunur. Başarılı ve yardım gereksinimi olan gençlere burs verir.

I- Dernek amaçları doğrultusunda taşınır ve taşınmaz mal alır, satar, kiralar ve kiraya verir. Bu malların üzerinde her türlü hakları koydurup, işletebilir ve inşaat yaptırır.

J- Amaçlarını gerçekleştirmek için yardım sandıkları ve vakıf kurar, kurulmuş olanlara üye olur, gerekirse ayrılır. Ancak hasıl olan kâr payından üyelerine pay dağıtmaz, elde edilen kâr tüzük amaçlarına uygun olarak kullanılır.

K- Yardım toplama yasası ve ilgili yasal düzenlemelerin hükümleriyle bu tüzüğe uygun olarak yardım, bağış alır, verir ve şartlı, şartsız vasiyetleri kabul eder.

L- Cem ve kültür evleri ile kültür merkezleri açar, açtırır ve inşa eder.

M- Dernek Genel Merkezi ve şubeleri ihtiyaç duydukları sayıda personel istihdam edebilirler.

N- 2. Maddede belirtilen amacını gerçekleştirmek için diğer dernekler ve kurumlarla birlikte federasyon kurar, kurulu federasyonlara üye olur.

Madde 4- Dernek Üyeliği

A- Dernekler Yasası'nın öngördüğü koşulları taşıyan, derneğin amaç ve ilkelerini benimsemiş ve bu doğrultuda çalışmayı kabul etmiş 18 yaşını bitirmiş olan herkes derneğe üye olabilir.

B- 18 yaşından küçük olanlardan derneğin kültür ve sanat çalışmalarını izlemek ve katılmak isteyenler; ebeveyni (Ana, baba ya da yasal temsilcilerinin) yazılı iznini alarak ve dernek yönetiminin onuru ile katılabilir.

Madde 5- Derneğe Üye Olma

Üye olmak isteyenler, buldukları yerlere en yakın şubeye veya Genel Merkeze başvurur ve iki üyenin önerisi ile giriş bildirimini doldurur. Şube yönetimi kurulları 30 gün içinde başvuruları karara bağlar ve her ayın sonunda Merkez Yürütme Kuruluna bildirir. Aday üyeler, MYK tarafından 30 gün içinde üyelikleri onaylandıktan sonra seçme ve seçilme hakkını kazanmış olurlar.

Madde 6- Üyenin Hak ve Görevleri

Dernek üyelerinin seçme ve seçilme hakları vardır. Üyelik ödentisi yıllık 12.000.000-TL'dir. Ödentisini ödemeyen üyelerin seçme ve seçilme hakkı yoktur.

Madde 7- Üyelikten Çıkarma

Her üye ayrılma isteği yazılı olarak bağlı bulunduğu şubeye bildirmek koşuluyla dernekten ayrılabilir.

Madde 8- Üyelikten Çıkarılma

Üyelikten çıkarılma koşulları oluştuğunda, üyenin bağlı bulunduğu Şube Yönetim Kurulu kendi görüşünü de ekleyerek bu isteği Genel Yönetim Kuruluna iletir. Genel Yönetim Kurulu üyelikten çıkarılma isteğini karara bağladıktan sonra konuyu Disiplin Kuruluna gönderir. Ayrıca Genel Yönetim de herhangi bir üyenin dernek üyeliğinden çıkarılmasını isteyebilir. Bu istemini Disiplin Kuruluna iletir. Disiplin Kurulu üyenin savunmasını alarak konuyu inceler ve karara bağlar. Disiplin Kurulunun aldığı üyelikten çıkarma kararı kesindir. Ancak Disiplin Kurulunun bu kararına karşı çıkarılan üye Genel Kurulda itiraz edebilir. Disiplin Kurulu ihraç istemiyle kendisine gönderilen üye hakkında 30 gün içinde karar vermek zorundadır.

Madde 9- Üyelikten Çıkarılma Nedenleri

- Üyenin dernek amacına aykırı söz ve davranışlarda bulunması,
- Dernek çalışmaları her ne şekilde olursa olsun aksatmakta olması,
- Dernek kurullarında hakkını arama yolunu hiçe sayan, dernek tüzel kişiliği ve yöneticileri aleyhine basın ve görsel yayın organlarında demeç vermeleri.

Madde 10- Üyeliğin Düşmesi

Aşağıdaki hallerde üyelik Genel Yönetim Kurulunca düşürülür.

- a) Üyenin ölmesi,
- b)Üyeliğe ilişkin yasal engellerin doğması veya üyeliği ilişkin koşulların yitirilmesi,
- c) Üyelik ödentisinin tebligata rağmen 30 gün içerisinde ödenmemesi.

Madde 11- Derneğin Merkez Organları

a)Merkez	Genel	Kurulu
b)Genel	Yönetim	Kurulu
c)Merkez	Yürütme	Kurulu
d)Denetleme		Kurulu
e)Disiplin		Kurulu
f) Danışma Kurulu		

Madde 12- Merkez Genel Kurulu

Merkez Genel Kurulu, derneğin en yetkili organıdır. Doğal ve seçilmiş delegelerle toplanır.

- a)Doğal delegeler;
- *Genel Yönetim Kurulu,

*Denetleme Kurulu,
 *Disiplin Kurulunun asıl üyeleri,
 *Şube Yönetim Kurulu Başkanları,
 *Derneğimizin Kurucu üyeleri ve Eski Genel Başkanları, Merkez Genel Kurulunun doğal delegeleridir.

b) Seçilmiş delegeler;
 Şubenin Genel kurulunda 50 üye için 1 delege seçilir. Genel Kurul delegesi olarak hesap edilir.

Madde 13- Merkez Genel Kurulunun Görev ve Yetkileri

- a)Genel Yönetim, Denetleme ve Disiplin Kurulunu seçmek,
 b)Dernek tüzüğünü değiştirmek,
 c)Genel Kurulca seçilen organların raporlarını incelemek, bu kurulları aklamak, değiştirerek kabul etmek ya da haklarında dava açmaya yetki vermek. Yeni dönemin çalışma programını saptamak.
 d)Yönetim Kurulunca hazırlanacak bütçeyi görüşüp aynen veya değiştirerek kabul etmek.
 e)Derneğe gerekli taşınmaz ve taşınır malların satın alınması, satılması, ipotek edilmesi veya ipotegin çözülmesi, bağışlanması veya devredilmesi hususlarında Genel Yönetim Kuruluna yetki vermek.
 f)Dernekten çıkarılan üyelerin itirazını incelemek ve karara bağlamak.
 g)Dernekler yasası ve diğer ilgili mevzuatta Genel Kurulca yapılması belirtilen görevleri yerine getirmek ve görev ve yetkisine sahiptir.

Madde 14- Genel Kurul Toplantıları

- 1- Olağan Toplantı: Merkez Genel Kurulu olağan ve olağanüstü olmak üzere iki türlü toplanır. Olağan toplantılar iki yılda bir yılın ilk 3 ayı içinde yapılır. Dernek organları 2 yıl için seçilir.
 2- Olağanüstü toplantılar: Genel Yönetim veya Denetleme Kurullarının gerekli gördüğü hallerde ya da delegelerin beşte birinin yazılı isteği üzerine Genel Kurul olağanüstü toplanır. Denetleme Kurulu veya delegelerin beşte birinin yazılı isteğine rağmen Genel Kurul bir ay içinde toplantıya çağrılmazsa dernekler yasasının son fıkrası hükümleri uygulanır.

Madde 15- Genel Kurullara Çağrı ve Yeri

- 1- Toplantıya Çağrı: Yönetim Kurulu, dernek tüzüğüne göre Genel Kurula katılma hakkı bulunan delegelerin listesini düzenler Genel Kurula katılacak delegeler en az 15 gün önceden günü, saati, yeri ve gündemi yerel bir gazetede ilan ederek toplantıya çağrılır. Bu çağrıda çoğunluk saptanmaması nedeniyle toplantı yapılamazsa ikinci toplantının hangi gün yapılacağı da belirtilir. İlk toplantı günü ile ikinci toplantı günü arasında bırakılacak zaman bir haftadan az olamaz. Toplantının yapılacağı gün saat ve yer toplantı gündemi toplantı gününden en az 15 gün önce mahallin mülkiye emirliğine

yazı ile bildirilir. Bu yazıya toplantıya katılacak delegeleri gösteren liste de eklenir. Toplantı başka nedenlerle geri bırakılırsa bu durum geri bırakma nedenleri de belirtmek suretiyle toplantı ilanının yapıldığı gazeteyle ikinci bir ilan verilerek delegelere duyurulur. Şube Genel Kurulları aynı çağrı yöntemleri uygulanır.

2- Toplantı Yeri: Merkez Genel Kurulu dernek merkezinin, Şube Genel Kurulu şubenin bulunduğu yerde yapılır.

Madde 16- Toplantı Yeter Sayısı

Genel Kurul dernek tüzüğüne göre, kurula katılma hakkı bulunan üyelerin yarısından bir fazlasının katılmasıyla toplanır. İlk toplantıda yeter sayı sağlanamazsa, ikinci toplantıda çoğunluk aranmaz. Ancak bu ikinci toplantıya katılan üye sayısı dernek Yönetim ve Denetleme Kurulları üye tam sayısının iki katından az olamaz.

Madde 17- Toplantının Yapılışı

Dernek Genel Kurul toplantıları ilanda belirtilen ve mahalli en büyük mülki amirliğine bildirilen gün, saat ve yerde yapılır. Genel Kurula katılacak üyeler Genel Yönetim Kurulunca düzenlenen listedeki adları karşısına imza koyarak toplantı yerine girerler. 18. madde de belirtilen tam sayı sağlanmışsa durum bir tutanakla tespit edilir ve toplantı Yönetim Kurulu Başkanı veya görevlendireceği Yönetim Kurulu üyelerinden biri tarafından açılır. Hükümet komiserinin toplantıya gelmemiş olması toplantının ertelenmesini gerektirmez. Açılıştan sonra toplantıyı yönetmek üzere bir başkan, yeteri sayıda başkan yardımcısı ve yazman seçilir. Toplantıyı Divan Heyeti yönetir. Toplantı sonunda tüm tutanaklar ve belgeler Yönetim Kuruluna verilir.

Madde 18- Toplantıda Görüşülecek Konular

Genel Kurul toplantısında yalnız gündemde yer alan maddeler görüşülür. Ancak toplantıda hazır bulunan üyelerin onda biri tarafından görüşülmesi istenen konuların gündeme alınması zorunludur.

Madde 19- Genel Kurulda Oy Verme ve Karar Alma Usulü

Gene! Kurula ancak 12. madde de gösterilen delegeler katılabilir ve oy kullanabilir. Tüzük değişikliği ve fesih dışındaki kararlar katılan üyelerin salt çoğunluğu ile alınır. Eşitlik halinde yeniden oylama yapılır. Dernek organlarının seçimi gizli oy, sürekli açık sayım ve döküm usulü ile yapılır.

Madde 20- Genel Yönetim ve Merkez Yürütme Kurulunun Oluşumu

Genel Yönetim Kurulu 21 asıl, 21 yedek üyeden oluşur. Genel Kurulca 2 yıl için seçilir. Merkez Yürütme Kurulunu, Genel Yönetim Kurulu kendi içinden seçerek oluşturur. Genel Yönetim Kurulu ayda bir olağan, ayrıca Merkez Yürütme Kurulu veya Genel

Başkanı ya da Genel Yönetim Kurulu üyelerinden 7'sinin çağrısı üzerine olağan üstü olarak toplanır. Genel Yönetim Kurulu ilk toplantısında Genel Başkan, Genel Sekreter, Eğitim ve Örgütlenme Sekreteri, Kültür ve Sanat Sekreteri, Basın-Yayın Sekreteri, Halkla İlişkiler Sekreteri, Örgütler Arası Eşgüdüm Sekreteri, Hukuk Sekreteri, Genel Sayman olmak üzere 9 kişilik Merkez Yürütme Kurulunu seçer. Merkez Yürütme Kurulu üyelerinin görev ve yetkileri bir yönetmelikle düzenlenir. Özürsüz olarak üst üste 3 toplantıya gelmeyen üye çekilmiş sayılır. Bir sonraki toplantı tarihi, toplantı bitiminden veya önceden toplantıların ayın hangi gününde yapılacağını belirler.

Madde 21- Genel Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

- a)Derneğin amacının gerektirdiği çalışmaları yapmak, kararları almak ve bunları uygulamak,
- b)Derneğin bütçesini uygulamak yeni bütçeyi tasarlamak ve kayıtları yürütmek,
- c)Dernek Genel Kurulunu olağan ve olağanüstü toplantıya çağırarak,
- d) Genel Kurul toplantılarının gündemini hazırlamak,
- e)Dernek şubelerinin açılmasına-kapatılmasına karar vermek ve şube kurucularına yetki vermek,
- f)Derneğin çalışmalarına ilişkin Genel Kurulda alınan kararları yürütmek,
- g) Gerekli bulunduğu konularda ve alanda komisyonlar, kurullar, komiteler kurmak ve kaldırmak, dernek işlerini yürütmek üzere dernek üyelerinden bir veya bir kaçına görev ve yetki vermek,
- h)Derneğin iç işleyişine ve özellikle kuracağı komisyon, kurul ve komitelerin işleyişine ilişkin iç yönetmelikler hazırlamak ve yürürlüğe koymak,
- ı)Yasadan tüzükten, hazırlanacak iç-yönetmeliklerden ve Genel Kurul kararlarından doğan başka her türlü çalışmaları yapmak,
- j)Gerektiğinde yasa veya tüzük ile kendisine verilen yetkilerin bir bölümünü Merkez Yürütme Kuruluna devretmek görev ve yetkilerine sahiptir.
- k)Bütün uyarı ve çabalara karşın dernek ilke ve amaçları dışında faaliyette bulunmakta ısrar eden ve çalışmayan şube yönetimini görevden alır. Bunların yerine yedek yönetim kurulu üyeleri göreve çağırılır. Şube yönetim kurulu, yedek üyelerin göreve gelmemesi veya yedek üyelerin bulunamaması halinde 15 gün içinde yerine atama yapar, atanan kurul 180 gün içinde şubeyi olağan kongreye götürür.

D)Genel Kurul kararı alan şubeler; Genel Kurul kararını ve üye Hazirun cetvelini MYK'nın onayına sunar. Hazirun cetvelini onaylatmayan şubeler Genel Kurul yapamaz. Yapılanlar MYK tarafından geçersiz sayılır. Ancak aidatlarını ödeyen ve üyelik hakkını kullanmaya, bir engeli bulunmayan kişileri içeren Hazirun cetvelini 7 gün içinde onaylar.

m)Genel Yönetim Kurulu, gerek gördüğü illerde ve bölgelerde il veya bölgede faaliyette bulunan yöneticilerden eşgüdüm komitesi oluşturur. Eş-güdüm komitesi görev ve yetkileri iç yönetmelikle belirlenir.

n)Derneğin amaçları doğrultusunda taşınmaz mal alır, satar, taşınmazlar üzerinde aynı hakları tesis eder veya kaldırır, kiralar, kiraya verir. Bu mallar üzerinde her türlü tasarrufta bulunur, işletir ve inşaat yapar-yaptırır. Bu yetkiler Genel Merkez Yönetimi Kurulundan yetki almadan şube yönetim kurullarınca kullanılamaz.

Madde 22- Merkez Yürütme Kurulu:

15 günde bir olağan ve Genel Başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplanır. Genel Yönetim Kurulu tarafından alınan kararları uygular. Verilen görevleri yapar ve devredilen yetkileri kullanır.

Madde 23- Genel Başkan

Genel Başkan, Genel Yönetim Kurulu adına derneği temsil eder. Genel Yönetim Kuruluna ve Merkez Yürütme Kuruluna başkanlık eder, gerektiğinde dernek adına demeç verir.

Genel Başkanın yokluğunda, Genel Sekreter, Genel Başkanın görevini yapar ve yetkilerini kullanır.

Madde 24- Genel Sekreter

Genel Sekreter, derneğin bütün işlerinin yürütülmesi ve eşgüdümünü sağlar.

Madde 25- Genel Sayman

Genel Sayman, derneğin mali işlerini yürütür ve hesapların tutulmasını sağlar.

Madde 26- Denetleme Kurulu ve Görevleri

Denetleme Kurulu 5 asıl ve 5 yedek üyeden oluşur. Denetleme Kurulu üyeleri Genel Kurulca seçilir. Denetleme Kurulu, Genel Yönetim Kurulunca düzenlenen bütçe uygulamasını ve harcamaları denetler.

Denetleme Kurulu en az üç ayda bir toplanır. Dernek hesaplarını ve ilgili defterlerini inceler, görülen eksiklikler için Yönetim Kurulunu uyarır. Denetleme sonuçlarını gösteren raporları Genel

Madde 27- Disiplin Kurulu

Disiplin Kurulu 5 asıl, 5 yedek üyeden oluşur. Disiplin Kurulu üyeleri Genel Kurulda seçilir. Disiplin Kurulu, disiplinsizlik savı ile sevk edilen üyenin durumunu inceler ve sevk edilene savunmasını yapması için tebligat yapıldıktan sonra 30 gün içinde karara bağlar.

Madde 28- Danışma Kurulu

Danışma Kurulu, Genel Merkez Yönetim, Denetim, Disiplin Kurulları ile Şube Başkanlarından veya Şube Yönetim kurulunca görevlendirilen yönetim kurulu üyesinden ve eski Genel Başkanlarından oluşur. Danışma Kurulu yılda en az 4 kez yapılır. Gerek görüldüğünde Genel Yönetim Kurulu tarafından toplantıya çağrılır.

Madde 29- Disiplin Cezaları

Disiplin Kurulu aşağıda yazılı disiplin cezaları verebilir.

- a) Uyarma
- b) Kınama
- c) Geçici çıkarma
- d) Üyelikten çıkarma

Madde 30- Şubelerin Kuruluşu

Genel Yönetim Kurulu gerekli gördüğü yerlerde şubeler açabilir. Bu Kurulca yetkili kılınan en az üç kişi tarafından şubenin açılacağı yerin bağlı bulunduğu en büyük mülki amire yazıyla başvurur.

Bu yazıda kurucuların adı, soyadı, baba adı, doğum yeri ve tarihi, işi, ikametgâhları ve uyruğu ile şube merkezi adresinin bildirilmesi ve dernek tüzüğünden iki örnek ile yetki belgelerinin eklenmesi zorunludur.

Madde 31- Şubenin Organları

Şubenin organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulundan oluşur.

Madde 32- Şube Genel Kurulu Görev ve Yetkileri

Şube genel kurulu, şubeye kayıtlı üyelere oluşur. Şube genel kurulları, olağan toplantısını, iki yılda bir, yılın son üç ayı içerisinde bitirmek zorundadır. Yeni kurulan şube en geç altı ay içinde genel kurulunu yapar.

- a) Şube Yönetim Kurulunu, Denetleme Kurulunu, Merkez Genel Kurulu delegelerini seçer.
- b) Genel kurulca seçilen organların raporlarını incelemek, bu kurulları aklamak, değiştirerek kabul etmek ya da haklarında dava açmaya yetki vermek, yeni dönemin çalışma programlarını saptamak.

- c) Yönetim kurulunca hazırlanacak bütçeyi görüşüp aynen ve değiştirerek kabul etmek.
- d) Derneğe gerekli taşınmaz ve taşınır malların satın alınması, satılması, ipotek edilmesi veya ipoteğin çözülmesi, bağışlanması veya devredilmesi hususlarında şube yönetim kuruluna yetki vermek.
- e) Şube genel kurulları, Merkez Genel Kurullarının toplantı yöntemiyle çağırılarak toplanır.

Madde 33- Şube Yönetim ve Denetleme Kurulu

Şube Yönetim Kuruluna, Şube Genel Kurulu tarafından 7 asıl, 7 yedek üye seçilir. Şube Yönetim Kurulu kendi arasından başkan, sekreter ve saymanını seçer. Seçilen bu üç kişi Şube yönetim Kurulu oluşturur. Genel Yönetim Kurulu tarafından görevden alma sonucu atanan Şube Yönetimi en geç 3 ay içinde kendi Genel Kurulunu toplar. Şube Yönetim Kurulları tüm çalışmalarını tüzük, Genel Kurul, Genel Yönetim Kurulu ve Merkez Yürütme Kurulunun kararlarına uygun olarak yürütür. Denetleme Kurulu için 3 asıl, 3 yedek üye seçilir. Denetleme Kurulu her üç ayda bir şubenin bütçe uygulamalarını ve harcamalarını denetler.

Madde 34- Delegeler

Şubeler, Merkez Genel Kurulunda 12. maddenin (b) bendine göre seçilerek delegelerle temsil edilir.

Madde 35- Oylama

Bu tüzükte başka hüküm bulunmadığı hallerde, derneğin bütün organları salt çoğunlukla toplanır, kararlar katılanların çoğunluğuyla alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın katıldığı taraf çoğunluğu sağlar.

Madde 36- Defter ve Kayıtlar

Derneğin Yönetim Kurulu aşağıda gösterilen defterleri tutar.

- a) Üye Kayıt Defteri: Dernek üyelerinin kimlikleri, derneğe giriş tarihleri, verecekleri aidat miktarları bu deftere yazılır.
- b) Karar Defteri: Yönetim Kurullarınca tutulacak bu defterlere kararlar, tarih ve numara sırasıyla yazılır ve üyelerce imzalanır.
- c) Evrak Defteri: Gelen ve giden evraklar bu defterlere tarih ve numara sırasıyla yazılır.
- d) Bütçe, Kesin Hesap ve Bilanço Defteri: Her yılın bütçe, bilanço ve kesin hesap cetvelleri bu deftere işlenir.
- e) Gelen ve Giden Defteri
- f) Demirbaş Defteri

Madde 37- Gelirler ve Mallar

Derneğin gelirleri, ödentileri, bağışları ve dernek yasasındaki diğer gelirlerdir. Amacını gerçekleştirebilmek ve yapacağı çalışmaları sürdürebilmek için dernek taşınır ve taşınmaz mal edinebilir.

Madde 38- Borç Yükleyen İşlemler

Derneğe borç yükleyen tüm işlem ve harcamalarda 30.000.000 TL'nin aşılması durumunda Derneğin Genel Başkanı veya Genel Sekreteri ile birlikte Genel Saymanın imzalarının bulunması zorunludur. 30.000.000 TL'yi aşmayan işlem ve harcamalarda Dernek Genel Başkanı, Genel Sekreter veya Genel Saymanın tek başına imzasıyla yapılabilir.

Madde 39- Makbuzlar ve Harcama Belgeleri

Derneğin gelir dip koçanları ve sıra numaralı makbuz karşılığında, alınır ve giderleri de belgelendirilir. Dip koçanlar ve sarf belgeleri saklanır. Dernek paraları dernek adına bir bankada açılacak hesapta saklanır. Dernek kasasında, o yıl için memurların maaş kat sayısının 1000 rakamı ile çarpılarak bulunacak miktardan fazla para bulundurulamaz. Üye ödentileri şube yöneticileri tarafından toplanır. Toplanan ödentilerin % 40, toplandığı ayı izleyen ayın 20'sine kadar Genel Merkez hesabına gönderilir.

Madde 40- Dernek Tüzüğünü Değiştirmek

Dernek tüzüğü Yönetim Kurulunun ya da üyelerin beşte birinin yazılı teklifi ile, Genel Kurul üyelerinin üçte iki kabul oyu ile değiştirilir.

Madde 41- Derneğin Feshi

Derneğin feshine Dernek Genel Kurulu karar verir. İlk toplantıda, tüzüğe göre Genel Kurula katılma hakkı olan üyelerin en az üçte ikisinin toplantıya katılması şarttır. Bu suretle çoğunluk elde edilemezse, ikinci kez toplanmak üzere toplanacak üyeler, sayıları ne olursa olsun fesih konusunu görüşebilir. Fesih hakkında kararlar, hazır bulunan üyelerin üçte iki çoğunluğu ile alınır.

Madde 42- Fesih Sonunda Malların Tasfiyesi

Derneğin feshine karar veren Genel Kurul, dernek mallarının tasfiyesi için bir kurul seçer. Bu kurul, dernek mallarını, alacak ve borçlarını saptar, alacaklarını alır, borçlarını öder. Fesih ve kapatılma halinde elde kalan tüm mal varlığı, derneğin kurucusu olacağı Pir Sultan Abdal Kültür Şehitleri Vakfına devredilecektir.

Madde 43-Belirtilmeyen Konular

Bu tüzükte belirtilmeyen konularda Dernek yasasına ve ilgili diğer mevzuata göre hareket edilir.

Madde 44- Derneğin Kurucuları

1- Murtaza DEMİR

Yıldızeli / 1949, Mütcahit, Atayolu Sok. 14/3 İlkadım Mah. Ankara, T.C.

2- İlyas BUDAK

Yıldızeli / 1937, İşçi, Müjde Sok. 8/10 Harbiye Mah. Ankara, T.C.

3- Özer DEMİR

Yıldızeli / 1954, Elektrikçi, 47. Sok, 4/1, Osman Temiz Mah. Ankara, T.C.

4- Adıgüzel TÜRKAN

Yıldızeli / 1961, Tezgahtar, Sırma Sok. No: 3 İlkadım Mah. Ankara, T.C.

5- Hüseyin DEMİR

Yıldızeli /1931, Hürriyet Cad. 12/9, Ankara, T.C.

6- Hasan CANİK

Yıldızeli / 1931, Emekli, Serpme Evler 1. İlkadım Mah. No: 604, Ankara. T.C.

7- İhsan KILIÇ

Yıldızeli /1957, Elektrikçi, 121. Sok. No: 42, İlker Mah. Ankara, T.C.

EK:3

	İZMİR'DE YER ALAN DERNEKLER	YÖNETİCİ
1	Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Bornova	Cahit Doğan
2	Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Buca	Şehri Tuğcular
3	Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Çiğli	Türkan Doğan
4	Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Karşıyaka	Metin Solak
5	Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Kemalpaşa	Uğur Akgül
6	Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Gümüldür	Kadir Yıldız
7	Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Çeşme	Cengiz Evrenus
8	Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği Buca	Yazgülü Ağırçöl
9	Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği Aliğa	Mehmet Işık
10	Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği Karşıyaka	Elvan Çelen
11	Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği Gültepe	Hüseyin Çiçek
12	Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği Menderes	Cemal Dulu
13	Hacı Bektaş Veli Kültür Derneği Bağarası	Aydın Türkmen
14	Hacı Bektaş Veli Anadolu Kültür Vakfı	Müjgan Gürbüz
15	Buca Cem Evi	-
16	Çiğli Cem Evi	-
17	Karşıyaka Cem Evi	-
18	Narlidere Cem Evi	-
19	Bornova Cem Evi	-
20	Aliğa Cem Evi	-
21	Asarlık Hacı Bektaş ve Pir Sultan Abdal Derneği	Halil Aksu
22	İzmir Alevi-Bektaş Kültür Derneği	İzzet Özketen
23	Balçova Alevi-Bektaş Derneği	Ali Akbal
24	Tunceliler Kültür ve Dayanışma Derneği	Ali Ekber Coşkun
25	Dersimliler Kültür ve Dayanışma Derneği	Hüseyin Çınar
26	Narlidere Tunceli Sosyal Yard. Ve Dayn. Derneği	Ferhat Yiğit
27	Alevi Bektaş Kültürünü Tanıtma Derneği	Mustafa Aslan
28	Torbalı Alevi Bektaş Kültür Day. ve Yard. Derneği	Yaşar Güç
29	Sivas Kangal Hamal Köyü ve Day. Derneği	Ali İzzet Uğur
30	Divriği Kültür ve Dayanışma Derneği	Yusuf Metin
31	Kuşsaray Dernekleri Federasyonu	Veli Karakurt
32	Çorumlular Eğitim Kültür Yard.ve Dayn. Derneği	Veli Karakurt
33	Büyükdere Köyü Sosyal Yard. Ve Dayn. Derneği	Murtaza Çiçek
34	Sivas İslim Köylüleri Kültür Dayn. Ve Kalkınma Day. Der.	Hüseyin Öker
35	Barış Sosyal Yard. Dayn. Derneği	Ali Rıfat Koç
36	Dörtler Kültür ve Day. Derneği	Hasan Arda
37	Şenkaya Nişantaşı ve YoğurtçularKöyü Derneği	Eray Kalkan
38	Sivas Yıldızeli Karakaya Köyü Yard. Ve Day. Derneği	Ali Zengin

39	Akcaşar Köylüleri Kültür ve Day. Derneği	Fatma Özbay
40	Yıldızeli Yusufoglan Köyü Yard. Ve Day. Derneği	Gürsel Beşel
41	Kağızman Kömürlü Köyü Yard. Ve Day. Kültür Derneği	Kazım Tiktaş
42	Sarıoğlan Beş Köyler Kültür Derneği	Doğan Şahin
43	Amasyalılar Kültür ve Day. Derneği Bayraklı	Mehmet Kozan
44	Karaözü Kültür ve Dayanışma Derneği	Mustafa Doğanay
45	Sivas Yıldızeli Avcıpınar Kültür ve Day. Derneği	Selahattin Uzun
46	Balçova Tunceli ve Sevenler Dayanışma Derneği	Cafer Uğurlu
47	Narlıdere Kültür ve Day. Derneği	Mehmet Pektaş
48	Tokatlılar Kültür ve Day.Derneği Narlıdere	Kazım Özdemir
49	Sevdiilli ve Çevre Köyleri Yar. Derneği	Hüseyin Karadağ
50	Çorum Örencik Köyü Yar. Derneği	Orhan Battal
51	Eskişehirliiler Kültür ve Day. Derneği	Mehmet Bey
52	Sivas İmranlılar Day. Derneği	Zeki Bektaş
53	Ordu Gürgentepeliler Kültür ve Day. Derneği	Veli Uysal
54	Çorum Cevizli Köyü Yar. Ve Day. Derneği	Mustafa Uçar
55	Malatya Toprak Derneği	Hüseyin Emre
56	Şarkışla Kültür ve Day. Derneği	Cuma Dalkılıç
57	Tarsuslular Kültür Day. Derneği	Uğur Gökmen

EK: 4**ANKET**

Bu araştırma İzmir il merkezinde kurulu faaliyet gösteren Alevi dernek ve örgütlerinin Alevi kimliğinin sürdürülmedeki rollerinin araştırılmasını amaçlamaktadır. Araştırma yüksek lisans tezi için tamamen bilimsel bir amaçla yapılmaktadır. Bilimselliğin sağlanması açısından soruların içtenlikle ve etki altında kalmadan cevaplandırılması son derece önemlidir. İsminizi belirtmenize gerek yoktur. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Doç. Dr. Kayhan DELİBAŞ
Serap BAHADIR
Adnan Menderes Üniversitesi
Sosyoloji Bölümü

1- Yaşınız : .....

2- Cinsiyetiniz : 1. Kadın 2. Erkek

3- Medeni durumunuz?

1. Hiç evlenmedi 2. Evli 3. Boşandı 4. Dul

4- Oturduğunuz semt ve mahalle : .....

5- Doğum Yeriniz? .....

6- Doğduğunuz yerden ne zaman ayrıldınız? .....

7- Kaç yıldır İzmir'de yaşamaktasınız? .....

8- Şimdiye kadar en uzun süre nerede yaşadınız?

1. Büyük şehir 2. Şehir 3. İlçe 4. Köy 5. Kasaba

9- Öğrenim düzeyiniz

1. Okuryazar değil
2. Okur-Yazar
3. İlkokul mezunu
4. Ortaokul mezunu
5. Lise mezunu
6. Üniversite veya yüksekokul mezunu
7. Lisansüstü
8. Diğer.....

10- Mesleğiniz

1. İşçi
2. Öğrenci
3. Esnaf
4. Memur
5. Ev hanımı
6. Öğretmen
7. Çiftçi
8. Serbest meslek (Doktor, Avukat, Muhasebeci vb)
9. Emekli(Emekli olmadan önceki mesleği)

.....
 10. Diğer (Lütfen belirtiniz):

11- Babanızın öğrenim düzeyi

1. Okuryazar değil
 2. Okur-Yazar
 3. İlkokul mezunu
 4. Ortaokul mezunu
 5. Lise mezunu
 6. Üniversite veya yüksekokul mezunu
 7. Lisansüstü
 8. Diğer

12- Annenizin öğrenim düzeyi

1. Okuryazar değil
 2. Okur-Yazar
 3. İlkokul mezunu
 4. Ortaokul mezunu
 5. Lise mezunu
 6. Üniversite veya yüksekokul mezunu
 7. Lisansüstü
 8. Diğer

13- Babanızın mesleği

1. İşçi
 2. Esnaf
 3. Memur
 4. Öğretmen
 5. Çiftçi
 6. Serbest meslek (Doktor, Avukat, Muhasebeci vb)
 7. Emekli (Emekli olmadan önceki mesleği)
 8. Diğer (Lütfen belirtiniz):

14- Annenizin mesleği

1. İşçi
 2. Esnaf
 3. Memur
 4. Ev hanımı
 5. Öğretmen
 6. Çiftçi
 7. Serbest meslek (Doktor, Avukat, Muhasebeci vb)
 8. Emekli (Emekli olmadan önceki mesleği)
 9. Diğer (Lütfen belirtiniz):

15- Aylık geliriniz ne kadar?

1. Asgari ücretten az
 2. Asgari ücret
 3. 500-700 YTL
 4. 701 - 1.000 YTL
 5. 1.001 - 1.500 YTL
 6. 1.501 - 2.000 YTL
 7. 2.001 - 3.000 YTL
 8. 3.001 - 4.000 YTL
 9. 4.000 - 5.000 YTL
 10. 6.000 YTL ve Üstü

16- Ailenizin toplam aylık geliri ne kadar?

1. Asgari ücretten az
 2. Asgari ücret
 3. 500-700 YTL
 4. 701 - 1.000 YTL
 5. 1.001 - 1.500 YTL
 6. 1.501 - 2.000 YTL
 7. 2.001 - 3.000 YTL
 8. 3.001 - 4.000 YTL
 9. 4.000 - 5.000 YTL
 10. 6.000 YTL ve Üstü

17- Ailenizin gelir düzeyini aşağıdaki sınıflamaya göre nasıl tanımlarsınız?

1. Alt
 2. Alt-orta
 3. Orta
 4. Üst-orta
 5. Üst

18. Herhangi bir Alevi dernek veya kuruluşuna üye misiniz?

1. Evet
 2. Hayır
 3. Diğer (Belirtiniz):

19- Herhangi bir Alevi dernek veya kuruluşuna ne sıklıkla gidersiniz?

1. Her gün
 2. İki günde bir
 3. Haftada bir
 4. Hafta sonları
 5. Ayda bir
 6. Çok nadir
 7. Diğer

20- Bu tür dernek ve kuruluşlara gidip gelmenizin size ve ailenize herhangi bir yararı oldu mu? Lütfen kısaca belirtiniz.

1. Sizin için:

2. Aileniz için:.....
.....

3. Çocuklarınız için:.....
.....

21- Ailenizden herhangi biri (anne-baba, çocuklar yada kardeşlerinizden birileri) bir alevi dernek veya kuruluşuna üye mi?

1. Evet   2. Hayır   3. Diğer (Belirtiniz).....

22- Çocuklarınız ya da ailenizden diğer bireyler bu ve benzeri içerikteki dernek ve kuruluşlara ne sıklıkla giderler?

1. Her gün   5. Ayda bir
2. İki günde bir   6. Çok nadir
3. Haftada bir   7. Diğer
4. Hafta sonları   .....

23- Çocuklarınızın ya da yakınlarınızın bu tür derneklere-vakıflara gitmesi size göre ne kadar önemli?

1. Çok önemli   4. Önemsiz
2. Önemli   5. Hiç önemli değil
3. Ne önemli ne önemsiz   6. Diğer .....

24- Çocuklarınızın ya da yakınlarınızın bu tür derneklere/vakıflara gitmesini neden istersiniz, en önemli üç sebebini işaretleyiniz.

1. Alevi kültürünü öğrenip onu yaşatmaları için
2. Alevilerle dayanışma, yardımlaşma işbirliği geliştirmeleri için
3. İnsanlarla iletişim kurma yetenekleri gelişsin, sosyal olsunlar
4. Kendileri gibi Alevi insanlarla bir arada olsunlar
5. Eş seçerken aynı kültürden insanlarla tanışabilsinler
6. Saz, Semah, Halkoyunları vs. kurslara gitsinler
7. Diğer.....

25- Sizce Alevilerin son on yılda daha hızlı bir şekilde dernek, örgüt ve çeşitli birlikler (Pir Sultan Abdal, H.Bektaşî Veli vb.) olarak bir araya gelmelerinin sebepleri nedir? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

1. Alevi kimliğini tanıtmak ve kabul ettirmek
2. Sünnilerle eşit haklara sahip olma isteği
3. Kentleşmeyle birlikte çözülen geleneksel bağların sebep olduğu boşluk
4. Günümüzde dini, kültürel ve mezhepsel kimliklerin ön plana çıkması
5. Kültürlerini, inançlarını yaşama ve yaşatma isteği
6. Hükümetin alevilere gerekli duyarlılığı göstermemesi
7. Alevi kimliğine duyulan ihtiyaç
8. Kendi memleketine ve dolayısıyla memleketlilerine duyulan özlem
9. Diğer .....

26- Alevi dernek ve kuruluşları hakkındaki görüşünüz nedir?

1. Alevilerin dayanışması için gereklidirler
2. Sadece kültür merkezidir
3. Aleviliği tanıtmak ve yaşatma kuruluşlarıdır
4. Alevilerin kültürel ve sosyal anlamda dayanışma duygusu yaşadıkları bir ortamdır
5. Alevi kimliğinin öğrenilip gelecek kuşaklara aktarıldığı yerlerdir
6. Diğer .....

27- Sizce alevi dernek ve vakıflarının önem ve işlevleri nelerdir?

.....
 .....
 .....

28-Alevi dernek ve vakıflarının işlevlerini ne derece yerine getirdiğini düşünüyorsunuz?

1. Çok iyi 2. İyi 3. Ne iyi ne kötü 4. Kötü 5. Çok kötü

29- Sizce alevi dernek ve vakıflarının ne tür işlevleri olsa daha iyi olurdu?

.....
 .....
 .....

30. Alevi dernek ve vakıfların alevi kimliğinin devamı açısından önemi nedir?

1. Çok önemli 2. Önemli 3. Ne önemli ne önemsiz 4. Önemli değil
 5. Hiç önemli değil

31- Alevi dernek ve kuruluşlarının alevi kimliğini ne derece doğru yansıttığını düşünüyorsunuz?

1. Oldukça doğru 2. Doğru 3. Kararsızım 4. Yanlış 5. Çok yanlış

32- Bu tür dernek ve kuruluşların Alevi kimliğinizin oluşmasında, güçlenmesi ya da zayıflamasında bir etkisi oldu mu? (Lütfen kısaca belirtiniz)

.....

33-Derneğinizi/kurumunuzu tanıtmak ve güçlendirmek için neler yapıyorsunuz?(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

1. Benzer kurumlarla ortaklıklar
 2. Radyo-Televizyon tanıtımları
 3. İnternet sitesi
 4. Sosyal aktiviteler (Konser, gece yemekleri, seminer vb.)
 5. Gazete, dergi veya broşür
 6. Aktif üye sayısını artırma çalışmaları
 7. Diğer (lütfen belirtiniz) .....

34-Size göre aşağıdakilerden hangisi veya hangileri derneğin/kurumun işleyişine engel olmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

1. Üye sayısının az olması ve derneklere olan ilginin yetersiz olması
 2. Üyelerin görevlerini yapmaması
 3. Üyelerin görevlerinin farkında veya bilincinde olmaması
 4. Üyelerin çoğunluğunun orta yaşın üzerinde olmaları
 5. Üyelerin eğitim ve bilgi düzeylerinin düşük olması
 6. Kente yerleşmeyle birlikte gelenek ve göreneklerin unutulması
 7. Maddi kaynak sıkıntısı
 8. Hükümet ve mevcut yasaların sınırlayıcı olması
 9. Diğer (lütfen belirtiniz) .....

35. Alevi kültürünü, örf ve adetlerini nereden öğrendiniz?

1. Ailemden
 2. Akrabalarımın
 3. Arkadaşlarımdan

4. Alevi Dedelerden
 5. Cem evi, Pir Sultan Abdal ve Hacı Bektaş Veli gibi Alevi kurum ve kuruluşlarından
 6. Kitap, dergi ve çeşitli yayınlardan
 7. Diğer .....

36. Çocuklarınız Alevi kültürünü, örf ve adetlerini nereden öğrendi?

1. Aileden
 2. Akralarından
 3. Arkadaşlarından
 4. Alevi Dedelerden
 5. Cem evi, Pir Sultan Abdal ve Hacı Bektaş Veli gibi Alevi kurum ve kuruluşlarından
 6. Kitap, dergi ve çeşitli yayınlardan
 7. Diğer .....

37. Eşiniz, geliniz veya damadınız farklı bir dinden, etnik kökenden ya da ülkeden olabilir mi?

	Olabilir	Belki	Olamaz	Asla Olamaz
1. Başka dinden (Musevilik, Hıristiyanlık v.b gibi)				
2. Farklı etnik köken ve mezhepten				
3. Başka ülkeden				

38. Alevilik kültürünü öğrenme ve yaşamada kendiniz, çocuklarınız ve anne-babanız arasında ne gibi farklılıklar veya benzerlikler olduğunu düşünüyorsunuz? Lütfen kısaca belirtiniz.

Büyükanne-Büyükbaba: .....
Ailem (Anne-Babam): .....
Kendim: .....
Çocuklarım: .....

39. Aleviler hakkında herhangi bir eser okudunuz mu? Birkaç tanesini yazar mısınız?

1. Evet   2. Hayır
 Cevabınız evet ise birkaçının adını belirtir misiniz?
 1-.....
 2-.....
 3-.....

40. Size göre Alevilik nedir?

1. Alevilik bir dindir.
 2. Alevilik bir mezheptir.
 3. Alevilik bir kültürdür.
 4. Alevilik etnik bir kimliktir.
 5. Alevilik bir azınlık grubudur.
 6. Diğer (Lütfen belirtiniz) .....

41. Size göre Alevi nasıl olunur? (doğuştan mı yoksa sonradan mı edinilebileceğini düşünüyorsunuz?)

1. Doğuştan (Neden): .....
 2. Sonradan (Neden): .....
 3. Diğer (Belirtiniz) .....

42. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi sizi en iyi tanımlar?

1. [ ] Alevi
 2. [ ] Kürt
 3. [ ] Türk
 4. [ ] Müslüman
 5. [ ] Alevi-Kürt
 6. [ ] Alevi-Türk
 7. [ ] Türkmen Alevi
 8. [ ] Zaza
 9. [ ] Diğer (belirtiniz)
 .....

43. Size göre Aleviliğin temel felsefesi nedir? (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

1. [ ] Hz. Ali'ye bağlılık
 2. [ ] Hz. Muhammed ve Hz. Ali'ye birlikte bağlılık
 3. [ ] Oniki İmamlara bağlılık
 4. [ ] 4 Kapı 40 Makam inancı
 5. [ ] Müsahiplik ve Kirvelik
 6. [ ] Cem ibadeti
 7. [ ] İnsan sevgisi
 8. [ ] Diğer .....

44. Sizce Alevilerin hangi kimlikle tanımlanmaları daha uygundur?

1. [ ] Etnik kimlik
 2. [ ] Dini kimlik
 3. [ ] Kültürel kimlik
 4. [ ] Siyasi Kimlik
 5. [ ] Azınlık kimliği
 6. [ ] Diğer .....

45. Alevi olmanızın, yaşantınızı olumlu veya olumsuz ne yönde etkilediğini düşünüyorsunuz? Lütfen kısaca belirtiniz.

.....
 .....
 .....

46. Size göre Diyanet İşleri Başkanlığı alevilerin dini ihtiyaçlarıyla ilgilenmelidir?

1. [ ] Evet İlgilenmelidir
 2. [ ] Hayır İlgilenmemelidir
 3. [ ] Kararsızım
 4. [ ] Diğer .....

47. Cem evlerini aşağıdaki tanımlamalara göre nasıl değerlendirirsiniz?

1. [ ] Cem evleri ibadethanedir
 2. [ ] Cem evleri camiler gibi kabul edilmeli ve çoğaltılmalıdır
 3. [ ] Cem evleri sadece cem ayininin yapıldığı yerlerdir
 4. [ ] Cem evleri alevi inancının yaşatıldığı yerlerdir
 5. [ ] Cem evleri Alevilerin sosyal ve kültürel kimliklerini yaşattıkları yerdir
 6. [ ] Diğer .....

48. Sizce insanları birbirine yaklaştıran en önemli sebep nedir?

1. [ ] Kültür birliği
 2. [ ] Dini birlik
 3. [ ] Akrabalık
 4. [ ] Siyasi ve ideolojik düşünce birliği
 5. [ ] Hemşehri olmak
 6. [ ] Türk vatandaşı olmak
 7. [ ] Meshepsel birlik
 8. [ ] Diğer .....

49. Normal bir günde hangi TV kanallarını yaklaşık olarak ne süreyle izlersiniz?

<u>İzlenen Kanal</u>	<u>Süresi (Saat/Dakika)</u>
1)	.....
2)	.....
3)	.....

- 4) .....
5) .....

50. Alevi dedelerine maaş bağlanmasını doğru buluyor musunuz? Lütfen nedenini belirtiniz.

1. Doğru (Neden): .....
2. Yanlış (Neden): .....
3. Diğer .....

51. “Alevilik inanç ve geleneklerinin bir kısmının günümüze uygun olmadığı” görüşü hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Lütfen nedenini belirtiniz.

.....
.....
.....
.....

52. “Dedelik kurumunun bazı yönleri günümüze uygun değildir” görüşüne katılıyor musunuz?

1. Kesinlikle Katılıyorum
2. Katılıyorum
3. Kararsızım
4. Katılmıyorum
5. Kesinlikle katılmıyorum

53. Okullarda din derslerinde Aleviliğin öğretilmesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

1. Alevilik din bilgisi dersinde öğretilmelidir
2. Alevilik din bilgisi dersinde öğretilmemelidir
3. Din bilgisi dersi tamamen kaldırılmalıdır
4. Diğer.....

54. Çocuklarınızın Alevi olarak büyümesini ve Alevi kimliğini devam ettirmesini istermisiniz?

1. Evet (Eğer cevabınız ‘Evetse’ bunun için neler yapıyorsunuz?)

.....
.....
.....

2. Hayır (Neden, lütfen belirtiniz)

.....
.....

55. Sizce Alevi kimliği, gelenek ve görenekleri köyde mi yoksa kentte mi daha belirgindir?

1. ☐ Köyde	4. ☐ İkisinde de unutulmuş durumda
2. ☐ Kentte	5. ☐ Kararsızım
3. ☐ Her ikisinde de belirgin	6. ☐ Diğer.....

56. Geçmiş 5 yılınızı göz önüne aldığınızda Alevi kimliğinizde nasıl bir değişme oldu?

1. Git gide önemini yitirdi
2. Daha önemli hale geldi
3. Çok daha önemli hale geldi
4. Değişen bir şey yok
5. Diğer .....

57. Alevi kimliği ve kültürünün geleceğini düşündüğünüzde size göre aşağıdaki seçeneklerden hangisinin olma ihtimali daha yüksektir?

1. [ ] Gelişip güçlenecek ve yayılacak
2. [ ] Varlığını devam ettirecek
3. [ ] Bir kimlik ve kültür olarak önemini yitirecek
4. [ ] Hızlı snnileşme sebebiyle tehlikeye girecek
5. [ ] Kabul edilip tanınacak
6. [ ] Diğer .....

58. Anketimiz sona erdi sizin sormak ya da önermek istediğiniz bir şey var mı?

.....

.....

.....

Anketimize zaman ayırıp katkıda bulunduğunuz için çok teşekkür ederiz.

• Anketin uygulandığı dernek veya kuruluş hangisidir?

1. [ ] Pir Sultan Abdal Derneği
2. [ ] Hacı Bektaş-ı Veli Derneği
3. [ ] Cem Evi